

Qvadripartitae Conciones Stanislai Grodicii Societatis Iesv

Qvarum Primae, Timorem Sanctvm Incvtiunt; secundae Fidem Catholicam confirmant; tertiae Spem erigunt; postremae diuinam in nobis Charitatem excitant ...

Continet sex Dominicas Quadragesimae, & coenam cum paßione Domini

Grodzicki, Stanisław

Ingolstadii, 1609

Concio I. Litera cum doctrinis, & imitatio.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56003](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56003)

Sed & iuxta instituti nostri rationem fieri nequit. Cum enim nos totam passionis Christi Iesu historiam tractandam, & explicandam susceperimus, nullus vero Euangelistarum eam exactè solus conscripserit, ex omnibus quatuor concordia quædam Euangelica colligenda nobis erit, quod Christo duce faciemus: & ut quisnam sit sacer textus omnibus constet, illum maiusculis quos vocant, characteribus imprimendum curauimus. Reliqua verò quæ hic notanda erant, in illa præfatione habentur.

CONCIO I.

Litera cum doctrinis, & imitatio.

A Marissime, ignominiosissime, & crudelissima passionis ac mortis Christi Iesu Domini nostri quæ pro nobis proque peccatis salute ac redemptione nostra ultro, & spontaneè

*Memoria
passionis
IESU.*

tancè suscepit iussu & ordinatione Ecclesie, imo ipsiusmet Iesu. voluntate die hodierna memoriam agimus dilectissimi, proinde sermo nobis hac de re instituendus erit. Id vero qua ratione & methodo agendum sit diu sanè multumq; deliberaui. Est enim passio domini Iesu sicut bonitatis & misericordie diuine, ita doctrinarum & instructionis nostrae immensum pelagus: unde quid potius haurias vix reperias. Sunt & modi finesq; eam contemplandi varij. Etenim valet tum ad contritionem, tum ad compassionem, tum ad admirationem, tum ad compunctionem, tum ad gratiarum actionem, tum ad alios

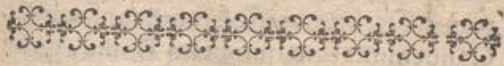
Pelagus.

sapientos affectus in nobis excitandos. Ceterum quia die hodierna historiae sacrae quam ex omnibus Euangelistis colligemus ductum sequi instituimus, haec quidem obiter & sparsim pro data occasione, duo vero praecipue praestare conabimur: alterum litterae difficultates quantum in nobis est tollere: alterum per considerationem humilitatis, patientiae, obedientiae, iustitiae, ceterarumq; Iesu virtutum quam ratione dicto illi principis Apostolorum *Christus passus est pro nobis vobis relinquens vestigia eius* à nobis fieri satis possit, perpendere studebimus. Quae quidem materies ut videtis amplissima est, & multarum horarum, nec perfunctorie tractanda. Potro vires loquentis cum corporis, tum animi

Scopus huius concionis

1. Pet. 2. 21.

nimi feruorisque diuini, in quo totum confisit sunt perexiguæ, auditor autem vereor ne is sit, qui esse consuevit frigidus ac somnolentus. Quapropter ignis diuinus est nobis omnibus necessarius, qui & corda nostra accendat, & oculos mentis illuminet, & os quidem meum ad affectuosè loquendum, aures vero vestras ad attente audiendum accommodet. Oremus igitur dilectissimi, ut cum nobis Dominus largiri dignetur flexis genibus deuote, & feruenter recitando semel, Pater noster, & Aue Maria.

PRIMA PARS. HORTVS

NE nimis protracta & continuata oratio, & mihi sit onerosa, & vobis fastidiū pariat somnumque conciliet, sacram hanc historiam simpliciter in partes quatuor diuidemus, quarum prima quæ in horto, altera quæ apud principes Iudæorum, *Psal. 2. 2* tertia quæ coram regibus terræ: postrema quæ in itinere, & ipso monte Caluarie acta fuere continebit. Itaque post ea de quibus hesternæ die disseruimus, & post longum illum, ac profundissimum, quem ad solos electos discipulos habuit Iesus Christus sermonem, inquit D. Ioannes.

T: HÆC

HÆC CVM DIXISSET. Cum concionem illam longam finiuiisset.

EGRESSVS EST CVM DISCIPVLIS SVIS. Cum vndecim videlicet Apostolis.

Situs Cedron.

2. Reg. 15.

15. 23.

1. Figura David.

Dominica

1. Aduent.

conc. 1.

Conuenientia tres.

Totidem

differentia.

TRANS TORRENTEM CEDRON. Qui decurrebat inter montes oliueti, & Sion in valle Iotaphat. Egressus est autem: tum vt figuram David fugientis impleret, tum vt ibi pati inciperet, vbi extremū ipsius iudicium futurum creditur, prout alias docuimus. Caterum inter figuram remque ipsam sunt aliquot, tum similitudines, tum differentia, vt esse semper consueuerūt. Conueniunt tum quod tam David, quam Christus eundem transeant torrentem, tum in occasione vtrique data, Dauidi quidem ab Absalone, Christo vero à Iuda, in quem Iesus plura, & potiora quam David in filium suum contulerat beneficia: tum denique in modo. David enim progrediebatur septus famulis suis à dextris, & à sinistris qui omnes ibant *pedibus suis flentes*, cum Iesu vero fuit turba discipulorum mœstorum sanè, & forte etiam flentium; qui omnes pedestres itidem ambulabant. Differunt vero. Primo, quia David inuitus; Christus vero sponte & voluntariè id fecit. Deinde David tum Absolonem, tum mortem fugiebat: at Iesus & Iudæ, & morti vltro se offerebat. Postremo

mo David secedebat iniuriam gladio vindicaturus; Christus vero plagas, & ignominias innumeras patienter toleraturus. Nonne hæc me tacete tum mysteria, tum doctrinas mentibus vestris ingerunt multas? Vnam noto. Si tanti reges, terrenus alter, alter vero cœlestis, afflicti licet à Deo essent aliam tamen afflictionem sibi addebant seque humiliabant (vt vnus eorum de se ipso testatur) tum pedibus ambulantes, tum alia similia operantes: quid nos qui cum illis non sumus comparandi, agere oportet ad nostram humiliationem & mortificationem? Alacriter ergo & peregrinationes ad ecclesias, & alia eiusmodi peragamus.

Verumenimvero quod ad figuras attinet, in illis recensendis, & applicandis immorari animus non est. Quando enim finiremus cum sint penè innumera? Nam quis ab ipso mundi exordio inter Patriarchas, Iudices, Reges, & Prophetas celebris fuit, qui actus hodierni aliquam in se figuram non gesserit? Attingamus aliquot. Hodie nouus Adam pro antiquo Adâ pœnas luit, & fœlicitem sponsam ex latere suo ipse sibi format quam Eua à Deo formata erat. Hodie frater maior natu Cain, Pontifices inquam Iudæorum nequissimi, innocentem Abel scelerate mactant. Hodie Enoch ambulans cum Deo ab oculis impiorum tollitur

AFFLICTIONE sicut tanta suscipienda.

NOTA. Ps. 34. 13

Figura tantum guntur ex Patriarchis

2. Adæ duplex, Gen. 2. 21.

*3. Abel. Exod. 4. 8.
4. Enoch. Gen. 5. 24.*

T t 2. tur

5. Noe duplex.
Gen. 9. 22.

6. Abraham.
Gen. 22. 3. 9.

7. Isaac.
Ibid. 8. 6.

8. Iacob duplex.
Gen. 32. 10.

9. Ioseph.
Gen. 37. 28.

10. Iuda.
Ge. 40. 9. 12.

NOTA.

Isa. 63. 1.

tur neque in conspectu illorum comparet amplius. Hodie Noe per lignum ab omnimodo interitu genus conseruat humanum: & inebriatus vino amoris in tabernaculo crucis nudus pendens à maledicto Cham irridetur. Hodie Abraham immolat filium suum, nec est qui prohibeat omnipotente sic volente. Hodie Isaac lignum crucis, in quo offerri debuit fert in dorso suo, nec vero vt ille sua frustratur immolatione. Hodie Iacob in baculo suo transit Iordanem seueri iudicij diuini (Iordanis enim fluuius iudicij nuncupatur) post triduum cum duabus turmis rediturus. Hodie Ioseph à fratribus oditur, venditur, traditur, multa prius in Ægypto passurus, postea vero regnaturus. Hodie catulus leonis Iuda, filius nimirum cunctipotentis Dei, in assumpta natura humana propter prædam ascendens in crucem, lauit in vino stolam suam, & in sanguine vix pallium suum. Quod videntes Angeli exclamarunt. *Quis est iste qui venit de Edon tinctis vestibus de Bosra? ampliusque interrogarunt. Quare rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari? Quibus ipse responderet. Torcular calcaui solus, & de Gentibus non est vir mecum. Ita est bone Iesu, ita omnino se res habuit dulcissime Saluator, sis benedictus in sæcula, & effice, vt nos quoque te imitando calcemus torcular*
cor-

corporis nostri etiam vsque ad sanguinem
tui ergo.

Hæc de Patriarchis, ex primo libro Moyfi. *Ex iudicib.*
Iudices & reges sequuntur. Quorum pri- *& regibus.*
mus Moyfes, hodie primum Pascha immo- *11. Moysi*
lat, postes orbis terræ sanguine signat, & per *triplex.*
mare non natura, sed ipsiusmet noui Moyfis *Exo. 12. &*
rubricatum sanguine, non israeliticum mo- *14. cap.*
do, sed totius penitus terrarum orbis popu-
los vniuersos, & traducit & saluat. Hodie
magnus dux Iosuaë terram repromissionis *12. Iosua*
iure cruenti belli acquisiuit quã paulo post *duplex.*
suis Apostolis, *diuisis in funiculo distributionis.* *Pf. 77. 5. 4.*
Hodie Gedeon fracto vase fictili corporis *13. Gedeo-*
sui succensis verbi diuini facibus, & orbem *nis.*
illuminauit vniuersum, & inimicos suos in *Iud. 7. 20.*
rabiem vertit. Hodie Iephthæ parta ex ini- *14. Iephthæ.*
micis victoria, filiam suam, dilectam inquã *Iud. 11. 39.*
animam suam patri æterno, in igne tum a-
moris, tum tribulationis maximè cremauit &
obtulit. Hodie Samson fortissimus multo *15. Samso-*
plures, & præstantiores Philistæos infernales *nis.*
moriciens interemit, quam viuus prostraue- *Iud. 16. 30.*
rat. Relinquo alios Iudices, sed ex regibus il-
los tres tantum insinuo, de quibus sapiens;
præter Dauid & Ezechiam, & Iosiam omnes *Eccl. 49. 5.*
peccauerunt. Hodie itaque Dauid, tulit ba- *16. Davidis*
culum suum quem semper habebat in manibus, *1. Reg. 17.*
crucem inquã suam cui confixus fuit ma- *40.*
nibus, & elegit sibi quinque limpidissimos lapi-
des,

des, vulnera videlicet quinque præ ceteris plagis sicut grauiora ita splendidiora: cum quibus processit aduersus Goliath Philisteum, nempe ipsum Luciferum infernalem quo prostrato ipsiusmet gladio caput à ceruicibus eius auulsit, & castra Philistinorum in prædam populo verè Israelitico dedit. Hodie

27. Ezechie
4. Reg. 18. 4

Ezechias dissipauit excelsa & contriuit stannas, & succidit lucos, confregitq; serpentem æneum, quem fecerat Moyses, quando Christus Iesus filius Ezechie secundum carnem, pendens in cruce, & figuram istam perfectissime impleuit, implendoque aboleuit: & Ethnicorum Idololatrias merito passionis sue confregit, conuersionisque illorum in Centurione hodie clamante, VERE FILIVS DEI ERAT ISTE initium

28. Iosia.
4. Reg. 22.
12.
4. Reg. 23. 3

dedit. Hodie Iosias scidit vestimenta sua, & fens fœdus percussit coram Domino, omnesque abominaciones tam ex Iuda, quam ex Israel sustulit: atque ita populum tam Iuda, quam Israel ad Deum suum reduxit, quod nullus regum Iuda ante illum fecit: sed fecit Christus Iesus multo perfectius, quando nõ vestimenta, sed corpus suum die hodierna ditcindi, & lacerari passus, cum clamore valido & lachrymis, nouum fœdus percussit cum Deo Patre, nouumque illi pop. non ex Iudeis tantum, sed & ex gentibus aggregauit.

Heb. 5. 2.

Quid

Quid dicam de Prophetis? Quatuor tantum priores quos maiores vocamus indico. Et Isaias quidem vir maximæ auctoritatis, & ut volunt quidam è stirpe regia prognatus, nudus ambulans, quid aliud quam nuditatem hodiernam Christi Iesu regis regū præfiguratur? Potro Ieremias primum lignis, postea ferreis catenis onustus incedens, vincula crucemq; Christi ex utraque confecta materia rectè denotat. Ezechielis vero cui dicitur: *Et portabis iniquitatē domus Israel,* & iterum, *assumes iniquitatem domus Iuda;* nonne aperte illum designat qui hodie, *vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra,* ut veteris Testamenti canit Euangelista? Denique hodie Daniel multiplicans orationem, & iacens, *consternatus super faciem affixus terra,* timensque *ac tremens,* ab angelo sibi apparente confortatur & corroboratur. Sed de figuris dictum sit satis, quarum hunc breuem catalogum, à principio proponere placuit, tum ne nos in posterum impediatur; tum ut vos in vestris ad ecclesias peregrinationibus habeatis, in quo mentem vestram salutari meditatione occupare valeatis. Iam vero ad historiam vix inchoatam reuertamur. Itaque cum Christus Iesus transisset Cedron.

Ex Prophetis.

19. Isaiæ. Isa. 20. 2.

20. Ieremias. Ier. 28.

21. Ezechielis.

Ezech. 4. 5.

Isa. 53. 5.

22. Danielis.

Dan. 10. 9.

IBAT SECUNDVM CONSVETV-
DINEM IN MONTEM OLIVARVM.

PERNOCTAT in oratione.

Tt 4 O imi-

O imitanda cōsuetudo cum omnibus, tum
ijs qui in sortem domini vocati sunt! Nem-
pe aut pernoctare aut bonam, aut saltem a-
liquam noctis partem consumere in orati-
one. Si enim rex David regijs obrutus ne-
gotijs dicere solebat. *Media nocte surgebā ad
constitendum tibi super iudicia iustificationis tuæ;*
quid excusationis habebunt qui minus oc-
cupati minime id facere satagunt, in primis
vero sacerdotes & religiosi? Eundo igitur
eō.

*Exemplo
David.
Ps. 118. 62.
NOT. A.*

*Histor. con-
tinuatur.*

VENIT IN VILLAM QUÆ DICI-
TUR GETHSEMANI vbi teste alio E-
uangelista reliquit octo discipulos dicens il-
lis **SEDETE HIC DONEC OREM: ET
ACCEPIT** tres reliquos **PETRVM, IA-
COBVM ET IOANNEM SECVM.**
Quo assumpsit? Ad hortum. Nam non pro-
cul imo in eadem vt reor villa **E R A T
HORTVS IN QVEM INTRAVIT
IPSE ET DISCIPVLI EIVS,** illi videlicet
tres. Hac enim ratione omnes Euangelistæ
bene accommodantur. Quid vero vult sibi
hæc inter discipulos segregatio? Vult nos
docere fidendum esse Deo, qua de re postea
illis nos Paulus monuit verbis, *Fidelis Deus est
qui non patietur vos tentari supra id quod posse-
stis.* O bonitas & providentia paterna Iesu
de suis! Etenim quos viderat debiliores in-
ter Apostolos, eos paulo longius à loco pe-
riculi

*FIDE
DEO.
1. Cor. 10. 13*

riculi & captiuitatis reliquit vt eò liberius & citius fuga sibi possent consulere. Fidemus igitur Deo dilectissimi, nec verò si quis lapsus nobis contigerit culpam in eum conijciamus. Absit. Dat enim ille semper auxilium sufficiens, dicente ibidem Paulo. *Faciet etiam cum tentatione prouentum, vt possitis sustinere.* Quod nonne hic apertè vides? Quam enim excusationem habuissent octo illi Apostoli, si nolètes fugere capti à cohorte fuissent? Nullam certè. Idem igitur quilibet de se in quauis tentatione sentiat, seq; humiliet Deum excusando, seipsum vero accusando.

Sed cur quæso hos tres secum sumit? Vt noris quo plura tibi à Deo conceduntur beneficia, eo plus Deum à te requirere. Quid causæ? Causam illis verbis assignasse mihi videtur idem Apostolus, *Et gratia eius in me vacua non fuit.* Vult enim Deus ne doni ipsius in nobis sint sterilia. Quid sapientius? Quid æquius? Typum rei en habes. Nosti enim istos tres Apostolos cum alia, tum illud à Christo præclarum accepisse priuilegium, vt interessent augustissimè ipsius trāsfigurationi. Qua visione corroboratos, voluit etiam adesse loco certaminis. Notent hæc obsecro qui talentis eximiis à Deo dotati & ditati ea sepeliunt, & otio, vel quod peius est deliciis ac curiositati, quæ otium consequuntur

Tt 5 tur

TE AC.
CVSA.

DEVM
EXCVSA.

Cur tres illos assumit.

1. Cor. 15.
8. 10.

COOPERATA
gratia
diuina.

Mat. 17. 1.
TALENTA
ne ab
scondas.

tur sese tradunt. Cogitent inquam quam magno, sicut in periculo, tum ne rationem non queant reddere Deo, tum ne propter ingratitudinem derelicti à Deo in grauem incidant tentationem & lapsum.

*Tormenta
Christi in-
cipiunt ab
anima.*

NOTA.

*Tres eius
propensiones*

*Validissi-
ma.*

*Duplex eius
ad mortem
tristitia.*

Itaque assumptis illis tribus COEPIT CONTRISTARI ET MOESTVS ESSE, PAVERE ET TOEDERE. Iam tormenta incipiunt, ab anima ducto exordio. Quatuor hic audis: quorum duo priora habet Matthæus; duo posteriora Marcus. In Græco tamen sunt tria tantum. Nam vnum vterque repetit. Sunt autem tria illa ordinè si sequaris naturæ, primò timor siue pavor cuius solus Marcus ineminit. Secundo tristitia, tertio mœror, tœdium, siue agonia. Est vero timor passio de malo imminente: tristitia de malo præsentis: tœdium de malo & præsentis & graui, & inuitabili. Hæc assumpsit Dominus Iesus, & assumpsit in maximo gradu, ita vt timor esset cum stupore: tristitia cum tali angore, qui fors etiam prorumperet: tœdium vero fuit eiusmodi vt pœnè deficeret, & examinari videretur. Hæc & verba Græca, & res ipsa prodit. Idcirco enim erumpit, & ad discipulos inquit, TRISTIS EST ANIMA MEA VSQVE AD MORTEM, quod dupliciter intelligi potest, vel tantam fuisse tristitiam, quæ mortem cau-

causare potuisset ni obuiam itum fuisset
Omnipotencia Dei ; vel tristitiam perdu-
rasse ad mortem vsque. Et vtrumque ve-
rissimè dicitur. Nam primum quidem te-
statur sudor sanguineus ; secundum vero
verba illa paulo ante mortem prolata ; *Deus*
meus, vt quid dereliquisti me?

Quæritur pro intellectione totius quasi
historiæ quisnam hæc patiatur? Num De-
vs? At Deus & corpore, & hisce corporis
passionibus caret. Num homo? Sed homo
iste ab instanti suæ conceptionis beatus fuit
in beatum vero talia non cadunt. Breui-
ter & quantum huic loco satis est respondeo.
Nō timuit aut doluit Christus vt Deus, sed
vt homo. Quamuis enim etiam secundum
animam humanam beatus esset, viator ta-
men etiā erat, & viatoris proprietates habuit,
nempe tum corpus doloribus, tum animam
mercoribus obnoxiam & expositam. Non-
ne recordamini (quod & nos aliquando
commemorauimus) D. Paulum hominem
in tres partiri partes? in corpus videlicet, in
animam & in spiritum? Doluit ergo se-
cundum corpus Christus, doluit secundum
animam, neque de hoc vlla est difficultas id-
que sufficit ad textus explanationem ANI-
MAM enim hic à Christo nominari audis.
At scire forte vis an etiam secundum spiritū
passus fuerit? Aio. Si per spiritum cum Hier.

*Quæstio
quomodo
Christus
passus fue-
rit.*

*Christus vi-
ator doluit.*

*Dom. 3.
Aduent,
conc. 1.*

*Secundum
corpus &
animam.
1. The. 5. 23*

vt

Imo & spiritum.

Modus.

Typus.

*Obiectio
soluitur.
POENITENTIAE
mirabilis.
NOTA.*

Ps. 135. 4.

vt ibi differuimus gratiam diuinam accipimus, minime: si vero cum Aug. partem animæ superiorem intelligimus, satis probabile est etiam in ea merorem sustinuisse Iesum. Non enim repugnat viatori, mortali carne induto, licet beato (qualis solus Christus fuit, qui etiam aliquid hic miraculi adhibuit) pro diuersitate obiecti & pati, & lætari simul. Ita Christus intuendo quidem diuinam essentiam, lætabatur: contemplan- do vero tum pœnas suas, tum peccata nostra, tum ingritudinem suorum, tristabatur valide. Nonne qui sunt verè pœnitentes imaginem huius rei in seipsis gerunt probantque? Experiuntur inquam cum dolore lætitiâ, imo in ipso luctu gaudium. At neq; in eadē potentia, neq; in summo id fit inquis: cuius tamen contrarium hic de Christo asseritur. Sed & hoc assertum audiisti, imaginem hanc esse: imago vero non est quod adæquat prototypum. Addo, me vix quicquam dubitare etiam in eadem parte, imo in sensu eodem nonnunquam vtrumque in nobis reperiri, nempe cum idem intellectus considerans tum peccati, & offensæ Dei sceditatem, immensum dolorem: tum Dei bonitatem, & spem veniæ ingentem in nobis excitat lætitiâ: an hæc contraria, & intensa non sunt? Quid dicam de visitatione, & illapsu Dei qui facit mirabilia magna solus? Qui

Qui hæc experti sunt fatebuntur, qui experti non sunt, orent vt experiantur. Denique memores nos esse oportet plura Deum facere, quam nos intelligere posse. Quamuis neque hæc intellectum excedere ex dictis patet, & consentit August. in illud Psalmi. *Quia repleta est malis anima mea*, dum asserit totam Christi animam esse passam. Hæc tum propter doctos, & sapientes quorum nos esse debitores antea ex Apostolo diximus: tum propter omnes, ne quid alicui in mente scrupuli remaneat.

Difficultate sublata, iam tum causas huius rei, tum doctrinas morales cōsideremus. Et vero prima ratio est illa vniuersalis: nempe voluisse Iesum accipere in se infirmitates nostras, vt donaret nobis firmitates suas. Quod nonne in Martyribus in tormentis lætantibus evidens est? O paterna ipsius de omnibus cura ac prouidentia! Heri etenim, vt audistis verbis illis, *quod facis fac citius*, intrepidè se morti obtulit, vt animosos ad idem præstandum incitaret: hodie vero timet ac tristatur, vt pusillanimes siquid eiusmodi illis obueniret (prout accidit plurimis) ne in desperationem agantur animaret. Animemur igitur nos quoque, & tum nostri fortes: tum aliorum respectu compatiētes esse discamus. Altera tantæ tristitiæ Christi causa est, vt verum corpus veramque animam

*CARDO
captinandi
intellectum*

*Psal. 87. 4.
Ro. 1. 8. 14.*

*Causæ tri-
stitiæ Iesu.*

*1. Mira Christi
fide nobis
prouidentia.*

Ioan. 13. 27

*Doctrina
inde duplex
2. Humana
Christi na-
tura.*

animam humanam ac utriusque affectiones se habuisse demonstraret, contra innumeras quas hac de re exorituras hæreses præiuderat. Denique fecit hæc ut immensum tum erga nos amorem suum, tum erga patrem æternum iustitiæ rigorem declararet, qua de re in alijs concionibus plura dicemus, nunc autem ut quoquo modo diuinæ ipsius bonitati respondeamus, curandum nobis est ut tum pro amore amorem: tum pro tantis doloribus afflictiones & dolores ultro susceptos, nos quoque reddamus illi. Quod cum omni vitæ nostræ tempore, tum verò ista die facere debemus. Hæc est enim dies cui verba illa *affligetis animas vestras* competunt maximè.

3. *Amor Iesu.*
4. *Rigor iustitiæ.*

Nostrum officium.

Leu. 16. 29.

*Christi pro-
passiones.)*

*PASSIO-
NES fra-
mandæ.*

Cæterum sciendum est omnes istas Christi siue actiones, siue passiones, neq; indeliberatas, neque inordinatas, sed omnibus modo dis & voluntarias & ordinatissimas ac proinde perfectissimas fuisse. Vnde à Sæctis præsertim D. Hier. non passiones, sed pro-passiones vocantur. In nobis verò secus se res habet. Passiones enim nostræ plerumq; aut antevertunt rationem, aut quod peius est ductum rationis sequi volunt. Contra hoc igitur vitium imo vitiorum fontem: en remedium exemplum Christi cuius actiones, etsi in ea quam ipse habuit perfectione assequi non possumus, sequi tamen debe-
mus,

mus, & satagere vt eas ita moderemur quo sine peccato, imo cum merito à nobis exerceantur. Quod Christi auxilium imploranti illumq; pro virili parte imitanti difficile non erit.

Porro Christus Iesus postquam tristitiam suam his, & aliis de causis Apostolis suis manifestasset curam illorū agere incipit. Idcirco tum verbis, tum factis instruit, quid illos facere oporteat. Verbis quidem cum inquit, **SUSTINETE HIC ET VIGILATE MECUM,** nempe orando. Opere vero cum ipse **AVLVS AB EIS, QVANTVM IACTVS EST LAPIDIS,** vt & eos, & nos cum ad orationem accedimus quietem ac solitudinem querere doceret. **PROCIDIT SVPER TERRAM,** vt videlicet nobis nunquam satis laudatam cōmendaret humilitatem, cum alibi, tum in oratione pernecessariam. *Oratio enim, inquit sapiens, humiliantis se urbes penetrabit, & donec propinquet non consolabitur, & nō discedet, donec altissimus aspiciat.* O laus immensa humilis orationis, & fructus eximius, proinde valde procurandus. Procidit autem Dominus IESVS IN FACIEM SVAM, vt hereticorū nostri temporis impudentiam, qui has & similes cæremonias canino rodunt dente, factō coargueret ipso. Ne ergo illas tanto duce facere erubescamus, sed potius contra impios piè promouere studeamus.

Itaque

*Christus cum
vram Apo-
stolorum
seruit.*

*ORAN-
DVM Hu-
militer.*

Ecc. 35. 27.

*CÆRE-
MONIIV
vitandus.*

Orat Christi.

Itaque præmissis istis præludiis, ORABAT UT SI FIERI POSSET TRANSIRET AB EO HORA. Quæ hora? Hora passionis, imo ipsa passio, quod sub typo calicis exprimit dicens: ABBA PATER, SI POSSIBILE EST TRANSEAT A ME CALIX ISTE. Cur orat? ut ostenderet se verum hominem esse.

Et orat im-

possibilia.

Cur?

NOTA.

Quem orat? Et patrem ut audis, & scriptum, & Spiritum sanctum. Orat enim sua humanitate ad suam diuinitatem. Sed cur orat, ut id fiat quod nouerat factu esse impossibile? Orat qui sciuit, ut nos doceret orare, qui nescimus, quid de nobis aliis uic pro quibus oramus fuerit constitutum. Quomodo ergo petit cuius contrarium ultro elegerat? Num forte suum mutauit propositum? Absit. Sed ut similem se esse nostri declararet. Sicut enim in nobis, ita & in Christo duplex fuit appetitus: alter partis superioris, alter inferioris, cui sensus adnectitur. Itaque Christus Dominus hæc dicendo, & orando præsentat patri suo voluntatem, & appetitum partis inferioris. At hæc, inquis, quæ in nobis inordinata esse solent, in Christo ordinatissima semper fuerunt. Omnino ita seres habuit, ea propter statim subiungit, VERUNTAMEN NON MEA VOLUNTAS, SED TUA FIAT, ut nos doceret, quomodo voluntatem partis inferioris

TEMPO-
RALIA
petenda cõ-
ditionate.

fioris voluntati partis superioris, quę eadem
semper esse debet cum voluntate Dei, sub-
mittere debeamus. O sapientia! O bonitas!
Id igitur agamus dilectissimi in omni no-
stra petitione, quę de rebus sit temporali-
bus, qualis fuit ista Christi Domini. Impri-
mamus rogo hęc verba memorię nostrę
valide, vt illis pro necessitate vtamur con-
tinuē. Erunt enim nobis magno vsui.

His dicit IESVS CVM SVRREXIS-
SET AB ORATIONE, ET VENIS-
SET AD DISCIPVLOS illos videlicet
tres, Petrum, Iacobum & Ioannem, INVE-
NIT EOS DORMIENTES PRÆ TRI-
STITIA. Mirum quomodo vna, & eadem
passio aliis somnū inducit, aliis excutit. Hęc
est corporis nostri constitutio diuersa in di-
uersis, vt discamus, & temere vnus aliū non
iudicare, & alter alterius onera portare, vt
nos docet Apostolus. Christus vero monet
acriter, in rebus seriis serio agendum, & so-
mnum excutiendam esse. Nam AIT IL-
LIS QUID DORMITIS? Vis videre
mundi, & mundanorum hominum effigie?
Ea est; dormire cum dormiendum non est,
non dormire vero cum est quiescendum.
Quem ex vobis hęc non tangit parabola?
Consumuntur noctes in epulis ebrietatibus,
solationibus, aleis, aliisque his similibus, &
stertitur postea ad meridiem vsque quando

Vu oratio-

*Eff. & m. q.
n. u. s. v. e. i. c. o. p.
t. r. a. r. j.*

Gal. 6. 9. 2.

*MUNDVS
CHRISTO
CONTRARIVS.*

orationi, sacri additioni, iudicijs exercendis, cæterisque nonnunquam ex præcepti vel officij ratione incumbendum foret. Rectene? Vos ipsi iudicate. Hæc dixerim tum propter præterita, vt ea detestemini: tum ob futura, ne post Paschaj's iterum inuoluamini. Memineritis rogo dicti sponsæ: *laui*

Cant. 5.3.
CON-
STAN-
TIA.

pedes meos quomodo inquinabo eos? O vti nam id de omnibus vobis verificetur, vt ad confessa & sanguine Christi in Sacramento lota, nunquam amplius redeatis peccata. Sed & illius meminisse vos volo quomodo hic Christus arguit discipulos dormientes cum orare debuissent: cum primis verò illum animosum. Nam inquit: **SIMON DORMIS?** Ac si diceret, Tu qui paulò ante promiseras te moriturum mecum, nûc dormis & **NON POTVISTI VNA HORA VIGILARE**, quomodo ergo poteris morti te exponere **MECVM**? Quid hic est doctrinæ? Multum sanè. Docet enim nos Jesus, tum fiduciam, tum diffidentiam. Diffidentiam quidem in nobis viribusq; nostris quæ multorum & magnorum causa est vitiatorum: fiduciam verò in misericordia diuina, qua præditus vnusquisque nostrum dicere poterit. *Omnia possum in eo qui me confortat*: Sed ne erres, & ne fiducia tua in præsumptionem vertatur, vide quid dicat Christus Petro & socijs: **VIGILATE ET**

Mar. 14.
9.37.

DIFFI-
DENTIA
bona, &
FIDUCIA

Phil. 4.33.

PRÆSUM-
PTIO ca-
nenda, &

ET

ET ORATE UT NON INTRE-
TIS IN TENTATIONEM inquit ille,
audiamus nos, & intelligamus rogo ut duos
illos terribiles scopulos Scyllam inquam de-
sperationis, & charybdim presumptionis
extrema mala, quae innumeros demergunt
ad infernū inferius, effugere valeamus. Ca-
uebimus autem primum, si in Deo fiduciam
collocauerimus, cauebimus secundū, si quae
audiuimus exequemur: alias enim nō fiden-
tes, sed tentantes erimus Deum, nempe si
media ad salutem necessaria adhibere nolu-
erimus. Clamo itaq; & ego cum Christo VI-
GILATE, ō Christiani, ne iterum post Pascha
in lethargū peccati mortiferi incidatis, fu-
gite occasiones vitiorum, fugite consensum
præbere tentationi, & ORATE Dei implo-
rando auxilium, quod serio se inuocati nulli
deest vnquam. Hac enim ratione non vin-
cemini à tentatione. Ausim affirmare, si id
remedij adhibuissent Apostoli, non incidis-
sent in tam miserum casum.

*DVO SCO
TYKA*

*VIGILAN
DVM.*

*ET O-
RAN-
DVM.*

Neque verò vos oscitantiores reddat,
quod subiungitur SPIRITVS QUIDEM
PROMPTVS EST, CARO AV-
TEM INFIRMA, Sed potius duplici no-
mine terreat: Tum quod hæc excusatio nil
iuuerit Apostolos, qui si voluissent carnem
infirmam spiritui subiugassent, quod &
vos facere potestis: tum ne erretis, com-
V u 2 placen-

*IN SPI-
RITV non
complacen-
dum: sed*

placentes vobis de spiritus promptitudine, cum etiam hac careatis. O quot sic decipiuntur miseri miserè putantes promptum se habere spiritum, cum illum penitus extinxerint! Quid remedij? Id quod de Iesu dicitur, ITERVM SECUNDO ABIIT ET ORAVIT EVNDEM SERMONEM.

*ORATIO
continuan-
da, &*

Tum vt nos idipsum facere doceret: tum vt hæreticos insultantes Ecclesiæ, quod eandem sapius repetat orationem confunderet: Agite ergo & iterate idem etiam centies in respectum infidelium, ædificatione vero fidelium. Quid vero Christus? VE-

*INTER-
RVMPEN-
DA causa
proximi.*

NIT ITERVM ET INVENIT EOS DORMIENTES. Quanta sollicitudo de salute proximi, vt scias hac de causa etiam orationem fructuosè interrumpi. Nec id scias modo, sed & imitari placeat. De Apostolis vero dicitur, IGNORABANT QUID RESPONDERENT EL. Audis

*EXCVSA-
TIO cau-
da tribus
de causis.*

q. totus es in excusandis peccatis. An deerat Apostolis excusationes, quod caro sit infirma, quod OCVLI GRAVATI somno & similes? Minime. Cur ergo illis non vtuntur? Quia nihil profuturas sciebant, quia displicere Deo excusationes nouerant, quia peccatum peccato addere volebant. Idem tu de teipso cogita, & comprime nociuam proteruiam. IESVS VERO RELICTIS ILLIS, ITERVM ABIIT ET ORAVIT

VIT TERTIO EVNDEM SERMONEM, DICENS, nosque magis magisque contra impios hæreticos animans,

APPARUIT AVTEM EI ANGELVS DE COELO CONFORTANS EVM. Quid, Deusne confortatione indiget! Non: Sed duplici alia de causa. Cum vt ministerio angelico vteretur, sicut & alias deuicta tentatione fecerat: tum vt suis spem

Cur angelus apparuit.

daret, eos si mediis iam dictis, & explicatis fideliter vsi fuerint, angelico auxilio minimè carituros. Quod quidem certissimum est.

Mat. 4. 11. SPES.

Idcirco enim tum sibi; tum aliis, de quibus, & in Scriptura sacra (vt de Patriarcha Jacob & Josue) & in historiis legimus apparere angelos voluit: vt etiam si tu illos non videas adesse, tamen eorum confortationem certo tibi persuadeas, dummodo vt monui agas quod teneris. Quid vero Christus confortatus? ET FACTVS IN AGONIA PROLIXIVS ORAVIT. Dixi agoniam esse ingentem animi tristitiam: voluit enim vt in aliis ita in hoc fratribus assimilari. Quid vero est contra illam remedij? Num illud quod apud vos ita est, in vsu, vt etiam pro-

Gen. 32. 14. Ios. 5. 13.

uerbio locum dederit: tristitiam bono haustu tollendam esse? Absit à piis Christianis maledictum & stultum consilium: maledictum quia Deus illo offenditur: stultum quia postquam crapulam edormiueris duplica-

Phil. 2. 17. Impiū contra tristitiā remedium.

tum

Sanctum.

tum redibit tormentum. Non hoc igitur quod tibi suggerit mendax diabolus, sed istud quod dat tibi veritas Iesus pharmacum

Occupatio,

accipe, & ora prolixius. Sed inquis gustum in oratione nullum sentio, imo dolore absorptus, nec orare quidem valeo. At vide quomodo benignissimus Iesus hæc etiam in parte opem tibi ferre voluit. Nam scribitur, ET FACTVS EST SVDOR

EIVS SICVT GVTTÆ SANGVINIS DECVRRENTIS IN TERRAM. Sustinuisse tu vnquam aliquid eiusmodi?

Fieri quidem posse naturaliter tradunt philosophi: at non ea ratione qua illum sustinuit Christus. Quapropter tu cuius dolor, aut tristitia cum Christi agonia ne comparari quidem potest, hæc agas velim. Primo

*ANGOR**Tollitur.**1. Fuga peccati.**2. Meditacione.**3. Oratione**4. Fiducia.*

& necessario caue, ne ad depellendum mœrorem medium quod cum peccato esset cõiunctum, aut quaras, aut ab impiis oblatum recipias. Deinde cogita minora te quam Iesum pati. Tum si longas non potes, breues ad Deum funde orationes, suspiria, que talibus semper sunt in promptu, ad Christum identidem conuertendo, & iaculatorias, quas vocant orationes multiplicando.

Porremo fide Deo, qui aut ex illis angustiis te respiciet, si id futurum è re tua nouerit, aut confortatorem angelum mittet, vt etiam cum gaudio sustineas, prout multis martyribus

illum

illum fecisse nosti. Audi enim quantam suorum curam gerat.

TVNC VENIT TERTIO AD DISCIPVLOS SVOS. Nonne vides matrem frequenter ad ægrotum filium etiam noctu surgentem? Sed de sudore sanguineo Jesu aliquid dicamus. Quæris vndenam euenerit? Miraculosum fuisse communis est Catholicorum opinio. origo eius hæc fuisse videtur: permiserat Christus Dominus naturam humanam naturaliter agere, quo factum est, vt timor ille vehemens ex apprehensione tam crudelis mortis proueniens more sibi consueto sanguinem plurimum ad confortandum cor aggregauerit, adeo vt parum abisset quin suffocaretur (no- uimus enim ex historiis multos hac ratione mortuos fuisse) quod intuens Saluator qui multo plura pro salute nostra pati decreuerat, omnipotentia sua sanguinẽ illum per sudorem expulit, qui tam copiosus per poros erupit, vt in terrã ex toto corpore deflueret. Anima Christiana considera hæc & intue- re, quomodo filius Dei ad delenda peccata tua totus à planta pedis vsque ad verticem capitis madet purpureo suo perfusus cruore, sisque obsecro grata, & tum gratiarum actiones, tum sudorem saltem aqueum reddas illi per afflictiones corporis tui, per peregrinationes, & visitationes Ec-

*Sudor san-
guineus le-
su. Synde.*

*GRATI-
TVDO.*

*Tij sudoris
modi varij.*

clesiarum, per opera misericordiae, quae hoc praesertim tempore exercenda sunt, per conciones & eiusmodi exercitia, si spiritualis persona es, per labore manuū, ut habeas unde tribuas indigenti, per effusionem denique etiam sanguinis tui disciplina aut flagelle, si id vel iniunctum tibi fuerit à confessorio, vel ex consilio patris spiritualis ultro susceperis ad memoriam sudoris sanguinei Christi Iesu.

IRONIA
Dei cauenda.

NOTA.

Gen. 3. 22.

*Perperam
dormientes
& vigilantes.*

Sed videamus iam quidnam Christus egerit tertio ad discipulos veniens. Principio **AIT ILLIS DORMITE IAM ET REQUIESCITE.** Ironia est. De qua nihil dico aliud quam cauendum esse summo opere ne in eam incurramus. Semper enim aliquid portendit mali. An non recordamini illius ironiae antiquissimae. *Ecce Adam, quasi vnus ex nobis factus est,* in ipso mundi exordio cum magno primi nostri parentis dedecore, nostroque malo à Deo prolata? Similiter ista probrosa, & nociua fuit Apostolis, praesertim Petro. Idcirco subiungit Christus: **SUFFICIT.** Quod verbum clarè demonstrat illa ironicè dicta fuisse. Cum vero addit, **SURGITE EAMVS, ECCE APPROPINQVAT QUI ME TRADET.** Perstringit illos qui propter Christum, suumque commodum spiritale vigilare noluerunt, iam iam vigilaturi propter Judam traditorem, & corporale periculum. O quot habent imitatores etiam in isto

isto templo. Quot enim sunt qui nunc dor-
 miunt paulo post per forum vigilantissimis
 oculis curfitaturi? Quare? Quia hic Christi
 & boni vestri spiritualis: illic Judæ mercato-
 ris, & commodi vestri corporalis negotium
 agitur. Videtis quam ad amissim quadrent
 omnia? Timete ergo ironiam Jesu. Non e-
 nim bene cedit, si vobis illud obueniet. *Exemplum
 in ipso actu.* *Effectus.*
Psal. 2. 4. *Remediū.*
 Qui habitat in cælis irridebit eos, & Dominus subjan-
 nabit eos. Neque vero in hoc solum, sed &
 in aliis innumeris casibus doctrinam hanc
 perpendite, & surgite à malo torpore, vi-
 gilante ad bonum, & ad diuina attenti e-
 stote.

Verùm quæritur dicente Iesu EAMVS
 quonã ire meditetur? An quia apropinqua-
 bat proditor fugere vult cum Apostolis: q̄
 illi factu facillimum erat? Nihil minus; sed
 potius contrarium. Nam ait Ioannes: IE-
 SVS ITA QVE SCIENS OMNIA
 QVÆ VENTVRA ERANT SVPER
 EVM, PROCESSIT. Quo processit? ob-
 uiam videlicet Iudæ: qui cum nosset QVIA
 FREQVENTER ad hortum illum no-
 ctu ventitabat Iesus ad orandum, CVM
 ACCEPISSSET COHORTEM, nempè
 militum Ethnïcorum, solus enim Pilatus
 Ierosolymis cohortem alebat: accepisset et-
 iam A PONTIFICIBVS ET PHARI-
 SEIS MINISTROS VENIT ILLVC
 Vu 5 CVM

*Christus
 obviam
 procedit
 hostibus.*

*Iudæ peffi-
 ma diligen-
 tia.*

CVM LATERNIS ET FACIBVS ET ARMIS Contra inermem in tenebris orantem. O quam diligens est mundus & diabolus in vrgendis suis propositis. O vti nam nos vel dimidium huius curæ adhibeamus in promouendis rebus diuinis & quæ ad salutem animæ nostræ spectant, quam adhibebimus in negotijs mundanis: quam magni sancti breui efficeremur tempore? Nonne vidistis quam ingentem manum satellitum tum Ethnicorum tum Iudæorum collegit iste nequâ? Nempe vt sicut ipse præmonuerat antea milites dicens: DVCITE CAUTE, ita ipse quoque esset cautus. *At non est sapientia, nõ est prudentia non est consilium contra Dominum, inquit scriptura, propterea nihil Iudas effecisset hisce artibus omnibus, nisi ipse Iesus vtrò se illis obtulisset, imo nec agnouisset eum, nisi se illi manifestasset.* Posteaquam enim, sicut olim David contra Goliath, ita Christus Iesus tanquam dux animosus exponens se morti, non pro Israelitico tantum vt ille, sed pro omni populo, & turbæ solus obuiam processisset, DIXIT EIS, QVEM QVÆRITIS? Illi vero RESPONDERVNT EI, IESVM NAZARENVM. DICIT EIS IESVS: EGO SVM. Auditis quam clarè respondeat, & int. epidè se gerat? Quid verò fuerit

SOLERTIA Christianna.

Cautus Iudas.

Pro. 21. 30.

1. Reg. 17. 44.

subse-

subsecutum, narrat idem Ioannes dicens,
 STABAT AUTEM ET IVDAS QUI
 TRADEBAT EVM CVM IPSIS. VT
 ERGO DIXIT EGO SVM, ABIE-
 RVNT RETRORSVM ET CECIDE-
 RVNNT IN TERRAM. O potentia
 vnus verbi Iesu! Confidamus illi charissimi,
 Potens est enim eripere nos ex omnibus pe-
 niculis, & faciet dummodo nos velimus,
 quod ipse nos vult velle. Prostrati vero quid?
 Postquam aliquantulum iacuisent surrexe-
 rūt, procul dubio, sic volente Iesu qui ITE-
 RVM INTERROGAVIT EOS,
 QVEM QVÆRITIS? Non quod igno-
 raret, sed ne illi ignorarent quem quære-
 rent, & ut suos liberaret ex manibus eorum.
 Nam respondentibus illis idem quod antea
 ait Christus: DIXI VOBIS QVIA EGO
 SVM: SI ERGO ME QVÆRITIS SI-
 NITE, verbum imperantis est cui & obedi-
 tur, HOS ABIRE. Vbique & semper pa-
 terna de suis cura Iesu relucet miranda, a-
 manda, procuranda. Additur & ratio cur
 hæc protulerit Christus, nempe VT IM-
 PLERETVR SERMO QVEM DI-
 XIT paulo ante post vltimã cœnam. QVIA
 QVOS DEDISTI M HI NON PER-
 DIDI EX EIS QVENQVAM.
 Quod de perditione animæ in æternum pri-
 mario intelligitur, ideo ibidem filij per-
 ditionis,

*Et omnipotens.
 Ideo fidendum est.*

*Interrogationis Christi
 si dua causa.*

*Cura vna
 de suis.
 Ioan. 17. 9.*

*Et mira pro
evidentia.
Ideo
FIDE EI.*

ditionis, id est Judæ facit mentionem. Sciuit enim Christus quod si tunc capti fuissent Apostoli incidissent in magnum animæ periculum, proinde illos liberat. Nobisq; idem faciet si sincero corde eius insliterimus vestigiis: Neminem enim perdit, nisi qui perdit seipsum perdere voluerit vt Judas.

*Judas mira
culo obsti-
nator.*

Quid vero Judas post hoc miraculum quod in seipso expertus est, quando cum aliis verbo prostratus corruit, factusne est melior? Imo obstinator. Nam cum antea dedisset suis SIGNVM DICENS, QVEMCVNQVE OSCVLATVS FVERO IPSE EST TENETE EVM, CONFESTIM ACCEDENS AD IESVM, DIXIT AVE RABBI, ET OSCVLATVS EST EVM: DIXITQVE ILLI IESVS, AMICE AD QVID VENISTI? O JVDA OSCVLO FILIVM HOMINIS TRADIS. Hoc est vltimum quod scelerato homini adhibuit remedium Christus Dominus. Remedium inquam plenum sapientia, amore & benevolentia. Sapienter monet Judam, se scire quid moliat. Amater osculari se ab eo patitur, beneuolè amicum vocat. Cur quæso cum nosset eum, nõ amicum, sed inimicum fuisse? Duplici potissimum de causa, nempe tum, quod Judas se amicum simularet: tum quod Christus verè conuersionem ipsius sitiret

*Vltimum
remedium
Iuda adhi-
bitum.*

*Amicum
Vocat dis-
pliciter.*

tiret
citia
ne ab
mus
Jes
dum
dæ e
Sed d
delic
dilig
ac an
Crim
E
quid
quit,
COM
tro,
tetis
reco
SEDE
ME
dem
HÆC
conc
tum
exce
plac
cum
TVM
NIO

tiret; essetque paratus etiam tunc in amicitiam illum recipere. O bonitas Jesu: Sed ne abutamini ea obsecro. Vocat ille, clamamus & nos: redite o peccatores ad amicitiam Jesu, nolite obdurare corda vestra, qui necdum confessi estis, ne idem vobis quod Judæ eueniat. Facite ergo rogo, oro, obsecro. Sed & alia est hic doctrina pro omnibus, videlicet vt imitando Jesum inimicos nostros diligamus, & verè pro amicis illos habeamus ac amicitiam nostram illis offeramus. O doctrina & pulchra & necessaria!

CONTRITIO.

INIMICI dilectio.

Hæc Jesus ad Judam, ad reliquos vero *Quid Christus ad surbas.* quid? TANQVAM AD LATRONEM, inquit, EXISTIS CVM GLADIIS ET FUSTIBVS COMPREHENDERE ME. Cum ego non latro, sed benefactor vester fuerim. Et ne putetis vos si capi nollem quicquam effecturos recordamini, quod QVOTIDIE APVD VOS SEDEBAM DOCENS IN TEMPLO, ET NON ME TENVISTIS: Proinde neque nunc quidem me teneretis, si teneri nollem. SED HÆC EST HORA VESTRA ab aeterno vobis concessa. ET POTESTAS TENEBRARVM, tum infernalium, tum vestrarum vt iuxta excæcationem mentis vestræ, quod vobis placet mecum faciatis. Hæc est Christi Jesu cum ad alios, tum ad PRINCIPES SACERDOTVM, ET MAGISTRATVS TEMPLI ET SENIORES, qui in horto aderant strictim explicata

Scopus Christi.

TERROR
obstinatis.

Petrus gladio scitur.

Figura.
1. Reg. 14.
23.

plicata oratio. De qua multa dicenda forent sed nec pauca loqui libet. Video enim rem in longum protrahi nimium. Itaq; scopum tantum aperio, & obstinatis admonitionem adiungo. Propositū Christi primarium fuit docere Judæos se voluntariē pati. Doctrina vero induratis, & terror terribilissimus est, ut cogitent & dispiciant, ne eo protervia, & impoenitentia sua deueniant, ut tandē Christus permittat illos, quod volunt agere. Quo hominum statu nullus est, esseve potest in mundo funestior. Admittite id ad cor, & duri corde, & tandem respicite antequam veniat **HORA VESTRA**, quam solus Deus nouit, **ET POTESTAS TENEBRARVM**, qua finita protrudamini in tenebras inferni inferioris.

Cæterum dum hæc aguntur Apostoli, querunt **DOMINE SI PERCVTIMVS IN GLADIO?** Forte videntes milites, & ministros prostratos in terra animosiores facti occidere illos volebant, sicut olim cædentes ante Ionathã armiger eius interficiebat. Nec vero expectato responso Christi **PETRVS HABENS GLADIVM EDVXIT EVM, ET PERCVSSIT PONTIFICIS SERVVM, ET ABCIDIT AVRICVLAM EIVS DEXTRAM, ERAT AVTEM SERVO NOMEN MALCHVS**, id est rex. An in hoc facto peccauerit Petrus, ut qui-

quidā volunt, vel non vt sentit August. non
 disputo, sicut neq; de dictis Christi ad Petrū
 plenis multum doctrinis tam Politicis, quam
 aliis differo, quia nec tempus, nec locus lōgas
 patitur digressiones. Duplex tantū mysteriū
 pando quod Christum intendisse non dū-
 bito. Nempe voluisse, vel permisisse Jesum,
 vt Petrus seruo sumi Pontificis regis nomine
 insignito amputaret auriculam dextram.
 Primum vt praefiguraret tam regnum, quam
 sacerdotium ab ingratis Judæis ablatum iri,
 quod in temporalibus quidem per Titum
 Imperatorem; in spiritualibus vero opera
 vicaria Petri peractum est. Secundo vt sci-
 amus omnes quos gladius spiritualis Petri,
 & successorum eius ferit, dextra veritatis
 carere aure, ac omnia sinistrè audire, lege-
 re, interpretari. Quod non solum in Ju-
 dæis, sed & in schismaticis, & in hæreticis,
 & in omnibus sedi Petri rebellibus factum
 fierique luce meridiana clarius conspici-
 mus. Faxit Jesus, vt mala hæc multiplicari
 desinant. Addo tertium ex eo quod sub-
 iungitur, Christum videlicet, CVM TE-
 TIGISSET AVRICVLAM Malchi fa-
 nasse illum. Id vero quid aptius designat,
 quam quod & Isaias, & Paulus prædixerunt
 reliquias Judæorum in fine sæculorum in
 auricula hac sanatum iri, beneque, & audi-
 turas, & credituras?

*Mysteriū
 1. Iudæorū
 reprobatio.*

*2. Rebelliū
 Ecclesia
 falsitas.*

*3. Reliquia-
 rum sal-
 uatio.
 Isa. 10. 22.
 Rom. p. 27.*

Sed

*Comprahē-
datur Chri-
stus.*

Sed nunquid Judæi, & milites illi hoc se-
cundo miraculo cum beneficio coniuncto
quietiores effecti fuere? Minime. Quini-
mo ACCESSERVNT ET MANVS
JNIECERVNT JN IESVM, ET TE-
NVERVNT, ET LIGAVERVNT E-
VM. Dum vero hæc aguntur DISCIPVLI

*Apostoli
fugiant.*

EIVS RELINQVENTES EVM O-
MNES FVGERVNT, tam illi qui in
Gethsemani remanserunt, quam isti qui in
horto cum Christo fuerant. Petrus tamen
postea cum Joanne reuerfi à longè sequebā-
tur. Itaque nullum præter Jesum compre-
henderunt Jesu sic volente. Nam & ADO-
LESCENS QUIDAM quem TENVE-
RVNT RELICTA SYNDONE NV-

*Adolescens
quis.*

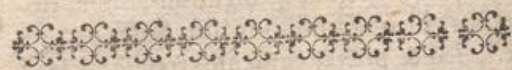
DVS PROFVGIT elapsus ex manibus
eorum. Quis vero is adolescens fuerit non
constat. Nam Joannem Apostolum hinc in-
telligi, vt quidam volebant nimis est impro-
babile. Cum Joannes postea vbique cum
Jesu fuerit vsque ad crucem, nec quisquam
quicquam mali ei intulit. Probabilius est
custodem horri fuisse, qui tumultu illo ex-
citatus è strato se proripuerat tectus Syndo-

*Quid tunc
actum me-
ditandum
relinqui-
tur.*

ne, quàm postea reliquit. Porro quonam
modo se COHORS illa, & TRIBVNVS
& MINISTRI JVDÆORVM, tam
cōprehendendo quam ligando Jesum cum
eo gesserint, meditandum vobis relinquo,
cum

cum scriptura, in qua explicanda satis laboris habebimus, nihil amplius hac de re dicat. Absque verberibus protrusibus, impetitionibus, hisque similibus non fuisse certum est. Sed & præter funiculos tenuiores sæuè manus constringentes, catena ferrea Christum oneratum fuisse, improbabile certè nõ est: cum propter meditationes spiritualium virorum & sceminarum: tum ob illa proditoris verba, TENETE EVM, ET DV-CITE CAUTE. Verum vt dixi, & ista & alia quæcunque in itinere illo toto vsque ad domum ANNÆ acta sunt, vobis tum domi, tum peregrinantibus ad Ecclesias, & recolentibus vias Domini Jesu amaras pro vobis susceptas contemplanda, & ruminanda trado, ac diligenter commendo. Vtque in his & dolorem, & gustum sentiatis opto, & à Domino Jesu rogo: dolorem quidem, tum *Imprecatio,* contritionis pro peccatis: tum compassionis pro afflictionibus, quas Jesus vestri causa hodie pertulit: gustum vero in ipso dolore, & propter ipsum dolorem. Nam vt in decursu orationis diximus, nouit omnipotens manus Domini Jesu, isthæc coniungere cum magno animarum fructu ac emolumento. Hæc de prima concionis parte dicta sufficiant. Vt vero alteram feliciter aggrediamur & perficiamus, diuinum nobis implorandum est auxilium quod positis

tis genibus recitando Pater & Aue faciamus.

SECUNDA PARS.

PRINCI-
PES IV.
DEO.
RVM.

Sap. 18. 14.
A dissimili.

Compara-
tio noctium
Iesu.
Isa. 2. 3.

CUM quietum silentium contineret omnia, et nox in suo cursu medium iter haberet omnipotens sermo tuus exiliens à regalibus sedibus profluit, inquit sapiens prophetans natiuitatem Iesu, interprete Ecclesia. Quietissimum igitur fuit illud noctis medium, quo mundi Saluator mundo apparuit: ac hodiernum, quod passioni eiusdem Iesu initium dedit, fuit inquietum nimis. Illic enim quietum silentium continet omnia, hic inquietudinibus, clamoribus, nequam iubilis resonant omnia. Lætantur enim & exultant scelesti illi, sicut exultant victores capta præda, & præda diu multumque ab iis desiderata. Noctem vero ut illic, ita & hic medium iter tunc habuisse patet. In illis enim, quæ heri & hodie hucusque recensuimus in cœna, inquam, tam veteris quæ post occasum solis inchoabatur: quam noui Paschatis; in concione longa, in itinere ad hortum, in oratione Iesu, & quæ circa illam ac captiuationem acta sunt, sex horas consumptas fuisse

fuisse vix quisquam dubitare poterit. Dimidiata igitur nox erat. Fuit enim tunc, vt nosti æquinoctium, quando lictores illi, & Judæi scelerati ac crudeles magnis cum vociferationibus, ADDUXERVNT JESUM AD ANNAM PRIMVM. ERAT ENIM SOCER CAIPHÆ, QVI ERAT PONTIFEX ANNI ILLIVS, inquit solus Joannes, referens nobis & progressum istum Jesu, & causam cur primum ad Annam ductus fuerit, cui nos & alias addere possumus: nempe fecisse id illos, tum gloriandi de capta præda, tum gratificandi Annæ gratia: tum quia forte domus illius fuit in itinere, quo ad Caipham eundum erat.

*Ad Annam
Christus
ducitur 4.
de causis.*

Quid vero apud Annam actum fuit? Duo quidem insinuat Joannes nempe tum negationem Petri, tum interrogationem de discipulis & doctrina. Verum neutrum ibi accidisse multo est probabilius. Joannem enim interrupisse ordinem, quod haud rarum est apud Evangelistas non solum ex aliis, sed etiam ex ipsomet, si diligenter legatur, animaduertetur. Incidit autem Joannes in hanc digressionem, vel potius anticipationem, vt ego reor, ex eo quod recensere cœperat, quomodo ipse cum Petro SEQUEBATVR EVM (per aliū enim discipulum seipsum notauit Joannes, vt & anti-

*Parum ibi
actum.*

*Joan. enim
digreditur
ex occasione.*

quorum est opinio, & phrasis eius denotat. Semper enim Joann. de seipso periphrastice loqui consuevit) & quomodo Petrum introduxerit in ATRIVM PONTIFICIS, quod vique apud Caipham factum est, vt & alij narrant, & ipse non abnuat, quando alias negationes post remissum Jesum ad Caipham recenset. Quare ab illis verbis, SEQUEBATVR AVTEM, &c. vsque ad illa, QUID ME CÆDIS, omnia quasi in parenthesi à Joanne posita esse, & ad domum Caiphæ pertinere certo mihi persuadeo. Hæc altera enodanda causa. Annas itaque nihil aliud fecit, quam collaudata diligentia, & industria nebulonum illorum qui Christum adduxerunt. MISIT IESVM LIGATVM AD CAIPHAM PONTIFICEM, vt idem Joan. testatur.

*Ducitur ad
Caipham
Iesus.*

Milites itaque cum Judæis, qui illis aderant iussa Annæ exequentes, ADDUXERVNT IESVM AD SVMMVM PONTIFICEM CAIPHAM. VBI SCRIBÆ ET SACERDOTES CONVENERANT, non tamen omnes, sed aliqui tantum: Plenum enim concilium celebratum fuit mane, vt inferius videbimus. PETRVS VERO SEQUEBATVR A LONGE, quæ Joannes, qui ERAT NOTVS PONTIFICI, vel propter domum illi venditam, vt quidam volunt, vel alia de causa, DIXIT
OSTIA-

*Occasio &
ordo nega-
tionum Pe-
tri.*

OSTIARIÆ, vt ianuam aperiret. ET EXI-
 VIT, ET INTRODVXIT PETRVM
 cum magno ipsius malo. Nostis enim quam
 turpiter ibi non semel, sed ter Christum ab-
 negauerit, imo pluries. Nam singulæ pœnæ
 negationes multas in se complectebantur.
 Reducuntur autem ad tres, quia tres insul-
 tus tentationum habuit. Neque vero erant
 continuatæ, vt iam videbitis. Porro ordo
 inter illas hic fuisse videtur. Prima omnino
 apparet facta in ingressu, ipsisque foribus ad
 interrogationem ancillæ, quæ illi aperuit. Id
 enim tam apertè dicit Joannes, vt & occa-
 sionem iusinet. Nam post illa verba quæ
 recitauimus, statim subiungit. DICIT ER-
 GO PETRO ANCILLA OSTIARIAS
 NVNQVID ET TV EX DISCIPV-
 LIS ES HOMINIS ISTIVS? Sicut est
 iste qui te introduxit? Id enim & particu-
 la collectiua, ERGO, & verba illa, ET TV
 testari videntur; nempe ancillam non igno-
 rasse, Joannem fuisse discipulum Christi. Per-
 mittebatur tamen ingredi, & egredi, libere-
 que omnia agere, imo etiam ipsi cruci affa-
 re, tum quod esset notus Pontifici, vt iam
 audistis: tum quod esset iuuenis, quem ni-
 hil obfuturum hac in parte putabant Judæi.
 Itaque ad hanc interrogationem duobus
 tantum verbis respondet Petrus, N O N
 SVM. Non enim grauis fuit illa tentatio,
 X x 3 quip-

*Prima læ-
 uior in ipsis
 foribus.*

*Joannes cur
 permitte-
 batur in-
 gredi.*

quippe, quæ ex suspitione solum modo procedebat, grauitè tamen eum prostrauit.

*Secunda
grauior in
atrio.*

Sed multo grauius Petrum perdidit altera tentatio. Cum enim esset IN ATRIO partim STANS, partim sedens, proinde non parum temporis intercedere debuerat, CVM MINISTRIS AD IGNEM, ET CALEFACIENS SE, instigante alia ANCILLA, quæ id à priore forte, vt fit, intellexerat, & dicente CIRCVMSTANTIBVS, QVIA HIC ERAT CVM IESV NAZARENO vnus illorum VIDENS EVM DIXIT, non iam dubitâdo, vt prior illa ancilla, sed affirmando, ET TV DE ILLIS ES. Propterea etiam Petrus fortius, quam antea, ITERVM NEGAVIT CVM IVRAMENTO, QVIA NON NOVI HOMINEM. Nec semel, sed sæpius hæc, vel similia verba tunc repetiit exagitatus à diuersis. Constat igitur hunc secundum eius lapsum maiore fuisse. A quo ne primo quidè galli cātu, cuius Marcus meminit corrigi potuit. At tertius fuit omnium sceleratissimus, quia tentatio etiam fuit terribilior. Etenim INTERVALLO FACTO, QVASI HORÆ VNIVS, inquit Lucas, videtis quomodo res protrahitur? varij variè eum vexare ceperunt asserentes, & ex loquella probantes illum ipsum esse. Ac tandè, DICIT ILLI VNVS COGNATVS EIVS, CVM ABSCIDE.

*Tertia omnium
grauissima.*

SCIDERAT PETRVS AVRICVLAM,
 NONNE EGO TE VIDI IN HORTO
 CVM ILLO? Quod adeo percudit Petrum,
 vt non negare modo, sed etiã DETESTA-
 RI, ANATHEMATIZARE, ET JV-
 RARE cœperit se, nec nosse quidem HO-
 MINEM ISTVM, QVEM nec nominare
 vult. Aspicitis ille animosus in promissis, quã
 vanus fuerit factus in opere? imo & obfir-
 matus aliquot horis in peccato, à quo neque
 primus, neq; alter galli cantus auocare eum
 poterat, donec tandẽ CONVERSVS DOMINVS
 RESPEXIT PETRVM, tunc enim demũ, & præ-
 dictionis dominicæ RECORDATVS EST, ET
 EGRESSVS FORAS FLEVIT AMARE.

Hæc simul omnia de negationibus Pe-
 tri ipsis ferè Euangelistarum verbis reddere
 volui. Primo, vt concordiam illorum qui
 discordes esse videntur demonstrarem. Se-
 cundo, vt ordo negationum pateret omni-
 bus, imo & occasio. De duabus prioribus di-
 xi, postremæ occasionem reor fuisse, inter-
 rogationem Pontificis de his discipulis, qua
 per moti ministri rem diligētius inuestigare
 aggressi sunt. Euangelistæ vero diuersimo-
 dè eas narrant, quia & modis variis nega-
 tiones istæ prolatae fuerunt, & diuersis ac-
 ciderunt temporibus. Postremo attuli hæc
 vt tria pernecessaria vobis ob oculos po-
 nerem. Primo originem peccati Petri,

*Causa di-
 storum.
 1. Concor-
 dia Euang.
 2. Ordo &
 occasio po-
 strema.*

*3. Tres do-
 ctinae qua-*

*NOTAES
COLV-
BROS
FVGE.*

*POENI-
TENTI-
AM NE
DIFFE-
RAS.*

*Obiectio du-
pliciter ar-
guitur.*

*Quando
Christus
nos vitu-
erit.*

quæ duplex fuit, altera præsumptio de suis viribus, altera consortiū malorum. O quot millia hominum hæc etiam nunc perdunt? Audite, intelligite, fugite hæc duo tanquam duos colubros venenatissimos. Secundo aperio vobis progressum in peccato de malo in peius, ut oculis vestris in Petro luce meridiana clarius intuiti estis. Intueatur etiam quilibet idem in seipso, & principiis obset. Tertio noto quam difficile sit à peccato surgere, quod tam facile vobis videtur, ut sapè contemptim dicatur. Pœnitebo postea. Caue, caue: vides enim quid cum Petro actum fuerit; quem si Christus aspicere neglexisset actum de illó fuisset. Id ipsum tu perhorresce. Sed inquis Christus paratus est semper peccatores intueri. Quare ergo quæso hic non statim id Petro fecit? Quid vero respondebis quando tibi Jesus exprobrabit, quod sapius te aspexerit, tu vero aspectum eius contempseris, neque ad pœnitentiam cor tuum inflexeris? Quid putas si id Petrus fecisset, an veniam meruisset? Non arbitror si Catholicus es, id te sentire. Tibi igitur id applica, & vide ne tu à Christo oculos tuos auertas, quando ipse suos ad te conuertit. Id vero facit quoties te vel internè per remorsum conscientie, vel externè, tum per concionatores, tum modis innumeris ad resipiscendū pertrahit. Facias ergo quod fecit

fecit Petrus, & caueas quod non cauit Judas, & res bene tibi cedit. Verum quia de utroque dictum est heri, non est quod idem verbis à me, sed est quod factis à vobis repetatur. Faxit Deus.

Petro expedito ad Jesum redeo, qui constitutus coram Caipha summo sacerdote, bis ab eo iudicatus est. Primo statim postquam adductus fuit nocte profunda, in domo ipsius: quod iudicium non adeo multorum fuit. Secundo mane cum pleno illo septuaginta duorum Senatu Senadrin dicto, in praesentia magistratus templi, & Pharisaeorum peractum est. Quid vero in alterutro eorum gestum fuerit; etsi clarè non cõstet, colligi tamè haud improbabiler potest: nempe in nocturno isto scrutiniij causa quaedam praemissa fuisse. Ex quibus erat illud, quod Ioannes quasi in domo Annæ factum his describit verbis, PONTIFEX ERGO INTERROGAVIT JESVM DE DISCIPVLIS SVIS, ET DE DOCTRINA EIVS. Haud parum enim id pertinere videbatur ad ipsorum propositum. De discipulis quidem, tâquam de complicibus: de doctrina autem, tanquam de fundamento cauillationum, & calumniarum. At Jesus sapientissimè priorem quidem quaestionem omnino reiecit. Notum enim fuit omnibus, & ipsi Pontifici, qui Joannem nouerat, qua-

*Christus
bis à Cai-
pha iudi-
catus.*

*Primo no-
ctu, sibi*

*Duo inue-
stigt Cai-
phas.*

*1. De disci-
pulis. tacet
Christus,
causa dis-
tur.*

les discipulos habuerit, quod non petulantibus, non doctos, non turbatores, sed pauperes, simplices, & iuxta mundi opinionem vilissimos.

*2. De do.
Griua,
Respondet
sapientiss.
ms.*

Ad alteram quæstionem, RESPONDIT EI IESVS, EGO PALAM LOCVTVS SVM MVNDO. EGO SEMPER DOCVI IN SYNAGOGA, ET TEMPLO QVO OMNES IVDÆI CONVENIUNT. Nihil legi clandestinè, nihil in angulis, quod seditiosorum, & seducentium qualem vos me esse asseritis est proprium: sed palam, & apertè docebam omnes, ET IN OCCVLTO LOCVTVS SVM NIHIL, quod aut iis, quæ publicè dixi esset contrarium, aut scire te oporteret. Ita que QUID ME INTERROGAS, cui fidem adhibere non vis? INTERROGA EOS QVI ME AVDIERVNT, si tu ipse ne perderes auctoritatem tuam audire me neglexisti, quære ex aliis, QUID LOCVTVS SIM IPSIS à ministris, & subditis tuis, à Phariseis, à Sacerdotibus, à templi præfectis, & reliquis amicis tuis, quibus tu credis, ab his perconteris. ECCE enim HI SCIUNT QVÆ DIXERIM EGO. Proinde referre tibi poterunt omnia. Imo iam reuulerant. Adeo enim notum fuit Cayphæ, & sociis eius quid Christus doceret, vt etiã scirent de eius resurrectione: prout corã Pilato faten-

NOTA.

Mat. 27. 63.

faten-

fatentur, quod tamē ipsi Apostoli intelligere non poterant. Hæc erat Christi ad Pontifices paululū à me diducta oratio, quæ quoniam libera eis visā est, VNVS ASSISTENS MINISTRORVM DEDIT ALAPAM IESV DICENS, SIC RESPONDES PONTIFICI? Tu personā vilissimā personam, quā nulla maior ita tractas? tu Pontificem cum tanta auctoritate, & acerbitate alloqueris? RESPONDIT EI IESVS, SI MALE LOCVTVS SVM TESTIMONIUM PERHIBE DE MALO. SI AVTEM BENE QUID ME CÆDIS? Cornuto hoc argumento Christus Dominus cum stultum illum, & nequā ministrum, qui nec capax, nec dignus erat responso, tum vero Pontificem petit, ac iniustitiæ arguit sapientissimè.

Verum mirabitur forte quispiam quomodo is qui docuit discipulos suos dicens: *Qui te percutit in maxillam præbe ei & alteram: nunc non solum ipse id non faciat, sed etiam percutientem se arguat?* At mirari quis pius desinet, imo laudare diuinam Jesu providentiam non cessabit, cum causas dictorum considerauerit. Prima est, interpretatio dicti illius. Non enim ibi docuit Christus ut quis cuius stulto se percutienti alteram porrigat maxillam: sed docuit animi promptitudinem ad patiendum & sustinendos tum corporis dolores, tum ignominias & ipsas etiam alapas Dei, Christi, fidei,

Pro quo alapam accepit,

Et respondet dilem- mate.

Obiectio de altera maxilla inde quinq; doctrinis. Luc. 6. 29,

1. ANIMI præparatio ad insti- 1146.

2 PROXI
MI corre-
ctio.
Exemplum
Iesu.
NOTA.

fidei, & veritatis causa. Secundo docuit quan-
do necessitas aut utilitas proximorum re-
quirit, non nunquam arguere & rationibus
conuincere mala facta illorum. Tertio do-
cuit, cum nihil effecimus, tacere & patienter
ferre omnia. Ista à Christo hic facta clarè
intueris. Etenim arguit & officij admonet
non tam percutientem vt dixi, quam iudi-
cem nequam, qui contra omne ius & equi-
tatem hominem non condemnatum per-
mittit percuti absq; vlla causa. Factiq; id in
ipso principio: vt vel errorem suum agno-
scat & ministrorum petulantiam cohibeat,
vel in extremo iudicio sit inexcusabilis.
Quando verò nihil se proficere animaduertit,
in posterum ita se gerit, vt per totum pas-
sionis suæ crudelissimè tempus vsq; ad mor-
tem ipsam ne vnicum quidem verbulum
protulerit, quo tot iniurias & tormenta sibi
illata arguere videretur, & non solum *genas*,
sed etiam totum corpus suum *dedit percuti-
entibus*, vt futurum olim Propheta prædixe-
rat. Quod verò tanta cum grauitate ac quasi
acerbitate responderit factum est, tum quia
sciuit ita id tum temporis expediuisse, tum
vt doceret non scandalizari, sed ædificari
potius nos debere, quando aut videmus, aut
legimus in vitis Sanctorum quosdam cum
aduersarijs Christi & Ecclesiæ duriusculè se
gessisse, ac in faciem eis restitisse, verbisque
gra-

Isa. 50. 6.

4. NON
SCANDA
LIZARI.

granissimis ac increpationibus plenis, tum iudices, principes, reges, tum hæreticos insectos esse, & nunc etiam aliquando insectari. Spiritus enim Domini sicut variè varios impellit, ita nouit, quo quid tempore fieri maximè conducit. Denique peculiarem doctrinam habent hinc iudices, ne quicquam præter legum præscriptum à licitoribus, rabulis, aut his similibus fieri permittant etiam in fontes, multo minus vero in insontes.

S. NIHIL CONTRA IUS AGERE.

Quid vero præterea eadem nocte actum fuit? Id Matthæus his describit verbis, **PRINCIPES SACERDOTVM**, id est, tam ipse summus Pontifex, quam alij qui alicui vici sacerdotū ex viginti quatuor, quas Dauid constituerat, præerant (hi enim etiam principes sacerdotum vocabantur: Summus autem vnus tantum erat.) **ET OMNE CONCILIVM eorum, qui tunc aderant, QVÆREBANT FALSVM TESTIMONIVM CONTRA JESVM, VT ILLVM MORTI TRADERENT, ET NON INVENIEBANT.** Quidni hic iubilando exclamem cum Apostolo, *Talis decebat vt nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, Sit nomen eius benedictum in sæcula.* Nonne videtis quam verum fuerit quod paulo ante Christus Jesus aduersariis suis in faciem dixerat.

Falsa testimonia conquisuntur.

1. Par. 24.

Nec inueniuntur. Heb. 7. 26. Iubitus Christianorum.

Ioan. 8. 46 xerat, *Quis ex vobis arguet me de peccato?* En quomodo non arguere modo, sed ne confingere quidem potuerunt crimen aliquod contra illū. Hæc est consolatio nostra Christiani mei, hæc iaus nostra in ecclesia sancta, talem habere Salvatorem, qualem & ex Paulo, & ex facto hodierno vobis depinxi. Satagamus dilectissimi, pro virili parte nostra, vt Saluator generis humani purissimus puritatis suæ aliquid in nobis inueniat, qui non nisi puros corde saluare consuevit. Quam verò verum fuerit quod hîc dicitur, patet ex euentu, tum vniuersim, tum particulariter. Vniuersim quidem: **NAM CVM MVLTIS TESTIMONIUM FALSVM DICERENT ADVERSVS EVM, CONVENIENTIA TESTIMONIA NON ERANT**, ait scriptura. Singillatim verò; quia **NOVISSIME VENERVNT DVO FALSI TESTES** tanquam quid maximi momenti & crimen evidens prolaturi in medium; cum vltra falsitatē, ne specimen quidem criminis haberet q̄ dicebatur. Aiebant enim: **NOS AVDIVIMVS EVM DICENTEM, EGO DISSOLVAM TEMPLVM HOC MANV FACTVM ET POST TRIDVVM ALIVD NON MANV FACTVM ÆDIFICABO.** Magnum nefas, non Christi sed istorum impiorum. Porro hinc colligite qualia extiterent
alia

*PVRITATISTVDEN-
DVM.*

*Plurimum
testimoniū.*

alia obiecta, quandoquidem hoc primarium tam ineptum, tam mendax, tam inconueniens fuerit. Ideo subiungitur: ET NON ERAT CONVENIENS TESTIMONIVM JLLORVM. Falsum fuit. Verba enim Christi hæc erant; *Soluite templum hoc & in tribus diebus edificabo illud.* Vbi neq; dicit, EGO DISSOLVAM neque templi MANV FACTI mentionem facit vllam, quod isti mentiuntur: sed inquit *Soluite*, vos videlicet. Ineptum etiam fuit quia etiamsi verum extitisset quod asserbatur tamen quid fuisset dignum morte in dicto isto? Inconueniens verò erat dupliciter, tum quod testes non conuenirent in dando testimonio, quia varij variè dicta Christi referebant, vt patet ex Euangelistis tum quod non esset conueniens proposito Iudæorum. Sciebant enim istud nihil valitum apud Pilatum, propter quem testimonia colligebant. Ipsi enim sine vllis testibus & inquisitionibus parati erant Jesum morti tradere & occidere.

Falsum.

Ioan. 2. 19.

Ineptum.

Inconueniens dupliciter.

Quapropter cum Caiphas animaduertisset nihil se proficere nec inuenire quicquã quod illi contra Christum patrocinari posset, alio se cõuertit & ipse illũ deus aggreditur. Ac primũ quidẽ JNTERROGAVIT JESVM DICENS: NON RESPONDES QVICQVAM AD EA QVÆ TIBI OBIIICIVNTVR AB HIS? JL
LE AV.

Caiphas ipse interrogat Christum.

1. Quædam ad qua non respondet.

*CAVILLI
Et silen-
tio prater-
unda.*

*2. An esset
Christus.*

LE AVTEM TACEBAT, ET NI-
HIL RESPONDIT. Docens aperta men-
dacia, cauillos, ineptias, responso digna non
esse. Cuius tamen nos ex impatientia con-
trarium plerumque facimus: Proinde discere
re debemus Christum etiã hac in parte imi-
tari. Deinde videns Caiphastacem JE-
SVM, RVR SVM INTERROGABAT
EVM, ET DIXIT ILLI, TV ES
CHRISTVS FILIVS DEI BENEDI-
CTI? An quãsitum istud tum temporis fa-
ctum fuerit dubitant quidam. Nec imme-
rito. Nullus enim Euangelistarum dupli-
cis huiusmodi interrogationis mentionem
facit. Quod vero in verbis discrepent, id
more suo agunt, vt ex omnibus plenum sen-
sum colligamus. Sequamur tamen nunc
communio rem opinionem, & dicamus bis
Caiphastacem hac de re interrogasse Iesum, &
in domo quidẽ sua vel his vel illis, quã sunt
apud D. Matthæum verbis, ADIVRO
TE PER DEVM VIVVM, VT DI-
CAS NOBIS, SI TV ES CHRISTVS
FILIVS DEI. Ad quod respondet, & DI-
CIT EI IESVS, TV DIXISTI, vel vt
habet Marcus, EGO SVM; vtrumque e-
nim phasi Hebræa idem significat. Priori
tamen frequentius vtitur Christus etiam cũ
Pilato loquendo, propter sibi familiarem
virtutem humilitatis. Quem imitemur
quãso

*Respondet
se esse.
HV MILI.
TAS sc.
Eunda.*

quæso: magna de nobis aut tacendo, aut si loquendum est magnificè non referendo.

Porro hoc responso audito, PRINCEPS SACERDOTVM SCIDIT VESTIMENTA SVA, DICENS BLASPHEMAVIT, QUID ADHVC EGEMVS TESTIBVS, ECCE NVNC AVDISTIS BLASPHEMIAM, QUID VOBIS VIDETVR? Ira, quod aiunt, furor brevis est, quæ si invidia, & odio sufflata fuerit in rabiem conuertitur. Typum en habes in Caypha, qui his exagitatus furiis, oblitus dignitatis suæ Pontificis, oblitus mandati Dei, quod talia summum sacerdotem facere vetat, surgit è sede, discindit vestimenta sua, & ea quæ audistis vociferatur. Et vero quod dicitur inueniunt similes labra lactucas. Nam tam assidentes, quam astantes acclamarunt, ET RESPONDENTES DIXERVNT, REVS EST MORTIS. Fugite dilectissimi, fugite obsecro iræ, odij, inuidiæ, adulationis, & assentationis cæcæ frænatas passiones: ne in ea quæ videtis incurratis crimina, ac cum Caypha, & sociis eius debitas æternum luatis pœnas. Nec vos excusabit quod Judæi in Christum, vos vero in proximum vestrum peccatis. Omnes enim in idem corpus cuius Jesus caput est, teste D. Paulo delinquitis. Ideoq; pari, vel simili puniendi estis pœna pro criminis qualitate & quantitate. Cæterum

*Furor
Caypha*

Leu. 21. 10.

*COLLV-
VIES pas-
sionum ca-
uenda.*

*ET EXCV-
SATIO.*

Ephe. 4. 16.

Yy hæc

Grando post fulmina Caypha. hæc Cayphæ fulmina grandis grando, & imber subsecutus est, TVNC enim EXPVERVNT IN FACIEM EIVS, in quam desiderant angeli aspicere, ET COLAPHIS EVM CECIDERVNT, ALII AVTEM PALMAS IN FACIEM EIVS DEDERVNT, quod ipsos iudices fecisse satis probabile est. Nam viri, QVI TENEBANT ILLVM ILLVDEBANT EICÆDENTES, ET VELA VERVNT FACIEM EIVS, ET PERCVTIEBANT, ET INTERROGABANT EVM, DICENTES PROPHETIZA NOBIS CHRISTE, QVIS EST QVITE PERCVSSIT? ET ALIA MVLTA BLASPHEMANTES DICEBANT IN EVM, ipso Christo Iesu, ne mutiente quidē.

En tibi coronidem huius diræ, duræque noctis. Ista enim omnia perdurasse vsq; ad diluculum vero simile est. Principibus quidem aliquantulum dormientibus, ministris vero hisce exercitijs somnum ab oculis suis excutientibus. O bonitas & misericordia nō se vlciscentis. O humilitas, mansuetudo, patientia, & longanimitas Jesu? Quis tibi pro his dignas gratiarūaget actiones, quis referet gratias? Nullas equidē pares reddere possumus dilectissimi: at audite quæ loquor, si illum in his imitati serio fuerimus, ipse prorelata sibi gratia, id omnino reputabit, tātus est

*CVMV-
LVS Sir-
utum Iesu
amistandus.
NOTA.*

est Jesu erga nos amor, tantum salutis nostrę
desiderium. Id igitur agamus obsecro, & per
salutem vestram vos obtestor. Quam ad rem
proderit, imo viam, & portam vobis aperiet
nocturna, & diurna eorum, quę hic cum
Christo acta sunt, meditatio. Mihi omnia ex-
cutere, & exaggerare, nec vox, nec tempus,
nec vires suppetunt. Decem tantum nume-
ro tormentorum, quę hac nocte sustinuit
Jesús capita, quorum tum Evangelistę: tum
Propheta meminit. Sūt vero ista, alapę, spu-
ta, colaphi, omnia in faciē: præterea illusio-
nes, protrusiones, faciei velationes, irrisio-
nes, blasphemię. Item ex Isaia increpationes,
& vellicationes. His addetis, ALIA MVL-
TA, vt vos Evangelista monuit, quę omnia
mente vestra recogitantes & dilatantes, dila-
tabitis etiam corda vestra ad contritionem
pro peccatis, quę horum omnium malorū
causa extiterunt, ad compassionē, ad gratia-
rum actionem, ad admirationem, ad amorē,
& ad alios sanctos affectus, quos Christus Je-
sus piis animis, piē se inuocantibus commu-
nicare consuevit. Et de nocte quidem hac
funesta sātis.

CONGE-
RIES POE
NARVM
IESV mo-
ditanda.

Isa, 50, 6

Manē ple-
num cons-
cilium.

MANE AVTEM FACTO CONVE-
NERVNT, tā illi qui noctū vexarant Chri-
stum, quam cęteri, qui nocturnę illi consul-
tationi non aderant. Ex quorum numero
fuit ANNAS, vt ex Joanne colligitur, nec
Yy 2 non

non alij, quos aut atas, aut somnus grana-
bat, qui que expectabant tempus matutinū,
ad quod indictum fuit illud celeberrimum
concilium Senadrin dictum, ad locum Se-
natui illi assignatum, quod in ipsis aedificiis
templi situm fuisse, tum ex historiis, tum ex
ipso Euangelio haud obscurè habetur. Eo
igitur cum omnes in ipso diluculo conue-
nissent, Jesum ex domo Cayphæ, ad se addu-
ci præcipiunt. Qua de re sic Evangelista.

*Eo Christus
adducitur.*

ET CONFESTIM MANE CONCI-
LIVM FACIENTES SVMMI SA-
CERDOTES CVM SENIORIBVS,
ET VNIVERSO CONCILIO AD-
VERSVS JESVM, VT EVM MOR-
TI TRADERENT, DVXERVNT
EVM IN CONCILIVM. En quam
clare dicitur Jesum manè ad illum locū ad-
ductum fuisse, eumque iam præsentem in-
terrogant; DICENTES SI TV ES

*Interroga-
tur.*

CHRISTVS DIC NOBIS. Quæ inter-
rogatio per summum Pontificem, qui de o-
mnibus quæ noctu egerat, eos iam certio-
res reddiderat facta est. Modestius autem se
nunc gerit Cayphas, quam in domo sua, &
omittit alia; tum quod infirma esse nosset:
tum quod nihil ei coram Pilato profutura
sentiret. Quamuis etiam hoc non solum ei
parum profuit, sed etiam haud parum ob-
fuit vt inferius videbimus.

Quid

Quid vero Christus Jesus ad hæc interrogata? Tria respondet. Principio, AIT ILLIS, SI VOBIS DIXERO, nempe veritatem, quam semper loqui & soleo & debeo, NON CREDETIS MIHI, sicut & antea toties mihi eã inculcanti non credidistis vnquam: SI AVTEM ET JNTERROGAVERO, ac interrogando ex lege demonstrare, & convincere vos voluero, me esse quem interrogatis, verum Christum & Messiam vobis promissum, NON RESPONDEBITIS MIHI. Nam etiam hoc alias fecistis sæpius: Interroganti enim mihi tum de baptismo Joannis, vndenam fuerit: tum de Christo, cur David vocet illum Dominum suum: tum de hydropico, an liquerit eum Sabbato curare: tum de aliis, semper siluistis, ita nunc fat scio vos respondi mihi nihil duros. Et quod caput est, NEQUE DIMITTETIS me. Hæc est prima responsi Christi pars, qua prodit malitiam Judæorum, qui non veritatis agnoscendæ causa, sed calumniæ struendæ gratia id sciscitabantur. Vtinam autem inter Christianos iudices, imitatores non habeant. Quid vero nos hinc discimus? Id nimirum, Jesu Christo quidem, qui & corda hominum noverat, & futura, tanquam præsentia intuebatur, licitum fuisse sic respondere, at nobis minime. Quod tamen facimus, & facimus sæpe

Tria respō-
det acutē.
1. Frustra
se locuturū.

Matth. 21.
Matth. 22.

Luc. 14. 3.

Quo arguit
malitiam
Judæorum.

IVDICA-
RE nobis
prohibetū.

*A Christo.
Ab Aposto-
lo.
Matt. 7. 1.
Rom. 14. 4.*

quidem temerariè, semper vero culpabiliter
contra apertam prohibitionem, tum Chri-
sti; tum Pauli Apostoli. Nonne ille clarè in-
quit. *Nolite iudicare, & non iudicabimini?* hic
vero indignitatem rei considerans, excla-
mat dicens. *Tu quis es qui iudicas alienum ser-
uum?* Quid frequentius proh dolor in no-
stris colloquiis? Judicamus alios, & iudica-
mur ab aliis, ideoque ni resipiscamus iudica-
bimur, id est, condemnabimur à iusto iudi-
ce Deo, cuius præmonitioni, imò mandato
obedire nolimus. Hæc dixerim, tum ne
quis in similibus exemplo Christi se excuset;

*COR vero
maxime.*

tum ut moneam, cum omnes oblocutiones
& detractiones, tum vero eas quæ cor petūt,
& in mente versantur valde cauendas esse;

Exempla.

Eiusmodi sunt, exempli causa, dicere istum
prauo animo, & intentione hoc fecisse, a-
lium malum quid moliri & cogitare. Deni-
que cum ais: Ego scio istum, & in despe-
ctum mei omnia agere, & in corde suo pes-
simum quid meditari. Tu cinis, & puluis
cogitationes scis hominum? tu corda scru-
taris aliena, qui, quid tecum agatur peni-
tus ignoras? O procacitas. O cæcitas cas-
tiganda nimis, nisi tu eam in te castigaueris.
Normam dedi, qua sexcenta talia iu-
dicia iudicare poteris, & à te profligare de-
bebis.

*2. Externa
iudicio ter-
ret.*

Altera responsi Christi pars est. EX
HOC

HOC AVTEM ERIT FILIVS HO-
MINIS SEDENS A DEXTRIS DEI.
Quo etiam spectare puto illa quæ habet
Matthæus, dicente Christo, VERVNTA-
MEN DICO VOBIS A MODO. Id
est, post hoc tempus VIDEBITIS FILI-
VM HONINIS SEDENTEM A DEX-
TRIS VIRTVTIS DEI, ET VENI-
ENTEM IN NVBIBVS COELI. In
summa terret iniustos iudices futuro iusto
iudicio suo, si forte salutarî concepto metu,
& timore ad cor redire, & ab iniquissimo iu-
dicio cessare, Messiamq; sibi missum agno-
scere velint. Hæc sicut aliàs, ita vltima ista
die, qua in hoc mortali vixit corpore fuit
CHRISTI JESV concio, quem egregiè
Apostoli sunt secuti, extremum iudicium
tum fidelibus, tum infidelibus inculcan-
tes. Et vero si ad terrores istos infideles
obsurduerunt Judæi, ne obsurdescant quæ-
so fideles Christiani. Sed primum qui-
dem iudices recordentur se habere iudi-
cem, qui omnes iudices seuerè iudicabit,
& timeât ne tanto grauiores pœnas sustine-
re cogantur, si quid contra ius, & æquita-
tem decreuerint, quam quanto clarius illis,
quam Judæis constet se iudicem habituros
Jesum. In omnium denique nostrum mane-
at, quæso alta mente repostum hoc iudicij
futuri sanctum timoris exercitium; quod &

*IUDICES
IUDICAN
DI.*

*IUDICIS
timor.*

pro præteritis peccatis pœnitentiam in nobis excitet, & à futuris faciendis nos deterreat, & ad omne opus bonum, quod tunc valebit plurimum nos salubriter impellat. Ne simus rogo, ut Judæi isti, qui hæc monita audientes, DIXERVNT OMNES, TV ERGO ES FILIVS DEI? En viam impiorum effigiem, qui repudiatis omnibus monitis, quæ illos iuuare possent, suam quæ pertinaciter animo conceperunt prosequuntur, & promovent impietatem. O quam id frequens in nobis. O utinam, & diligenter nos hac in parte examinemus, & hanc, tum obsurdescētiā, tum impietatem ex nobis exturbemus. Surditatem quidem ad audienda salutaria, impietatem vero ad promēda, quæ mente concepimus nefaria, quæ nonnunquam ex seruatorū Dei nos monentium sermone vafre colligimus, ut hic Judæi cum suo, ERGO. Nonne id aliquando experti sumus? Utinam rarius. Ponunt autem isti hoc ERGO, tum dicta de causa, nempe ut ex ore Jesu intelligant, an se esse Messiam fateatur: tum ex dictis Jesu non ineptè ad maiorem sui perditionem id colligentes. Sedere enim à dextris virtutis Dei, filij Dei proprium est.

*Judæi sua
promovent.*

*IMAGO
impiorum
fugienda.*

*Judæorum
conclusio.*

*3. Christus
fateatur se
esse filium
Dei.*

Quare tertium & vltimum responsum dat illis Jesus, & AIT VOS DICITIS, nempe quod res est eadē, quæ prius phrasi v-
citur

titur dicta de causa. QVIA ERGO SVM, *NOTA.*
 nempe filius Dei. Quam amplum testimo-
 nium diuinitatis suæ ultimo ad Judæos pro-
 latum, vt menti hæreret firmitus contra om-
 nes perfidos, tam Judæos quam hæreticos?
 Magna sane consolatio Catholicorum qui
 illud, vt par est, ponderant. Respondet au-
 tem Christus ad serias interrogationes, &
 hic, vt antea, (sicut etiam superius monui-
 mus) & semper, vt nos idem facere doceret:
 nugas videlicet, mendacia, & quæ per se ru-
 unt, silentio inuoluenda: ad seria vero gra-
 uiter, & modestè respondendum esse. Porro
 Judæi audito hoc verbo Jesu mirè exultan-
 tes, DIXERVNT QVID ADHVC DE-
 SIDERAMVS TESTIMONIVM, cum
 illo opus non habeamus? IPSI ENIM
 AVDIVIMVS DE ORE EIVS, faten-
 tem illum se esse Christum & filium Dei. Id-
 circo omnes, totū videlicet illud septuaginta
 duorum iudicum concilium, CONDEM-
 NARVNT EVM ESSE REVM MOR-
 TIS. Huc enim verba ista, quæ alter habet
 Euangelista referenda esse nihil ambigo, cū
 certum sit sine decreto hoc Senatusconsul-
 tum transactum non fuisse. Quis vero non
 obstupescat ad tantam hominum istorum
 cæcitatem, qui contrarium omnino quam
 res se habet concludunt? Nonne & scriptu-
 ra tota, & ratio ipsa docuit Christum Mes-
 siam

*REGVLA
responsum
dandæ.*

*Judæi exul-
tant.*

*Et decretū
mortis fe-
runt.*

*Excacatis-
simum.*

fiam, filiumque Dei, tam diu desideratum, & ab omnibus expetitur, cuius aduentus tempus iam aduenisse certo sciebant, recipiendum, audiendum, honorandum, & adorandum esse? cuius tamen omnino contrarium, nempe repudiandum, morti tradendum, cruci affigendum, esse isti inferant? O quot habent imitatores inter hereticos, pseudo-politicos, & obstinatos in aliquo vitio Catholicos, qui pertinacia animati nihilo his meliores, imo aliquanto etiam absurdiores formant consequentias, ad errorem suum defendendum ac promovendum. Vtinam aliquando tandem qui tantam in Judæis cæcitatem, turpitudinem, nequitiam detestantur: suam quoque & agnoscere, & desistere velint.

**IMITA-
TORES
cauendi.**

*Iuda Isca-
riotis peni-
tentia. In-
de, & quã-
do.*

Ceterum quod D. Matthæus paucis per anticipationem interiectis de Iuda proditore narrat, eximie huc quadrat, nostramque sententiam confirmat. Ait enim, **TUNC VIDENS IVDAS, QUI EVM TRADIDIT QVOD DAMNATVS ESSET.** Non alia certe, quam hac de qua iam egimus damnatione. Nam dicere id demum post decretum Pilati esse factum, & narrationi Matthæi, & ipsi rei repugnat. Cur enim iterum Iudæi potiti suo sine conuenissent, præsertim cum iam tarda esset hora? Iudas itaque postquam

quam audiuit decretum à Iudæis de nece
 Jesu latum, vidissetque Christum nolle
 se, vt antea ex manibus inimicorum extri
 care. **POENITENTIA DVCTVS** *Nequam.*
 falsa & iniqua, vt & nos alias demonstraui- *RESTITV*
 mus, & euentus comprobauit, **RETV** *TIO tamē*
LIT TRIGINTA ARGENTE. *bona, ideo*
OS, videant, & diligenter videant, qui ma- *faciendas*
 le parta restituere nolunt, quid agant, &
 timeant timore horribili, ne ab iplo etiam
 Iuda traditore damnentur; qui id qui-
 dem benè fecit quod pecuniam **PRIN-**
CIPIBVS SACERDOTVM, ET
SENIORIBVS in illo concilio ad-
 huc congregatis reddidit, vt hac ratione;
 tum quod suum non erat restitueret; tum
 Christum liberaret. **DICENS PEC-**
CAVI TRADENS SANGVINEM
IUSTVM. Sed frustra: Nam Iudæi re- *Alia Iudæo*
 spondentes, **DIXERVNT QVID** *rū cecitas,*
AD NOS? Nihil ad vos, ô scelerati qui
 totius huius tragœdiæ causa, & origo fui-
 stis? **TV VIDERIS,** inquiunt Iudæ. Vi-
 det sanè iam ipse quid egerit, sed & vos vna
 cum ipso videtis, & videbitis in æternum,
 quid mali artes istæ transferendi culpam in
 alium vobis attulerint. Clamo iterum hic e- *EXCVSA-*
 go voce grandi Fugite Christiani, fugite Ca- *TIONES*
 tholici mei hoc barathrum, fugite, inquam *fugienda,*
 excusationem, & translationem in aliū pec- *NOTA.*
 cati

cati vestri, cum omni tempore, tum vero in confessione, quod tamen haud raro facitis, immemores quid, tum primis nostris parentibus, tum hisce Judæis acciderit. Memores igitur saltem nunc iam estote, & non solum id non agite amplius, sed de antea actis, & dolete & confitemini.

Vbi protelata a Iuda pecunia.

Quid vero Judas ad hanc pontificum responsionem? Id nimirum quod habet idem Matthæus, ET PROIECTIS ARGENTEIS IN TEMPLO. Vnde euidenter colligitur, vel in aliqua templi illius amplissimi angulo, vel in ædificio ei adnexo (tot enim ibi erant ædificia, vt teste Josepho in obsidione Hierosolymitana post quadraginta annos facta, duo exercitus in iis continerentur) locum fuisse huic concilio designatum. Judas itaque pecuniam illam, aut ad pedes Pontificum, aut statim portam egressus in templo proiecit, & RECES-

Mors Iuda.

SIT, ET ABIENS LAQVEO SE SUSPENDIT, inquit Matthæus. Lucas vero in actis addit, quod *sensus crepuit medius, & diffusa sunt omnia viscera eius.* Suspendium tamen hoc post mortem demum Christi accidisse autumo, quando vidit se iam omni spe sua de liberatione Jesu frustratum fuisse. PRINCIPES AVTEM SACERDOTVM ACCEPTIS ARGENTEIS DIXERVNT, NON LICET EOS MITTERE

Iudæi collantes eulicem.

TERE IN CORBONAM, id est, in gazophylacium templi, dantq; rationē, QVIA PRETIUM SANGVINIS EST. Nonne videtis, quomodo hic quoque, vt aliās sepe impletur, illud dictum Christi ad istos nequam homines. *Duces cæci excolantes camelum autem glutientes?* Scrupulum habent pecuniam, pro qua emerunt Christum in vsum templi conuercere; at nullo remorsu tanguntur conscientia, Christum Dominum templi crucifigere. O scelus: O quot habent inter Christianos affectas? illos nempe omnem, qui parua quidem peccata sepe etiam nulla maximi; maxima vero parui, vel nihili aestimant. Quis vero non dico numerum, sed etiam ipsa genera talium recensabit? Fecimus nos ex parte aliās, & faciendum est sapius, nunc tetigisse, & monuisse sit satis, clamor itaque. Cessate ab his obsecro, sapientes estote, cōsiliis doctorum, in primis vero ecclesie acquiescite, præterita pœnitentia delete, futura caute, ne cæcos duces sequentes in foueas infernales omnes incidatis. Quid vero remedij inuenerunt Iudæi ad tollendum suum scrupulum? Id mirum. CONSILIO INITO EMERUNT EX ILLIS AGRVM FIGVLI IN SEPVLTVRAM PEREGRI NORVM. Hinc meo iudicio perspicuum est adhuc in eodem loco Iudæos fuisse. Illa vero

Mat. 23. 24

*CAMELI
NON glutientes.*

Iudæi agrum emunt.

Literæ enodatio.

vero

Matth. 27. 2.
Ibid. 9. 11.

vero aliquot verba Matthæi, ET VIN-
CTVM ADDVXERVNT EVM, ET
TRADIDERVNT PONTIO PI-
LATO PRÆSIDI, quasi in parenthesi
posita coniungenda sunt cum illis, IESVS
AVTEM STETIT ANTE PRÆSI-
DEM. Id autem, & particula AVTEM de-
notat, & omnia pulchrè consentiunt de pe-
cunia in templo proiecta. Nemo autem vel
leuiter in scriptura versatus ignorat Eua-
gelistas anticipatione, & postpositione uti
consueisse, prout res historiarum menti eorum
recurrebant.

*Mysteria
agri empti.*

*1. Summi
peregrini.*

*2. Testimo-
nium Iudæa
perfidia.*

Hæc ad literam dilucidandam. Porro
quicquid à Judæis in hac emptione agri
actum est, non tam illorum quam Chri-
sti diuina ordinatione, & voluntate factum
est: tum ut propheta impleretur: tum quia
voluit maximus omnium peregrinus JE-
SVS suis pecuniis, nempe pro sanguine
ipsum datis peregrinis locum sepulture com-
parare. PROPTER HOC VOCA-
TVS EST AGER ILLE HA-
CELDEMA, HOC EST AGER
SANGVINIS. VSQVE IN HO-
DIERNVM DIEM. Quo quidem
facto, nullum apertius, & illustrius impie-
tatis, ac sceleris Iudæici perpetuæ memoriæ
monumentum excogitari potuit, quâ quod
ipsimet posuerunt. Nam ad hanc horam ager
iste

iste sanguinolentiam eorum arguit, & increpat perfidiam. Quod vero ad prophetiam à Matthæo allatam, & titulo Ieremiæ insignitam attinet, in ea explicanda multis me occupare nolo. Satis sit nobis, vel pro Zacharia Ieremiam positum vitio scriptorum, ut quidam antiquissimi volunt: vel olim hoc testimonium in Ieremia fuisse, sicut se vnum exemplar prophetiæ Ieremiæ vidisse testatur Hieronymus, in quo hæc ad verbum habebantur. Sensus vero idem est apud omnes, licet in verbis sit aliqua differentia.

*Prophetia
explanata,*

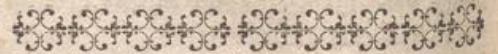
*Hier. in ca.
27. Matth.*

His peractis VINCIENTES JESVM, qui iuxta consuetudinem quamdiu de eo consultabatur liber à vinculis fuit; denuo VINCTVM ADDVCVNT EVM, ET TRADVNT PONTIO PILATO PRÆSIDI. Quid vero tum in noua illa, & crudeli manu, ac brachiorum Iesu constrictione, tum in toto itinere à templo, siue loco concilij, ad domum Pilati, siue ad prætorium acta ab impijs, tolerata à Christo fuere; hæc ita sicut & priora vobis templa visitatis meditanda ac ruminanda relinquo. Illud tantum signo ad consolationem nostri, qui ex gentibus conuersi sumus. Judæos quidem noctu Christum habuisse, MANE verò Ethnicis illum tradidisse, ut etiam hac cæremonia illustraretur illud mysterium quod postea Paulus notauit dicens: *vsque in hodie-*

*Christus
sterum con-
stringitur.*

*Mysterium
de Ethnicorum
conuersione.*

1. Cor. 3. 14 hodiernū enim diem id ipsum velamen in lectione veteris testameti manet nō reuelatū Judeis, quia nox apud illos est & in tenebris detinent verbum Dei, ideoq; non agnoscunt Jesum: vestrum igitur est hęc, & alia beneficia contemplari, & pro ijs gratias agere; meum verò ad tertiam concionis partem me accingere, quod dum facio quiescamus parum & humiliter semel Pater & Ave recitemus.

REGES
TERRÆ.

TERTIA PARS.

*Judai feris
ferociore.*
Psal. 103. 20

Naturam ferocium animalium describens sacer Propheta David his Deum alloquitur verbis: *Posuisti tenebras & facta est nox in ipsa pertransibunt omnes bestia siluæ. Catuli leonum rügentes vt rapiant & quarant à Deo escam sibi. Ortus est sol & congregati sunt & in cubilibus suis collocabuntur.* At verò rügentes summi sacerdotes ac principes Judæorum bestijs crudeliores, leonibus fauiores noctu Deo sic volēte, capta raptaq; esca, diu ab illis expetita, cum illam totam in hac sanctissima præda diuexanda & exagitanda nequiter consumpsissent: orto iam sole non in cubilibus suis collocati sunt, sed in vnum conglobati agnum illum innocentissimum,

simum, & mansuetissimum adduxerunt AD PRÆTORIUM, ET TRADIDERUNT PONTIO PILATO PRÆSIDI, vt non solum ipsi, sed etiam Ethnici sanguine & ignominijs Jesu exsaturarentur. Et verò vt hypocritas denuo agnoscas, rursus culicem colantes & camelum glutientes NON INTROIERUNT IN PRÆTORIUM, VT NON CONTAMINARENTVR SED VT MANDUCARENT PASCHA. Quid per Pascha hic intelligatur heri dixi, nunc iterum iterumq; vos mihi in Christo charissimos moneo vt hypocritism, & de diiudicandis peccatis peruersum iudicium fugiatis perquam diligenter.

Ducunt Iesum ad prætorium.

HYPOCRISIM FERRE.

Itaque aut per milites Pilati, aut per ministros suos intruserunt Jesum in prætorium, nihil vt apparet dicentes etiam per submissas personas, EXIIT ERGO PILATUS AD EOS FORAS ET DIXIT: QVAM ACCVSATIONEM ADFER-TIS ADVERSVS HOMINEM HVNC? RESPONDERVNT ET DIXERVNT EI: SI NON ESSET HIC MALEFACTOR NON TIBI TRADIDISSE-MVS EVM. Astute causæ non fidentes auctoritatem suam interponunt, vt indicta causa Jesus condemnatur. O vtinam inter Christianos affectatoribus careant, Magna-

Actus Iudæorum.

IVSTITIAM NE OPPRIMANT.

tes mei qui tum minis, tum his similibus artibus perfringere vultis omnia, & loco mouere iustitiam satagitis, videte & quos imitari & quid vos maneat. Vos verò iudices, caute ne his termentis vel fauoribus à recto deuietis: quinimo, cum tale quid animaduertetis, eo diligentiores estote in causa examinanda, quo suspicio maior vobis datur rem nō sine eò procedere, ne ab Ethnicis quod absit condemnemini; tum à Fello

*CAUSA
incognita
ne iudices.*

*Act. 25. 16.
Ne ab Ethnicis dam-
neris.*

*A Fello, &
NOTA.*

Pilato.

Act. 7. 58.

*Judais non
licuit cruci-
figere, quod
de Christo
feri sole-
bant,*

in Actis Apostolorum: tum hic à Pilato. Festus enim cum eadem arte vsi essent Judæi aduersus Paulum respondet eis. *Non est Romanis consuetudo donare aliquem hominem priusquam is qui accusatur presentes habeat accusatores locumque defendendi accipiat, ad abluenda crimina.* O pulchra consuetudo. Vtinam vbique vigeat. Simile quid hic facit Pilatus, mollius tamen. Nam ait EIS: *ACCIPITE EVM VOS ET SECVNDVM LEGEM VESTRAM IVDICATE EVM.* Vnde euidentis est Judæos etiam tunc sub Romanis, fuisse in quibusdam vitæ & necis dominos; propterea cum alios, tum Stephanum in iudicio condemnatum & extra ciuitatem eductum lapidibus obruerunt. Hic verò quid? *DIXERVNT ERGO IVDÆI Pilato respondentes: NOBIS NON LICET INTERFICERE QUENQVAM.* Et ne cui remaneret dubium

bium cur id dixerint, addit Joannes: VT
SERMO JESV IMPLERETVR QVEM
DIXIT SIGNIFICANS QVA MOR-
TE ESSET MORITVRVS nempè per
mortem crucis. Significauerat enim id Je-
sus: tum Apostolis, apertè inquiens, *filius*
hominis tradeetur vt crucifigatur; tum omni-
bus sub verbo exaltationis dicens, *Et ego si*
exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me i-
psum, quod de cruce etiam ipsa turba intel-
lexit. Crucifigere autem quempiam non e-
rat tunc licitum Judæis, siue ex prohibitio-
ne Cæsaris, siue ex consuetudine vt bene
probat noster P. Alphonfus Salmeron, & i-
pse textus certè satis clarè id docet. A ver-
borum autem proprietate quantum fieri
potest non recedere stat mihi semper sen-
tentia. Quare cum Judæi vellent, sed non
possent Christum cruci affigere, id petunt à
Pilato. Quod verò aliquando eum lapidare
tentabant, id tumultuariè, non iuridicè, &
ab aliquot tantum, non à summo pontifice
cum concilio vt hic agitatum fuit; in ipso e-
tiam templo, vel eius gazophilacio.

*Et ipse præ
dixerat.*

*Mat. 26. 2.
Ioan. 12. 34*

*Sal. tract.
26. tom. 10.*

*Occurrunt
obiectiones.*

*Judæi cri-
mina con-
fingunt.*

Itaque Judæi cum vidissent Pilatum in-
audita accusatione, & responsione nolle iu-
dicare, ad cōfingenda contra Jesum crimi-
na animum conuertunt suum. Et adferunt
talia non pauca, inordinatè quidem vt fit in
tumultibus, quæ tamen nos in sequenti

concione in ordinem redigemus : hic verò
 ea tantum quæ aut ad literam explanandam,
 aut ad historiam continuandam sunt neces-
 saria percensebimus ex varijs Evangelistis
 diuersa decerpentes : COEPERVNT er-
 go ait Lucas, JLLVM ACCVSARE DI-
 CENTES: HVNC INVENIMVSSVB-
 VERTENTEM GENTEM NO-
 STRAM, PROHIBENTEM TRIBV-
 TA DARI CÆSARI, ET DICEN-
 TEM SE CHRISTM REGEM ESSE.

*Vnum ar-
 ripit Pila-
 tum, &c.*

Hoc postremum quia maioris erat momen-
 ti cordi accepit Pilatus. Nouerat enim Ju-
 dæos expectare Regem quendam celebra-
 rimum, qui illos ab omni seruitute vindica-
 re deberet. Nec ignorabat vt puto tempus
 aduentus huius regis iam aduenisse; ER-
 GO ne quid Pilatus contra Cæsarem, cuius
 locū ipse in Juda tenebat faceret, JNTRO-
 IVIT JTERVM JN PRÆTORIVM PI-
 LATVS ET VOCAVIT JESVM, solus
 enim tunc egressus fuerat: Jesu in prætorio
 relicto: JESVS AVTEM vocatus STE-
 TIT ANTE PRÆSIDEM ET JNTER-
 ROGAVIT EVM PRÆSES: TV ES
 REX JVDÆORVM? Magna sanè quæ-
 stio & excussione ac responso digna. Idcir-
 co RESPONDET JESVS: A TEMET-
 IPSO HOC DICIS, AN ALII TIBI DI-
 XERVNT DE ME? Jnterrogat vicissim
 iudi-

*Quærit an
 sit Rex Ju-
 daorum.*

*Responsi
 Christi de-
 cernit &c.*

iudicem. Cur quæso, cum id sit indecorum & inusitatum? At Christo vsitatum vt paulo ante audistis, ideoq; decētissimum quod ipsum decus facit, quodque ratio docet. Rationem verò huius responsi dat Chryso-
 stomus, voluisse videlicet Christum Pilatum officij sui commonefacere, vt seruata iuris forma accusatoribus & præsentibus, & querelam deponentibus, reo verò respondente negotium transigeretur. Alij verò obedientiam in causa fuisse aiunt, nempe vt si intelligeret ex ore Pilati illum, hoc tanquam iudicem scire velle, responsum iudex acciperet. Potest etiam forte dici Iesum more suo Pilatum conuincere velle, idque duplici, quasi dilemmate pereximiè facere. Vnum est, vel tu, ô Pilate, A TEMETIPSO HOC DICIS, vel non. Non illud, vt ipse paulo post fatetur; ergo istud. Atqui ita non debes tu, ô Pilate illis, qui tibi id retulerunt, & quos hostes meos esse, ac ex inuidia me tibi tradidisse nosti credere, me videlicet regnū hoc, de quo tibi Cæsarique tuo cura est, vel appetere, vel procurasse vnquam. Hæc est acutissima Christi Iesu argumentatio, quam pro vtraque parte ipsum iudicis responsum approbat. NAM RESPONDIT PILATVS, NVNQVIV EGO IVDÆVS SVM? GENS TVA, ET PONTIFICES TRADIDERVNT TE MIHI

Zz 3 QVID

1. Ratio.
 Ius.
 Chryf. hom.
 82. in Mat.

2. Obedi-
 entia.
 Tel. in hæc
 Verba.

3. Mos Iesu,
 & duo ds-
 lemmata.

Alterū, quo
 Pilatus con-
 uincitur.

QVĪD FECISTĪ? Agnoscit igitur Pilatus, tum se non ex seipso id habere: tum accusatores eius id dixisse. Sciuisse autem illum, QVOD PER INVIDIAM TRADIDERVNT EVM SVMMI SACERDOTES, alter Euangelista testatur. Ex omni igitur parte Pilatus redarguitur & conuincitur.

*Alterum
simile prio-
ri.*
NOTA.

Altera vero Christi demonstratio in sequentibus apparet. Nam tum ad prius, tum ad hoc posterius Pilati quæsitum, RESPONDIT IESVS, REGNVM MEVM NON EST DE HOC MVNDO. Vnde aliud dilemma sic notare licet. Si tu, ô Pilate, putas regnum meum esse simile regno tui Cæsaris, erras sanè. Si enim id verum esset, MINISTRI MEI VTIQVE DECERTARENT, VT NON TRADERER IVDÆIS, quod fieri non vides: imo non te lateret me nullos vnquam armatos ministros habuisse; Sin vero de regno alterius generis me interrogas, nõ is, & iterum repeto; NVNC AVTEM REGNVM MEVM NON EST HINC. Non est mundanum, non est cum potentia, aut magnificentia. Proinde nõ est quod tu, Cæsaris tuus aliquem tumultum perhorrescat. O responsum sapientissimum? & ita conuincens, vt neq; ipse Pilatus dubitaret quicquã ita se rem habere. Quod ex dictis eius posterioribus

rioribus euidenter conuincitur. Si enim credidisset illum ad instar aliorum regum, regem, aut esse, aut fieri velle, nunquam dixisset, NVLLAM CAUSAM MORTIS INVENIO IN EO, quod aliquoties repetit. Satis enim causam ad condemnaudam eum habuisset, si illum terrenum, imo illud ipsum cuius ipse gubernator, heres vero eius Dominus erat, affectare credidisset.

Porro sciuisse Pilatum Christum non negare, quinimo confiteri se quadantenus regem esse patet ex sequentibus. Nam ad hæc, DICIT EI PILATVS, ERGO REX ES TV? RESPONDIT EI JESVS: TV DICIS. De qua phrasi iam bis egi, eam videlicet approbas, & confitentis esse. Ideo Marcus antea eam retulit per EGO SVM. An vero Christus Jesus præter regnum spirituale, de quo satis constat habuerit etiam dominium possessionum totius orbis, quoad temporalia, disputare hac præsertim die nec volo, nec debeo. Illud tantum insinuare volo erroribus pseudopoliticorum, qui non ecclesiasticos modo, sed & Sacramenta, & ipsum Christum (vt quædam heri audiuitis) subiugare volunt suo imperio, dicta hæc Christi in nullo penitus suffragari, ea vero quæ sequuntur, merito illos valde percellere debere. Addit enim Jesus in suo ad Pilatum responso. EGO IN HOC NATVS SVM,

Z z 4

SVM,

*Norat Pilatus
Christum Regem*

*PSEVDOPOLITICORUM
CAUSAM
VE Sehe-
menter.*

*Qua è dia-
metro Chri-
sto est con-
traria.*

NOTA.

Ioan. 8. 44

*Regula eã
cognoscendi.*

2. Cor. 13. 5.

SVM, ET AD HOC VENJ IN MVN-
DVM, quam emphaticè loquitur, VT TE-
STIMONIVM PERHIBEREM VE-
RITATI: De nostris vero Politicis, vna cù
Magistro suo Macchiauello contrarium ve-
rificè dici potest, nempe illos in hoc natos
esse, & ad hoc in mundo apparuisse, vt testi-
monium perhibeant falsitati. Quis libros
quidem illorū legens verbis: facta vero eo-
rum intuens operibus: id illos testari, non
videt oculis, ipsisq; non palpat manibus?
Proh dolor, & pudor; gentem Christianam
ad tantam deuenisse cœcitatē, & vefaniã,
vt fraudem, mendacium, hypocrisim ponat
fundamentum suum: vt pro veritate adoret
falsitatem, vt pro eo cuius se insigniuit no-
mine, qui ipsa veritas est, recipiat illum, de
quo Saluator, *mendax est pater eius*, nempe
mendacij Conuertimini obsecro ab hac via
vestra praua ad vias rectas, in quibus ambu-
lauerunt patres vestri, ideoq; benedictionē
veritatis Jesu vobis post se reliquerunt: vt e-
andem vos quoq; posteris vestris relinqua-
tis. & non maledictionem, quæ ex maledicta
ista doctrina imminere cervicibus vestris vi-
detur. Et vero si nosse vultis, an ex istorum
sitis numero, regulam ex ore ipsius Jesu, en
accipite. Subdit enim ille OMNIS QUI
EST EX VERITATE AVDIT VO-
CEM MEAM. *Vos ipsos tentate*, dicam cum
Apostolo,

Apostolo, & si quidem veritas vobis cordi est, ita ut quantum in vobis est, ne latū quod dicitur unquam ab illa recedere cupiatis bene est: sin vero ut vos docet Machiavelus, & asectæ eius, non dubitatis mendacia serere, ut finem præfixum assequi possitis, certo vobis persuadeatis vos non esse EX VERITATE, nec VOCEM Christi, sed Antichristi audire, ideoque non à veritate mercedem, sed pro falsitate pœnas expectare oportere.

Cæterum ad pleniorum horum omnium, & aliorum similiū cognitionem, haud modicum conducit diligens eorum, quæ sequuntur consideratio. His enim auditis à Christo, DICIT EI PILATVS, QUID EST VERITAS? ET CVM HÆC DIXISSET, ITERVM EXIIT AD IVDÆOS. Duo hic in Pilato notamus. Primū imitandum, alterum fugiendum. Exprimēdus est in eo, quod cupit nosse veritatem: fugiendus vero in illo quod fugiat antequam Christus eam in medium proferat. O quot sunt, qui in hoc postremo eius insistant vestigiis? imo multo peiora hac in parte faciunt, tum ij quos iam nominavi, tum eis similes. Quibus tam exosa est veritas, ut non solum eam non requirant, sed etiam nec alibi, nec in ipsis concionibus, quæ Christi nomine fiunt eam dici patiantur. Quod si vel

*Pilatus
quærens de
Veritate.*

Duo facit.

Matt. 17. 47
CAVE
DAM-
NARI
à Pilato tri-
placiter.

casu, vel aliqua occasione in id inciderint, aut aures obdurant, aut idem quod Pilatus faciant. Tanto Pilato infeliciores, quanto feliciores quod Christum agnouerunt. Qui recordentur, quæso decreti Christi Jesu ininuitantis Judæis, illos tum à Ninivitis, tum à Regina Austri, olim esse iudicandos: ita isti à Pilato triplici nomine damnabuntur. Primo iam dicta de causa: Secundo quia Pilatus scire, isti vero nescire volūt, QUID EST VERITAS. Tertio eo quod Pilatus, quasi necessitate quadam iudicia exercendi compulsus, responsum Christi nō expectauit: illi vero data opera, vtinam etiam aliquando non ex malitia, non solum ipsi scire veritatem refugiant; sed & alios ab eius cognitione arcēt, & quod est miserrimum illos qui eam docēt infectantur. Hos ego per viscera misericordiae Dei oro & obsecro, vt ea quæ dicta sunt ad cor admittentes hac sancta die ad penitentiam se conuertant, & reiecta fallitate amplectantur veritatem, ac in ea fideles Dei patri, & Ecclesiae matri persistant semper. Denique omnes reliquos quorum magnus sanè est numerus, qui cū veritas eis dicitur, aut alio sermonē diuertunt, aut inde se propriunt, monco & hortor, ne Pilatū, sed maiores suos optimos, qui ex ore concionatoris non auribus modo, sed & oculis ore aperto pendebant, imitari velint.

AVDIVE-
RITA-
TEM.

Sed videamus quidnam Pilatus cum Judæis egerit ulterius. Egressus ergo DICIT EIS, EGO NVLLAM INVENIO IN EO CAVSAM. Supple necis. Quod primū Christi innocentia à Pilato publicè prolatū testimoniū non ferentes SVMMISACERDOTES ACCVSABANT EVM IN MVLTIS. At JESVS NIHIL RESPON- DIT, etiamsi à Pilato moneretur vt respon- deret. Vnde constare videtur præsentis iam Christo fuisse accusatores. IESVS AVTEM AMPLIVS NIHIL RESPONDIT ITA VT MIRARETVR PRÆSES VEHE- MENTER. Mirabatur autem cōstantiam, mansuetudinē, patientiā, mortis cōtemptū, prudentiam, & alias virtutes Christi. Et eius admiratio in nobis, tū imitationē harum vir- tutū: tum admirationem excitare debet; cur videlicet id Chrstus fecerit. Verū iā aliquo- ties dedimus causam silentij eius, sicut enim corā Iudæis, ita apud Pilatū. & Herodem ineptas accusationes tacendo soluit. Eiusmodi vero has fuisse ipse Pilatus est testis, qui licet dicat Christo, VIDES IN QVANTIS TE ACCVSANT? nihili tamē omnia facit, nec quicquam iis cōmouetur. Quod vidētes Iu- dæi clamoribus INVALESCEBANT DI- CENTES COMMOVIT POPVLVM DOCENS PER VNIVERSAM IVDÆ- AM INCIPIENS A GALILÆA VSQVE HV C. En tibi vnam ex insulsis illis ac- cusatio-

*Pilati de
Christo te-
simoniū.*

*Miratur
Pil. Christū*

*MIRE-
MVR ET
NOS.*

*Iudæi dr-
gent cla-
moribus &
ineptiū.*

cusationibus. Quid enim referebat Pilatum, aut Cæsarem scire quid Christus doceret populum Judaicum, quorum ipsi religionem contemnebant? Et hoc ipsum in simili causa, de Paulo expresse asserit Lysias sic in epistola sua ad Fœlicem scribens. *Quem nempe Paulum inueni accusari de quaestionibus legis ipsorum, nihil vero dignum morte, aut vinculis habere crimen.*

Pilatus misit Christum ad Herodæ.

Nihilominus sentiens Pilatus verba ista, lætatus est datam sibi esse occasionem liberandi se à sibi molesto iudicio: proinde audiens GALILÆAM INTERROGAVIT, SI HOMO GALILÆVS ESSET, ET VT COGNOVIT QVOD DE HERODIS POTESTATE ESSET REMISIT EVM AD HERODEM, QVI ET IPSE HIERSOLYMIS ERAT ILLIS DIEBVS. Fecit autem id non reuerentiæ Herodis gratia, cum inimicitias haberent ad inuicem, sed dicta de causa. Estne hic aliquis iudex qui Pilatizat? Qui inquam cum posset & deberet iudicare causam pauperis viduæ, pupilli, & his similibus eosque decreto suo ex manibus potentium eripere, propter timorem vel respectus aliquos mundanos, aut quod peius est ob munera, remittit causam aliò, cum pauperum detrimento, sumptu, & oppressione? Caueat ne quem imitari studet

PILATI-ZARE ca. meo iudex.

det, cum eo pœnas luat æquissimas. Perhor-
 rescas igitur quicumque es eiusmodi, & ne
 in illum locum tormentorum venias, venias
 ad pœnitentiam, damna pauperibus refar-
 cias, & in posterum cautius viuas. Porro
 quid in ista missione ad Herodem actum fu-
 erit, quidue Christus in illo itinere sustinue-
 rit vobis vt reliqua itinera meditanda trado:
 tum dictis de causis: tum quod consultum
 sit relinquere aliquâdo pijs mentibus quod
 ipsæ per se ruminent, & ad suum deriuent e-
 molumentum. Salua tamen in omnibus &
 fide Catholica, & historia sacra. Ita enim
 noua nobis inuenire licet, vt quæ antiqua
 & calculo ecclesiæ firmata sunt non tollan-
 tur, aut non labefactentur. Sicut & olim sus-
 tulerunt ea in toto Manichæi, & nunc labe-
 factant in parte Calviniani, asserentes Chri-
 stum in cruce inferni tormenta esse passum.
 Absint à Catholicis tales blasphemix & nu-
 gæ.

*PIA ME-
 DITARE
 impia Sita.*

Quare eamus iam cum Jesu ad domum
 Herodis, de quo dicitur: HERODES AV-
 TEM, Js videlicet qui decollauerat Joan-
 nem Baptistam, VISO JESV GAVISVS
 EST VALDE, ERAT ENIM CVPIENS
 EX MVLTO TEMPORE VIDERE
 EVM. Satis fecit ergo Pilatus desiderio He-
 rodis, sed non item Christus: Cur verò He-
 rodes desiderauerit videre Christum? Da-
 tur

*Herodes
 gaudet vi-
 so Jesu.*

1. *Ob audi-
tum.*

*FAMILI-
ARES qui
adhibendi.*

tur prima ratio, EO QVOD AVDIRET
MVLTA DE EO. Plerumque reges, &
principes aures tantum suas à longè pascūt
fama bonorum, & sanctorum virorum: at
vero oculos, linguam, cor, mentem, familia-
ritatē, dant scurris, parasitis, detractoribus,
aliisq; haud optimis, qui raro aut nunquam
ab eorum latere recedunt. Talis Herodes.
Vtinam inter Christianos nullus sit talis. Sed
quam vereor ne non solum inter principes,
& alios ciuilis ordinis, sed etiam inter Eccle-
siasticos eiusmodi reperiantur, quod certè
in his praesertim postremis, haud postremū
vitij genus est. Reponite rogo pro heluoni-
bus pauperes esuriētes & sitientes, pro scur-
ris, viros graues, pro assentatoribus, eos qui
veritatem, & libenter & liberè loquuntur:
pro morionibus, homines doctos, pro im-
piis deniq; pios & sanctos, & cum talibus li-
benter conuersamini, vt & vos boni, docti,
& sancti sitis, sicut esse debetis: Sanctos enim
vos ipsa vocat scriptura.

2. *Quia cupit
videre
miracula.*

Deinde altera causa cur Herodes cupie-
bat videre Jesum fuit, quia nimirum SPĒ-
RABAT SIGNVM ALIQVOD VIDE-
RE AB EO FIERI. Sed spes ista fefellit
Herodem. Non solum enim miraculo, ve-
rum etiam respōso dedignatus est illū Chri-
stus Dominus. Nam sequitur. INTERRO-
GABAT AVTEM EVM, ipsemet Hero-
des

des Christum, MVLTI SERMONIBVS,
 sed paucis, vt reor, vel nullis qui essent ad rē:
 Eos porro quia scriptura subicit tacam⁹
 & nos. Quid vero Iesus? ET IPSE NIHIL
 EI RESPONDEBAT, ait Lucas: qui solus
 hanc historiā notauit. Tacuit igitur quāuis
 starent, PRINCIPES SACERDOTVM,
 ET SCRIBÆ CONSTANTER ACCV-
 SANTES EVM. Quæ causa horum omni-
 um? dicam quod sentio. Non loquitur Iesus
 Herodi, quia à multo tempore cupiebat, &
 videre, & alloqui illū. Hoc enim testatur E-
 uāgelium. Imo vero inquis propterea loqui
 debuit. Nam & nos libenter cum talibus ser-
 mones miscemus: præsertim si sunt viri in
 dignitate positi, vt fuit Herodes rex. Ita sanè
 nos. Sed non ita Iesus, quamuis & ipse idem
 quod nos, sed interest, quo quis animo illum
 alloquatur. Si enim curiosè, & curiositatis
 causa id facit, non ei respondet, vt ecce ad o-
 culum vides factum cum Herode, O doctri-
 na diuina cū pro omnibus, tum pro religio-
 sis? Quæris in meditationibus, & contem-
 plationibus curiosa? non tibi respōdet Chri-
 stus, manebis ieiunus & aridus. Quæris sa-
 lutifera cum sinceritate & humilitate? nun-
 quam sariatur tuo colloquio I E S V S, testes
 sunt anachoretæ, testes, & alij tam viri, quam
 foemina deuotæ. Tu quoque experire, &
 ita se rem habere fatebere. Vtinam vero id
 gustemus vniuersi. Nec vero in oratione tū,
 sed

*Cur Chri-
 stus Herodis
 nō loquitur.
 I. Causa.
 NOTA.*

*CVRIO-
 SIS tacet
 Christus.*

*GRATIO
 qua bona.*

CONCIO
quæ insu-
periosa.

Et cur.

REME-
DIVM.

sed etiam in aliis, imprimis vero in audiendis concionibus hæc valent plurimum. Quot enim sunt quibus non sapiunt conciones, ideoque rarissime ad eas veniunt? Vix nulli sint in hoc auditorio eiusmodi. Vis causam? Audi. Non sapit tibi concio, quia Christus tibi non loquitur ad cor, quo tacente quid iuuat nostræ voces? Fricare quidem aures possunt, fructum quem desideramus facere non possunt. Cur vero Christus tibi non loquitur? Quia Herodem agis. Quia non quæ sunt proficua animæ, sed quæ placent auribus tuis desideras, quia curiosa quæris. Propterea quamdiu hæc dicuntur, & lenocinio verborum ornantur, tamdiu auide audis: cum vero hæc desunt, cum primis autem quando vlcus, quod in te latet tangitur, statim à scamno exilis, & refilis. Placeat tibi obsecro consilium meum, venias ad conciones magno, & sincero cum animo iuuandi animam tuam, & audiendi non compta, vana, futilia: sed vtilia, sancta, & quæ tibi sint pro cataplasmate acri quidē, & mordente sensualitatem tuam; at medicinam adhibente conscientia tua, & videbis mirandam in te dexteræ excelsi mutationem, vt quæ antea insipida fuere, sapere incipiant loquente ad cor tuum Domino Iesu.

Dedi

Dedi vnam causam silentij Jesu, & quæ circa illam ipse communicare dignatus est, accipite alias: Itaque secundo non respondebat Jesus Herodi, quia non agebat vt iudex: tertio quia non à morte se liberare, sed morti se tradere pro nobis volebat, is qui habuit potestatem ponendi animam, & iterum sumendi eam: quarto vt suos doceret superbiam taciturnitate vincendam esse. Nullum est enim contra illam spiculum validius. Nō facit autem miracula, tum iisdem de causis, tum vt impleretur illud sapiētis, *Omnia tempus habent*. Istud vero tempus non fuit miracula patrandi; sed tormenta patiendi, tum denique quia nullum vnquam Christus fecit miraculum ostentationis causa. Magorum enim est id proprium. Hic vero Herodes nihil aliud desiderabat, quam vt Christus potentiam suam coram illo demonstraret.

2. Causa.

3. Mortis desiderium.

Ioan. 10. 17.

7. Moralit.

Cur non facit miracula.

Ecl. 3. 1.

Quid vero postea cum Christo actū fuerit continuando Lucas historiam, inquit, **SPREVIT AVTEM ILLVM HERODES CVM EXERCITV SVO** Herodes quidem, quia spretum se ab illo putauit, vt talium suspitiosa est natura: Milites vero, & aulici quia istis, in eiusmodi rebus dominis suis morem gerere, nihil est iucundius. Proinde quid putatis, quot, & qualia contemptus tormina, & quibuscum clamoribus ac lannis, à petulante illo exercitu sustinere

Herodes sprevit Iosum.

Aaa debuit

debut Saluator mund? Ipse verò Herodes non solum spreuit Christum: SED ET ILLVSIT JNDVTVM VESTE ALBA: quod tunc signum fuit cuiusdam stultitiæ, sicut nunc apud quosdam est vestis flaua campanulis aspersa. Atque ita ornatū REMISIT AD PILATVM. Porò quanto cum dedecore Christus Jesus qui pro doctore, propheta, & miraculorum patratore maximo habitus est, sic vestitus per plateas refertissimas hominibus trahebatur, vos cogitate, grati estote, gratias agite, & in signum gratitudinis pati simile quid pro nomine ipsius non solú non recutate, sed etiam desiderate.

*Christus ho-
stes reconci-
liat.*

Porò D. Lucas hunc tragadiæ actum his concludit verbis. ET FACTI SVNT AMICI HERODES ET PILATVS JN JLLA DIE, NAM ANTEA JNIMICI ERANT AD JNVICEM. Hæc est Christi bonitas etiam inimicis benefacere: licet illi redderentur mala pro bonis, vt hic vides, nempè illum pro reconciliatione accepisse vestem scurrilem, & videndo, si Christianus es, doles & indignaris. Indigneris igitur etiã tibi ipsi quæso. Quotusquisque enim est qui nõ idem facit Christo? Qui inquam pro absolutione à peccatis, pro vsu sacramentorum, pro gratia accepta, imo pro ingenij acumine, pro sanitate, pro bonis exteris sibi liberaliter à Dño Jesu collatis, mala facta reddit,

*MALA
PRO BO-
NIS Chri-
sto non red-
denda.*

his

his videlicet omnibus in contemptum creatoris sui abutendo? & post Pascha ad antiqua, vel etiam ad deteriora peccata reuertendo? Quod scelus & ingratitude tanto nunc est enormior, quanto non iam à Judæis & Ethnicis ut his, sed à Christianis contra Christum committitur. Ne ergo fiat obsecro, sed fiat nunc quod dicitur, *PROPOSITIVUM sanctum.* hoc ipso inquam temporis momento, coram Deo & angelis eius seria protestatio, vos in ea quam nunc accepistis vitæ puritate, toto vitæ vestræ tempore perseverare velle, post Pascha vero, & semper fiat iugis huius propositi executio.

Reductus itaque iterum ad Pilatum Jesus, *Pilatus iterum conatur liberare Christum.* stetit ante illum, qui dolens munus iudicandi denuo sibi delatum fuisse, conatur Judæis persuadere facto etiam Herodis interposito, ut ab incepta desisterent accusatione, promittens se in aliquo voluntati eorum satisfacturum. Oratio ipsius ad Judæos sic describitur, *OBTVLISTIS MIHI HOMINEM HVNC QVASI AVERTENTEM POPVLVM, ET ECCE EGO CORAM VOBIS INTERROGANS.* En evidens testimonium præsentis utraque parte rem actam fuisse. Pilatus enim foras Christum eduxerat. Pergit porro Pilatus, *NVLLAM CAVSAM INVENIO IN HOMINE ISTO, EX HIS IN QVIBVS EVM ACCVSATIS.* Mendacij igitur Judæos, Christum vero innocentiam iam secundo arguit. Idemque Herodis auctoritate comprobatur dicens, *Ex Herodis sententia.* **SED NEQVE HERODES supple culpam in eo invenit**

uenit ullam. NAM REMISI VOS AD ILLVM, ET ECCE NIHIL DIGNVM MORTE ACTVM EST EI. Molestiæ tantummodo, & ignominie illi illatum est aliquid. Proinde & ego EMENDATVM, id est flagellatum, ERGO ILLVM DIMITTAM. Imitabor Herodem, & aliquid imo plus quam ipse in gratiam vestri faciam, dummodo vos quiescere esse velitis. O nequissima imitatio! O crudelis misericordia! Est tamen aliqua respectu Iudæorum, qui à suo scelerato proposito nullo modo auocari se patiuntur. Acceptant quidem ut reor hoc decretum, sed urgent vltiora, nempe crucem.

Flagellandum tamē permittit.

Optionem dat eligendi Barrabæ vel Christū.

Quapropter videns Pilatum se neque hac ratione proficere quicquam, venit illi in mentem consuetudo dimittendi eis, VNVM VINCTVM IN PASCHA. Habebat autem tunc insignem latronem nomine BARRABAM, QUI ERAT PROPTER SEDITIONEM QVANDAM FACTAM IN CIVITATE, ET HOMICIDIVM MISSVS IN CARCEREM. Istum igitur solum opposuit Christo, & interrogavit, quem ex his duobus vellent sibi dimitti. Quam interrogationem bis esse factam videtur colligi ex Evangelistis, qui varie de hoc loquuntur vixque aliter accommodari possunt. Posterior interrogatio est

Quod bis facit.

ad

ad plebem, de qua paulo post. Prior vero est ista, qua ex se, siue quod dicitur motu proprio, Pilatus dat optionem Pontificibus & Senioribus, eligendi vnum ex istis duobus. At videns de Christo surdis Judæis cāni fabulam, exequitur quod promiserat. TVNC ERGO, inquit Ioan. APPREHENDIT *Flagellat.* PILATVS JESVM, ET FLAGELLAVIT, militibus videlicet, vel licitoribus illū flagellandum tradens. Quo iure, qua iniustitia, vos perpendite, simulque contempla-
mini, quid tunc cum Christo actum, & quā crudelis flagellatio illa fuerit. Nobis enim, ut iam aliquoties dixi, textum Euangelij explicare indeque doctrinas paucas ex multis decerpere, cætera vero vestris sanctis meditationibus consideranda relinquere propositum est. Grauiſſimam tamen, & sæuissimā *Crudelissimam.* flagellationem istam fuisse dubitandum non est. Non enim Judaico more ad terram corpore prostratus: sed ad columnā more Ethnicorum alligatus eam sustinuit; neque ad certum plagarum numerum, ut Mosaica coarctata, sed ad libitum militum, vel Judæorum potius peracta fuit flagellatio, ac proinde omnia membra Christi Jesu penetrasse credenda est. Quis enim dubitat rabidos istos canes, Judæos inquam, sitientes Christi sanguinem, neque hic vllis pepercisse sumptibus, ut filius Dei atrocissimè toto corpore dilaniaretur?

*Coronatio
inuentum
Iudaorum.*

Sed & sequens immanissimum tormen-
tum inuētum istorum fuisse facile mihi per-
suadeo, cum neque Pilatum id præcepisse
neq; Ethnicos id in more habuisse legerim
vnquam. Judæi itaq; vt reor intuētes adhuc
vnum in Christo membrum, ipsū videlicet
caput, quāuis alapis & colophis valde cōtu-
sum & liuore obductū, nondum tamē con-
pulneratum, quid fecerunt? Excogitarunt
supplicium ipso etiam auditu horrendum.
*Spina acu-
leata nimis* Plectunt vel plecti faciunt coronā ex spinis
magnos sanē, & acutos aculeos habentibus,
vt ex iis qui religiosè coluntur apparet (rhā-
mum fuisse plerique putant) eamq; sanctis-
simo capiti Jesu imponi curant. Res vt acta
est sic describitur. TVNC MILITES
PRÆSIDIS SVSCIPIENTES JESVM
IN PRÆTORIVM, id est, vt alter Euāge-
lista explicat, IN ATRIVM PRÆTORII.
Fortè ideo vt Judæi, qui extra prætorium e-
rant per fores apertas hoc crudele spectacu-
lum intueri possent. CONGREGAVE-
RVNT AD EVM VNIVERSAM
COHORTEM, tum afflictionis, tum ig-
nominie maioris causa. ET EXVENTES
EVM. Hinc aliqui colligunt post flagella-
tionem iam vestitum fuisse, & iterum spoli-
atum, forte propter illā, de qua egimus Ju-
dæorum non verbis tantum, sed & pecuniis
factam suggestionem, CHLAMYDEM. Palu-
damen-

damentum videlicet militare quo supra arma uti consueuerant COCCINEAM, siue VESTE PURPUREA, ut Joānes habet, idem enim est utriusq; color, nempe rubens, & quamuis purpura sit preciosior, saepe tamen vnū pro alio venditur propter purpuræ raritatē. Coccinum autem sunt grana nota, vnde olim Polonia nostra magnos redditus habuit, quæ avaritia monopolium procurantibus, nec illi satisfacere valentibus, (ut à maioribus accepimus) perierūt. Ita fratres mei propter peccata quorūdam, & inordinationem nostram, priuat nos Deus etiam bonis temporalibus. Utinam in posterū simus cautiore. Sed ad nostra reuertamur.

Itaq; chlamyde illa coccinea, siue VESTE PURPUREA peruetusta procul dubio CIRCUMDEDERUNT EVM, inquit Joānes valde aptè, ut scias totam partem anteriorem corporis flagellis excarnificatam in propatulo fuisse. ET PLECTENTES CORONAM DE SPINIS, quam ad instar pilei fuisse quidam contemplantur, ut sic totum caput vulneraretur, POSVERUNT SUPER CAPUT EIVS, imo non solum posuerunt, sed etiam incusserunt, inculcarunt capiti tenerrimo. O dolor, ô crudelitas! Neque id satis, sed & ARVNDINEM IN DEXTERA EIVS collocarunt; nimirum ne quid decisset ad

Vestis purpura.

*MONOPOLIVM
A Deo priuatum.*

*Quomodo
Christus
ornatur.*

*Triaregia
in signa
quid desi-
gnent.*

*Hæc in Chri-
sto calami-
tiosissima.*

NOTA.

insignia regis. Reges enim mundani sedentes in maiestate, & throno suo, in his tribus maxime gloriari consueverunt. In chlamyde, inquam, qua à principio soli tantum Imperatores utebantur, vesteque splendente: in corona aurea lapillis preciosis, & gemmis distincta: & in sceptro pariter decorato. Quorum trium, vestis quidem opes ac diuitias, quibus totum regnum, vt veste corpus circumdatur: corona vero honorem, gloriam, reuerentiam: Sceptrum autem potestatem iudicandi, puniendi, bellandi, denotat. O quam latus campus sese aperit de istis, & abutibus eorum differendi! O quam hæc tria calamitosa fuerunt Christo Jesu. Audi quædam ex Euangelio. VENIEBANT AD EVM ad Christum scilicet sic ornatam, in scamno, vel lapide locatum, ET GENUFLEXO ANTE EVM ILLVDEBANT EI. Quomodo? Omnibus qui excogitari possunt ludibriorum generibus, nempe tum poplite, vt audisti: tum verbis & blasphemiis, quarum illa præcipua, AVE REX IVDÆORVM: tum ore purulento. EXPONENTES IN EVM: tum manu DABANT EI ALAPAS: tum arundine. quâ ex manibus Christi accipiebant, ET PERCVTIEBANT CAPVT EIVS, vt corona illa terrificam magis magisque caput penetraret. O dolor. O crudelitas. Hæc cum cæteris meditanda vobis relinquo. Interim

Interim dum ista impij agunt, & pius par-
 titur, CVM ACCESSISSET TVRBA
 deposito scrupulo intrandi prætoriū, COE-
 PIT ROGARE SICVT SEMPER FA-
 CIEBAT, nempe vt Pilatus iuxta consue-
 tudinem ad Pascha dimitteret eis vnum ex
 Judæis vinc̄tis. Petitione audita, PILA-
 TVS RESPONDIT EIS, ET DIXIT,
 QVEM VULTIS DIMITTAM VO-
 BIS BARRABAM, quem iam antea de-
 scripsi, AN JESVM QVI DICITVR
 CHRISIVS? Sicut antea Pontificibus, ita
 nunc Plebi inter hos tantum duos dat eli-
 gendi potestatem. Addit vero Marcus ratio-
 nem cur Pilatus ab hac sententia dimoueri
 se nō est passus. SCIEBAT ENIM QVOD
 PER INVIDIAM TRADIDISSENT
 EVM SVMMI SACERDOTES. Hæc
 totius ruinæ Pilati causa fuit. Vtinam etiam
 multis iudicibus Christianis id ipsum non e-
 ueniat. At ego inquis non secundum scita,
 sed iuxta allegata, & probata debeo iudica-
 re. Nouerat hoc quoque Pilatus, sed & nos
 non latet, neque frustra hæc verba in scri-
 ptura posita esse, neque defutura ex allega-
 tis, & probatis argumenta, liberandi paupe-
 rem innocētē de manu potentis eum op-
 primentis, si non tam quid peruersi garri-
 ant rabulæ, quam quod os simplex, & verifi-
 cum pauperis loquitur attendere velimus:

Aaa 5   sicut

*Turbæ pe-
 titur.*

*Pilatus &
 antea duos
 tantū pro-
 ponit.*

*Ruina Pi-
 lati, & a-
 liorum.
 Occurritur
 obiectiōi.
 IVDICVM
 officium.
 NOTA.*

sicut fecit Pilatus, ut sequenti concione ostendimus. Quod si Pilatus contra agnitam veritatem Iesum damnauit, vos ipsi iudicate, an in bono, vel in malo eum sequi oporteat, & semper ad supremum iudicem oculos reflectite vestros. Quid vero turba ad Pilati propositionem? Satis perspicuum esse videtur, eam inclinatum fuisse, ut Iesum eligeret. Nam tum iterata Pilati petitio, QVEM VULTIS VOBIS DE DV-

*Turba vel
let Iesum.*

OBVS DIMITTI? monstrat eam deliberrasse, nec statim responsum dedisse: tum verba illa, PRINCIPES AVTEM SACERDOTVM, ET SENIORES PERSVASERVNT POPVLIS, VT PETERENT BARRABAM, IESVM VERO PERDERENT, id clarè docent: propterea persuasa, EXCLAMAVIT SIMVL VNIVERSA TVRBA DICENS, TOLLE HVNC, ET DIMITTE NOBIS BARRABAM.

*Sed persuasa
petit Bar
rabam.*

*Pilatus ad
comiseratio
nem iudicis
et Iudaeos.*

Quare praeses cum vidisset, hac quoque spe se frustratum esse, intuens Iesum, quem tum temporis ei milites adduxerunt adeo excarnificatum, & deturpatum, EXIIT ITERVM PILATVS FORAS ad principes qui in sua excolatione culicis perseverabant, nec praetorium ingredi volebant. ET DICIT EIS, ECCE ADDVCO EVM VOBIS FORAS, emendatum
vt

vt promisi, & pessimè tractatum, vt vos ipsi
 cōspicitis, VT COGNOSCATIS QVIA
 NVLLAM IN EO INVENIO CAV-
 SAM condemnationis: Proinde nihil ali-
 ud restat, nisi vt illum iuxta condicta absol-
 uam. En aliud Pilati de Christi innocentia
 testimonium? Porro Joannes addit, EXI-
 VIT ERGO JESVS FORAS POR-
 TANS CORONAM SPINEAM, ET
 PVRPVREVM VESTIMENTVM vul-
 neratus, spinis confossus, lancinatus, sputis
 & sanguine in facie illitus, ET DICIT
 EIS Pilatus ex compassione procul dubio,
 ECCE HOMO. Quæ verba integra con-
 cione tractanda erunt. Dixit autem sperans,
 sicut ipse ex tam miserando Christi aspectu
 ad commiserationem commotus fuerat, ita
 Judæos multo magis erga gentis suæ homi-
 nem idem facturos. Sed contrarium planè
 accidit. Nam subditur.

CVM ERGO VIDISSENT EVM
 PONTIFICES ET MINISTRI, vt sæui
 leones sanguine non ad misericordiã, sed ad
 crudelitatem incitati, CLAMABANT DI-
 CENTES, CRVCIFIGE, CRVCIFIGE
 EVM, DICIT EIS PILATVS, ACCIPI-
 TE EVM VOS, ET CRVCIFIGITE. E-
 GO ENIM NON INVENIO IN EO
 CAVSAM. Ex his verbis colligitur, potius
 ex consuetudine, quam ex prohibitione Ju-
 dæos

*At illi, fera-
 ciores facti.*

*Produnt
quod pre-
mebant.*

daos caruisse, tunc facultate quęquam eru-
cificandi. Idcirco ad primum dictum Pilati
iam tacent, ad secundum vero, RESPON-
DENT NOS LEGEM HABEMVS,
ET SECVNDVM LEGEM DEBET
MORI, QVIA FILIVM DEI SE FE-
CIT. Tandem euomunt quod illos maxi-
mę torfit, & propter quod solum in suo cō-
cilio Christum morti adiudicarunt. Id vero
Deo volente, & ad dicendum impellente o-
mnino euenit: tum vt Pilatus esset inexcus-
abilis: tum vt omnibus tam Judęis, quam
Ethnicis ex ipsorum et principum Judęo-
rum confessione constaret illum qui cruci-
fixus est, filium Dei se vocasse ideoque fuisse.
Neque vero potest intelligi sermonem
hic esse de filio per adoptionem. Nam ij
quoq; Judęi eiusmodi filios Dei se esse fassi
sunt dicentes Christo, *Nos vnum patrem ha-
bemus Deum.* Verus igitur, & naturalis filius
Dei erat Christus Jesus, ipso id promulgan-
te. Judęis vero licet non credentibus, (pu-
tabant enim eum falsum loqui) bene tamen
cipientibus hoc ipsum Christum dicere vo-
luisse, sicut & resurrectionem tertia die fu-
turam rectę intellexerant. Porro verba prę-
dicta indeliberatę alicui illorum excidisse e-
quidem mihi persuadeo. Solent enim in cō-
tentionibus, ea quę in corde versantur, &
premere volumus, etiam inuitis nobis ali-
quando

*Christum
verum esse
filium Dei
Deum.*

NOTA.

Ioan. 8. 41.

Mat. 27. 63

quando erumpere. Cogitare enim nequeo viros, secundum mundum prudentes, & vafros non animaduertisse hoc argumentum plus detrimenti, quam emolumenti illorum causæ allaturum, quod & factum est.

Nam cum AVDISSET PILATVS HVNC SERMONEM MAGIS TIMUIT. Timuerat quidem ante ne læderet iustitiam, nunc verò magis exhorrescit timens ne aliquem ex Dijs suis quos stulta gentilitas plures imò innumeros colebat, occideret, atq; ita ne iram offensi numinis in se concitaret. Propterea INGRESSVS EST PRÆTORIVM JTERVM seorsim secum Christum abducens. ET DICIT AD JPSVM, VNDE ES TV? JESVS AVTEM RESPONSVM NON DEDIT EI. Non ex superbia aut contemptu, sed vt sicut antea ita nunc suos doceret patientiam exercere, & ad inepta quæ sita non respondere. Eiusmodi enim fuit hoc quæ situm Pilati ipsa ratione duce. Non enim pertinet ad iudicem scire quisnam, vel cuius filius sit qui iudicatur, cum de re ipsa controversia agitur, sicut hic agitabatur: sed an reus, an innocens sit criminis cuius insimulatur. Itaque Christus dominus silendo respondet, & hoc quasi dilemmate vitur. Vel ego reus sum mortis, vel non. Si sum reus; non quæras vnde sim, sed scribe sententiam. Si

Quod terret Valde Pilatum.

Ideo quærit diligenter, sed Christus tacet.

Et tacendo dilemma facit.

Si sum innocens, vt tu ipse aliquoties confessus & protestatus es; cur etiam non interrogatum, qui aut vnde sim non absoluis? O eximia iudicibus data instructio quam hac die veneranda ita quæso memoriæ imprimat vnusquisque vestrum, vt nec ex ea excidat, nec contrarium fiat vnquam. Audite dicam tribus verbis ne grauemini. Iustitia cuius vos ministros constituit Deus quoad personas, cæca est, quoad causam, videns valdè est. Idèò scriptura & acceptionem personarum vehementer prohibet, & causam in iudicio excutere ac veritatem inuestigare præcipit diligenter. Id igitur agite.

*IUSTI-
TIA &
cæca & vi-
dens.*

*Pilatus in-
signatur.*

Cæterum Pilatus silentium hoc Christi in deteriore partè interpretatus DICIT: MIHI NON LOQUERIS? NESCIIS QVIA POTESTATEM HABEO CRV CIFIGERE TE ET POTESTATEM HABEO DIMITTERE TE? En in Pilato exemplum eius quod paulo ante in Herode notavi, nempe superbiam silentio maximè premi & comprimi. Licet enim & hic & sæpe erumpat, magis tamen se prodit cum illi resistitur. Quot verò putatis imitatores esse Pilati, qui hisce etiam conceptis verbis: Mihi non loqueris? vel illis similibus sic mihi loqueris? suam alijs produnt superbiam? Atqui vtinam saltem desint qui in ipsa illum sectentur executione. Eiusmodi sunt, qui

*SYPER-
BIÆ na-
tura.*

*POTE-
STATIS
abusus.*

qui non attendunt quid fieri iustitia velit, sed quid potestas eorum valeat: proinde in iudicando non iustitia utuntur, sed potestate abutuntur, sicut fecit Pilatus qui non iuste, sed potenter Barrabam nequam absoluit; Christum vero innocentem damnauit. De quo pulchre D. Ambrosius, Prudencibus satis. Caterum qui superbis semper resistit non ferens hanc Pilati arrogantiam RESPONDIT JESVS: NON HABERES POTESTATEM ADVERSVS ME VLLAM NISI TIBI DATVM ESSET DESVPER. Quomodo datum? Aut permittendo, vt multi antiquorum sentiunt, sicut permitti solent a Deo alia peccata: aut quia Christus, qui fuit desuper, vltro se ipse submitit iudicio: aut quia Pilato, tum temporis data fuit a Deo potestas iudicandi Judæos, qua tamen in iudicando Christo abusus est. Addit autē dictis JESVS, PROPTEREA QVI ME TRADIT TIBI. Nota hic quoque numeri pro numero positionē, multi enim eum tradiderunt, & tradendo peccarant. MAIVS PECCATVM HABET. Quāuis nullum se habere putent, propterea culpam suam in Judam, & in alios transferunt, dicentes non nos occidimus illum, de quo perbelle Augustinus: Quid vero pro confirmatione Catholicorū contra novos stoicos, Lutheranos inquam Calvinianos.

Amb. ser. 20 in psal. 118. Pilato data potestas transpicer.

Judai magis culpabiles.

PECCATA sunt iniqua

nianos, & cæteros qui æqualia esse omnia peccata autumant his verbis dici potuit clarior? Et certè præter omnes S. Patres ratio ipsa dicat multo gravius fuisse peccatum Judæorū, qui ex invidia, odio, malitia, quā Pilati qui ex pura timoris passione, ne offenderet Cæsarem, Christum persequeretur. At quæret forte quis de particula, PROPTEREA quomodo superioribus quadret, vel quid hæc ex illis inferat? Respondeo. Si propterea: pro attamen accipiatur, ut alicubi in scriptura legimus optimè conueniet. Sensus enim erit. Tu quidem peccas abutendo tua potestate, attamen plus peccant, qui me tibi tradiderunt dictis de causis.

Litera,

Ier. 30. 16.

Pilati conatus Ultimus.

Ultimum Iudæorum telum.

Potentissimum.

Quid vero hæc Christi dicta Pilato profuerunt? Haud modicum sanè, subditur enim, ET EX INDE QVÆREBAT PILATYS DIMITTERE EVM. Idque testatum fuisse Judæis, & iterum iterumque fuisse egressum ad eos, res ipsa, & sequentia demonstrant. Nec quicquam dubito Judæos, dum Pilatus cum Christo seorsim ageret in prætorio, & reprehendisse eos, qui filij Dei mentionem fecerant, & quæsiuisse telum aliquod validissimū contra Pilatum, quod & inuenerunt sanè acutissimum, & efficacissimum. Dicitur enim, JVDÆI AVTEM, nempe videntes Pilatum pro Christo fortiter agentem: CLAMABANT DICEN-

DICENTES, SI HVNC DIMITTIS
 NON ES AMICVS CÆSARIS. Per-
 inde ac si dicerent, Efficiemus vt perdas fa-
 uorem, & amicitiam Cæsaris: Nec vero de-
 erunt nobis argumenta id perficiendi. OM-
 NIS ENIM QVI SE REGEM FA-
 CIT, qualis est iste, quem tu vis absoluere,
 CONTRADICIT CÆSARI. Proinde
 si tu huiusmodi hominē viuere patieris, no-
 bis instigātibus, crimine læsæ maiestatis Cæ-
 sareæ damnaberis. O argumentum contra
 inconstantes. Sicut olim, ita & nunc poten-
 tissimum, & perniciosissimum. Quot enim
 sunt Christianorum millia, qui ne humanū
 perdant fauorē diuinam à se profligant gra-
 tiam? Miseranda certè & deploranda est
 hominum istorum insania: Quis enim non
 pro insipiente reputaret, illum qui ne perde-
 ret fauorem vtilis conserui sui, perdere non
 vereretur beneuolentiam amplissimi Do-
 mini sui? Hic vero de quo agimus multo est
 stultior, qui propter gratiam mortalis ho-
 minis repudiat gratiam immortalis Dei cre-
 atoris, conseruatoris, redemptoris, & Domi-
 ni sui, qui habet potestatem in vno momen-
 to, & bona externa omnia ei auferre, & cor-
 pus mactare, & animam perdere, & vtrum-
 que æternis cruciatibus adiudicare; Consi-
 derent hæc obsecro qui sunt eiusmodi, &
 hac die passionis Christi agant validam pœ-
 nitentiam.

*FAVOR
 HVND-
 NVS inu-
 meros per-
 dit.*

*Stultissi-
 mus, a mi-
 nori.*

*TIMOR
 sanctus.*

nitentiam, vt pœnas & passiones, sine fine duraturas effugerent queant.

Iesus Pilatus succubus

Præses vero hoc venenato telo ictus quid? Prostratus est omnino. Nam dicitur, PILATVS AVTEM CVM AVDISSET HOS SERMONES, nihil cunctatus ADDVCIT FORAS IESVM, nihil ei amplius dicens, ET SEDIT PRO TRIBVNALI, tanquam iudex IN LOCO QVI DICITVR LITHOSTRATOS, Græcè q̄ Latinè stratum lapide significat. HEBRAICE AVTEM GABBATHA, id est editior, siue eminentior locus: in quo decreta iudicium vel scribebantur, vel proferebantur. Quanta putatis lætitia, tum perfusos fuisse Iudeos, cū desiderio ipsorum satisfieri cœptum est, sed expectent & ipsi, & omnes eorū affecta paulisper, & experientur quam sit verum illud q̄ vulgo dicitur. Malum consilium consultori, multo magis vero promotori pessimū. Caute charissimi consulere, vrgere, imo & latari de re mala, quia pessimè vobis, id cessurū certo vobis persuadeatis. Exēpla innumera habetis. Etiam in Caipha, de quo in alia cōtione. Porro Ioan. describens tempus quo hæc acta sunt, & dicens, ERAT AVTEM PARASCEVE PACHÆ HORA QVASI SEXTA, non parum facessuit negotij scripturæ interpretibus, vel potius Marcus cum inquit, ERAT AVTEM HORA TER-

CONSL. LII mali premium.

TERTIA, ET CRUCIFIXERVNT
 EVM. Quomodo enim tertia crucifixus di-
 citur cū quasi sexta, necdum decretū contra
 illum datum fuerit? Et de PARASCEVE PA-
 SCHÆ quidem heri egimus. De concordia
 vero horarum istarū, si vitium scriptoris, cui
 innititur Hieron. & Theophil. & quod ma-
 ximè omnium omnes difficultates euacuat,
 repudiamus: nulla opinio magis conformis
 scripturæ esse videtur quā præceptoris mei.
 (quæ tamen cum illa de quatuor vigiliis no-
 cturnis, & quatuor partibus diurnis coinci-
 dit, sed melius rē explicat) Distinguit enim
 & ex scriptura probat, diuersitatē inter ho-
 ras diei, siue vulgi, & horas orationis, siue tē-
 pli. Illæ enim duodecim erant iuxta cursum
 horologiorum: hæ verò quatuor tantū nu-
 merabantur, quæ etiā nunc in officio eccle-
 siastico obseruantur, nempe prima, tertia,
 quarta, nona, quarū tamen singulæ ternas v-
 suales continebant: & quæ intermediæ erant
 aliquādo à termino, à quo (vt philosophorū
 terminis vtar) aliquando à termino ad quē,
 nomen fortiebantur. Verbi causa hora diei
 secunda vocabatur in templo, tum prima, tū
 tertia. Itaq; secundum horas templi descri-
 pserunt Euangelistæ passionē Christi, sicut
 rem sanctissimam. Vnde cum Ioan. inquit
 fuisse horam, quasi SEXTAM, quando Pila-
 tus sedit pro tribunali, intellexit horam diei
 quintam. Marcus vero ait, H O R A

*Concordia
 horarium.
 Conc. 2.
 Tol. in hūc
 Ioan. locum
 Annot. 8.*

*Ex Act. 2.
 c. 3. & 10.
 capitulum.*

TERCIA crucifixum fuisse Christum, quia tunc hora templi tertia finiebatur, iamque sexta imminebat. Ideo idem Marcus paulo post habet, ET FACTA HORA SEXTA TENEBRÆ FACTÆ SVNT. Lucas vero ait, FERÈ HORA SEXTA id accidisse, quia sexta iam versus septimam dici tendebat. Certum autem est tenebras non multo post crucifixionem factas, & in ipsa quasi meridie inchoatas fuisse.

Vxor ad Pilatum missa.

Hæc de nodo isto satis difficili, quia litteram nos explicaturos promissimus: iam ad institutam narrationem revertamur, SEDENTE igitur Pilato PRO TRIBUNALI MISIT AD EVM VXOR SVA DICENS, NIHIL TIBI ET IUSTO ILLI, MVLTA ENIM PASSA SVM, HODIE PER VISVM PROPTER EVM. A quo passa à bono, an à malo angelo? Ex scriptura nihil constat. Veteres patres pro vtraque parte reperiuntur. Et quavis plures bonam visionem fuisse putent, tamen, quia & verba recitata præsertim illud PASSA SVM contrarium suadent, & rationes vtrinque æqualiter, quasi militans res dubiam in dubio relinquamus. Sed & quid Pilatus responderit, tacet scriptura: indicium est nihil eo vxoris nuntio illum motum fuisse. Pergit enim in suo proposito dicendo

A quo passa scilicet scitur.

Pilat. nihil mouetur.

Regem proclamat.

Judæis, ECCE REX VESTER, De quibus

bus verbis in sequenti concione agemus. ILLI AVTEM iam penitus tumultuariè, sine vllis rationibus, CLAMABANT TOLLE TOLLE CRVCIFIGE EVM.

Hæc cornorū istorum à principio fuit semper crocitatio, à qua non cessant, donec innocentem in patibulo videant. DICIT PITATVS REGEM VESTRVM CRVCIFIGAM? RESPONDERVNT PONTIFICES, totius mali auctores, NON HABEMVS REGEM, NISI CÆSAREM. O liuor, qui etiam contra illa, quæ in præcordiis alit, linguam, loqui cogit! Quis enim crediderit eos hoc ex animo locutos esse, qui & Pilatum, & Cæsarem, tum Ethnicismi, tum dominij nomine, peius cane, & angue oderant? Cauete hoc baratrum, ô Christiani ne vos in æternum præcipitet baratrum.

*INVIDIÆ
nequitia
fugienda.*

VIDENS AVTEM PILATVS QVIA NIHIL PROFICERET cum suis dilationibus, quibus etiam sedendo pro tribunali utebatur; SED MAGIS TVMVLTVS FIERET; quod verbis toties contestatus est, factò & ceremonia quadam demonstrat. Etenim ACCEPTA AQVA LAVIT MANVS CORAM POPVLO. Quosnam imitatus hoc in factò fuerit an Judæos, ut quibusdam placet, qui hoc signum innocentia suæ certò in casu ex lege habebant: *Deut. 21. 6.*

Pilatus lotione testatur innocentiam.

*Tum Christi
si verè.*

*Tum suam
falso.
FAVOR
militum &
ceterorum.*

NOTA.

*EXCVSA-
TIO pesti-
lens omnib.*

an vero Ethnicus Ethnicos, quod alij magis probant, incertum est. Illud certum Pilatum suam, tum Christi innocentiam facto isto testatum esse voluisse omnibus. Nam subditur illum lauando manus dixisse, INNOCENS EGO SVM A SANGVINE IUSTI HVIVS. Posterius de Christo verum est: at prius falsum. Audiant decuriones, centuriones, duces militum, alique omnes cuiuscunque status sint homines; qui rapinas, direptiones, expilationes, aliquetiam percussiones & vulnerationes, aut fieri volunt vt Judæi: aut non impediunt vt Pilatus. Audiant inquam, & considerent quos imitantur, & quibuscum consortium sibi in æternum parent. Certoque sibi persuadeant illud quod Pilatus subdit VOS VIDERITIS, quo & ipsi frequenter vtuntur culpam in famulos, vel alios conicientes: tantundem illis dictum hoc quantum tam Pilato, quam Judæis simile ad Judam, TV VIDERIS profuturum; id est obfuturum plurimum. O misera iltorum condicio, qui neque his, neque primorum parentum exemplis commoti, quoquo modo possunt, culpas peccatorum suorum in alios coniciunt, putantes se eo modo in conscientia securos esse, cum sint nocentissimi. Proinde à iusto iudice Jesu, sicut Adam, Eea, Pilatus, Judæi, Judas, iuxta culpam vniuscuiusque

que in suo quisq; ordine punientur grauissimè. Quod ne eueniat, hac die effusi sanguinis Christi Jesu respiscant, & excusationes in accusationes, non solum coram Deo, sed etiam coram sacerdote conuertant, satisfactionemque faciant, rogo, moneo, vrgeo.

Judæi vero quid ad hæc dicta factaq; Pilati? *Judæi suos*
ET RESPONDENS VNIVERSVS POP. DIXIT SANGVIS EIVS *mactant filios.*
SVPER NOS, ET SVPER FILIOS NOSTROS. Id est non tibi Pilate, sed nobis & proli nostræ imputetur. O scelerati homines, qui filios vestros prius mactatis in anima, quam generatis in corpore. Veniet quidem sanguis Jesu super vos ad perditionem, at piis fidelibus ad saluationem. *Effectus*
**Quam diuersi vnus rei effectus? PILATVS AV- *contrarij.*
TEM fessus tot clamoribus, & VOLENS *Decretum*
POPULO GRATIFICARI. O fauor mundane, quid non mali in mundo agi? *Pilati,*
ADIUDICAVIT FIERI PETITIONEM EORVM, ET DIMISIT ILLIS BARRABAM QVEM PETEBANT. IESVM VERO FLAGELLATVM TRADIDIT EIS VT CRUCIFIGERETVR.
 Volunt quidam secundo fuisse flagellatum Jesum, vt consuetudini Romanorum fieret satis, at improbabiliter: Satis enim superque in illa flagellatione, quam emendatione Pilatus vocat, vsui Romano satisfactum
 Bbb 4 fuit.**

Quale.

fuit. Porro quale decretum Pilatus formaverit nullus Euangelistarum narrat. Ex titulo tamen quod cruci affigi curavit, liquet tale quid fuisse. Cruci adiudico Iesum Nazarenum regem Judæorum, Quod quidem

A Iesu quo- modo susci- pitur.

iniquissimum decretum æquissimo & vultu, & animo suscepit Saluator noster Iesus, non reclamando, non contendeudo, ac ne vno

Phil. 2. 8.

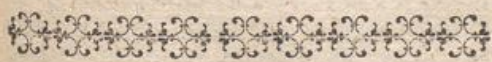
quidem verbo contradicendo: tum quia voluntariè se morti obtulit: tum vt esset patri obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis: tum ex maximo erga nos amore, & fidei satisfaciendi pro peccatis nostris.

GRATI- TVDO.

Quid igitur aliud nos agere decet, imo necessarium est dilectissimi: quam vt & hæc noctu, atque interdium grati animi significatione recolamus, & ducem nostrum Iesum totis viribus sequi studeamus? in patientia, in obedientia, in charitate, ac reliquis virtutibus sanctis, obnixè orantes, & postulantes gemitibus inenarrabilibus diuinam eius bonitatem, vt sanguis ipsius veniat super nos, non ea quidem ratione & modo, quo eum supra se venire voluerunt Judæi. Absit. Nō ad maledictionem inquam, sed ad benedictionem: non vt imputetur nobis in peccatum sicut Judæis, sed vt eo emundemur à peccatis, sine quo nulla est peccatorum remissio: non ad irritandam, sed ad placandam iram diuinam, quæ nulla re alia quā per sanguinem

SANGVI- NIS IESV digna participatio.

guinem Jesu auerti potest: denique non ut
simus rei corporis & sanguinis Jesu, sed ut
in Sacramēto Euaharistiæ dignè de illo par-
ticipantes pascamur eo, potemur, viuifice-
mur, ac salutem, & hic imperfectam, & illic
perfectam obtineamus. Hæc enim vniuer-
sa precium sunt sanguinis Jesu. Ut vero hu-
ius pro nobis effusi sanguinis, ac amarissimæ
passionis ipsius reliquum historiæ, ego qui-
dem loquendo, vos vero audiendo, efficaci-
ter & fructuosè percurrere valeamus, diui-
num ipsius implorandum est nobis auxi-
lium, humiliter & feruenter, recitando se-
mel Pater & Aue.

QUARTA PARS.

CALVA-
RIA.
MORS.

Judas exultant.

AVDITA mortis sententia à Pilato in
Christum Jesum Dominum nostrum,
pronuntiata, quid putatis gens illa nequam
sanguinis filij Dei sitibunda, quanta fuerit
perfusa lætitia? quos iæ cachinnos, clamo-
res, & signa exultationis ediderit? Dubitan-
dum non est totam iis personasse ciuitatem
Hierosolymitanam. Quamuis enim certum
sit non defuisse etiam multos (præsertim ex
deuoto scemineo sexu) qui ex compassione
Bbb 5 lachry-

*Quidam
condolent,
qui imi-
tandi.*

lachrymas funderent copiosas, quos equidem decet nos imitari. Verum de his in alia concione agemus: nunc vero cœptam historiam prosequamur: & sine vitæ Jesu finem huic concioni imponamus. Itaque

*Arcipiant
Iesum.*

post factum latumque decretum, SVSCERPVNT IESVM, inquit Joannes. Quis vero eum suscepit? Non est quidem

*Et denuo
vexant.*

dubium, milites & carnifices, qui in crucem illum acturi erant manibus id fecisse: at vero quoque simile est, principes sacerdotum suggestionibus, & pecuniis effecisse: vt Jesus quam plurimis molestiis, & tormentis afficeretur. Propterea denuo. ILLVSERVNT ILLI, tam Judæi, quam

*Vnde noua
sanguinis
effusio.*

Ethnici modis variis, quos vobis considerâdos relinquo. ET POSTQVAM ILLVSERVNT EI EXVERVNT EVM CILAMIDE, ET INDVERVNT EVM VESTIMENTIS SVIS. En noua sanguinis effusio. Quis enim ambigere potest,

*Cur indu-
tæ.*

tum ex vulneribus corporis Jesu, præsertim quæ in dorso habuit, & quibus paludamentum illud, quod vi detractum fuit adheferat: tum ex violenta deturbatione coronæ spinæ ex capite ipsius, vt vestem illam incon-
sutilem ei imponere possent sanguinem vberissimum profluxisse? Porro vestimenta hæc sua imposuerunt Christo, iussione, vt reor Pilati, cum alias qui crucifigendi erant, nu-
di

di ad locum supplicij deducerentur: sed & crucem suam ferre cogebantur, quod & Christo contigit.

Proinde JESVS BAIVLANS SIBI CRUCEM EXIUIT IN EVM QVI DICITVR CALVARIÆ LOCVM. Qui sic dictus fuit, tum ob capita damnatorū, quæ ibi visebantur, vt vult Hieron. tum propter Caluariam, seu cranium Adami primi omnium nostrum parentis, quem ibidem fuisse sepultum ab omnibus penè Patribus, tam Græcis, quam Latinis asseritur. Neq; huic opinioni obest quicquam quod in Hebron, seu Cariath Arba Adam maximus ibi inter Enacim situs, id est sepultus esse dicatur. Non enim de omnium genitore, cuius ne minima quidem est mentio toto illo capite, sed de magno quodam Gigante (id enim Enacim designat) patre illarum gentium sermonem ibi esse clarū est; Christus itaq; versus GOLGOTHA, siue CALVARIÆ LOCVM BAIVLAVIT SIBI CRUCEM, tum ex consuetudine, vt dixi, tum vt tam figura, quā prophetia impleretur. Figura quidem quam à principio attulimus, nempe Isaaci qui ad eundem locum olim tulerat ligna ad excitandum rogam, in quo ipsemet comburendus erat. Prophetia vero est illa celebris. *Eterit principatus super humerum eius, quam in hoc actu expletam fuisse volunt S. Patres,*

*Caluaria dicta.
Cum ab aliis, tum à cransio Adæ.
Hier. in ca. 27. Matt. Occupatio. Ios. 14. 18.*

*Christus baiulat crucem.
1. Ob consuetudinem
2. Figuram. Gen. 22. 6.*

3. Prophetiam. Isa. 9. 6.

*PRINCI-
PATVS
noster in
cruce.*

Patres. Ita ita dilectissimi mei sicut Christi-
fic & noster principat^o qui à crucifixo Chri-
stiani nuncupamur, & quos ipse Christus ita
ad crucem alligavit, vt nisi illam ferre veli-
mus, ipse quoq; pro discipulis suis nolit nos
agnoscere. Sic inquam principatus noster
non in honoribus, pompis, diuitiis, volu-
ptatibus, cæterisque mundi illecebris, sed in
cruce positus est. Discamus igitur id, quæ so-
à Jesu, & velimus ferre crucem cum Jesu, nō
quidem ipsius, sed nostram quæ multo leni-
or est, vt à Jesu fidelis serui præmium referre
valeamus.

*Iter Iesu
d durum &
d durum.*

Quas vero afflictiones, & tormēta Chri-
stus Iesus in hac crucis gestatione pertule-
rit: tam à carnificibus & militibus, à quibus
protrudebatur, percutiebatur, & aliis mo-
lestiis afficiebatur: quā ab ipso Crucis pon-
dere, sub quo homo complexionis delica-
tissimæ planè corruerat, vobis contemplan-
dam linquo. Ego vero duo noto quæ in iti-
nere isto contigisse tradunt Euangelistæ: Al-
terum est; eos qui educebant Iesum inue-
nisse quendam HOMINEM CIRENE-
VM NOMINE SIMONEM VENI-
ENTEM DE VILLA HVNC AN-
GARIAVERVNT, ET IMPOSVE-
RVNT ILLI CRUCEM PORTARE
POST JESVM. Vnde colligitur quod di-
ximus, nempe Christum; aut omnino, aut
penè

*Duo notan-
tur.*

*1 Simonem
ferre crucē
post Chri-
stum.*

Cur.

penè succubuisse sub crucis pondere. Quis enim crediderit homines istos crudeles, qui nullis vnquam suppliciis Jesu saturari poterant ex cōmiseratione id eius fecisse? Quare ne vel tardè ad locum peruenirent, Sabbathumque intercederet, vel Christus omnino deficeret subleuandū censuerunt: Subleuatus est autem ab homine isto, qui vt cōmunis Patrum fert sententia, non partem crucis vt pingitur, sed totam post illum tulit. ab eo videlicet loco, in quo cum Christus deficeret, Simon militibus obuiam factus fuit. Quid vero hic est mysterij? sunt sanè nō pauca quæ doctores tradunt, præsertim vero S. Gregor. Nobis ad continuanda ea, quæ modo attigimus vnum notatu sane dignum sufficiat, nempe hic innocentem, post innocentem crucem ferre. At differenter, Simon enim coactè; Christus sponte id facit. Tu vero, ô Christiane discè hinc, ex necessitate, quod dicitur, facere virtutem. Id vero fiet si tribulationes quæ tibi inuito obueniunt, Christi, & tui profectus spiritualis causa, æquo ac alacri suscipies animo: Quod an iste Simon egerit, Christianus uè fuerit non constat: at tibi constat te seruum crucifixi esse: ages igitur quod te docuit crucifixus. Docuit autem pœnas & tribulationes, non solum vltro ob amorem ipsius quæsitæ; sed etiam à Deo immixtas patienterque toleratas,

Quomodo.

EX NECESSITATE faceretur.

Greg. lib. 8. Mor. c. 26.

NOTA.

leratas ad crucem post Christum ferendam pertinere, Quamuis enim ea quæ sponte suscipiuntur, fructuosiora sint; tamen & illa quæ patienter, & cum gaudio tolerantur, non perdent mercedem suam, dummodo tu non perdas tolerantiam tuam.

*2. Mulieres
flentes.*

Alterum quod inter eundem contigit, describit Lucas his verbis: SEQVEBANTVR ILLVM MVLTATA TVRBA POPVLI, & multa nimis, quia tum temporis aderant Hierosolymis aliquot centena milia hominum: ET MVLIERVVM QVÆ PLANGEBANT ET LAMENTABANTVR EVM, quarum separatim meminit; tum quod seorsim forte irent, tum quod Christus eas alloquatur. Nam subdit, CONVERSVS AVTEM AD ILLAS DIXIT, instruens eas **FILLÆ HIERVSALEM, NOLITE FLERE SVPER ME.**

*Luc. 19. 41.
Ioan. 11. 34
Difficultas.*

*Hæreticorū
ineptia.*

O bone Iesu, quid prohibes quod ipse fecisti flendo; tum super perituram istam ingrati civitatem: tum super Lazarum? Nunquid tu illis imo toto mundo non es melior? Ineptiunt hic hæretici ut solent, & rident Catholicos lachrymas compassionis docentes. Verè ineptiunt, quia si tum dicta: tum quæ subiungit Christus inquit, **SED SVPER VOS-IPSAS FLETE, ET SVPER FILIOS VESTROS. QVONIAM ECCE VENIENT DIES, IN QVIBVS DICENT BEATÆ STERILES, ET VENTRES QVI NON GENVERVNT, ET VBERA**

RA QVÆ NON LACTAVERVNT
 attentè, & nō vincendi, sed veritatem agno-
 scendi gratia considerarent, ineptum risum
 suum, cum salutari fletu cōmutarent. Certè
 verba q̄ sequuntur, TVNC INCIPIENT
 DICERE MONTIBVS CADITE SV-
 PER NOS, ET COLLIBVS OPERITE
 NOS edocere eos deberent, & quo fine, &
 de quo tempore hæc à Christo intelligātur.
 Eadem n. repetit & applicat extremo iudicio
 D. Ioan. imo & Propheta idem longè ante
 prædixerunt, sed contra hæreticos copiosius
 hac de re agendi alia expectāda erit occasio:
 nunc vero duo sunt notanda. Alterum salu-
 tiferum esse dolorē, & fletum ex cōpassione
 procedentem: alterum verba Christi quæ se-
 quūtur; illa videlicet, QVIA SI IN VIRIDI
 LIGNO HÆC FACIUNT IN ARIDO
 QUID FIET? dignissima esse magna cōsi-
 deratione: proinde de compassione quidē in
 tertia: de his vero verbis in sequēti concione
 pluribus agemus: nūc vero iter hoc Jesu illis
 Lucæ verbis, DVCEBANTVR AVTEM,
 ET ALII DVO NEQVAM CVM EO
 VT INTERFICERENTVR, concluda-
 mus. Ducebantur isti ad maiorem Christi
 Jesu ignominiam, & despectum.

*Apoc. 6. 16.
 Isa. 2. 19.
 Of. 10. 8.
 Resectio.*

ET VENERVNT IN CALVARIÆ
 LOCVM. ET DABANT ILLIBIBERE
 MYRRHATVM VINVM, vel preciosum
 quoddā vini gen^o cōfortādi cū gratia, vt qui-
 dam

*Vino myrr.
 rhato.*

*Et felleo lin-
gua affligi-
tur.*

dam sentiunt, vel ut vult Augustin. vinum amarum affligendi linguam, & palatum eius causa, quod probabilius est. Nam alter Euāgelista habet VINVM CVM FELLE MIXTVM, quod utique non corpus confortat, sed gustum lædit. At vnde eo tempore tale vinum acceperunt? Quis dubitabit à summis Pontificibus fuisse præparatū, ut membrum quod ipsi oderant maximè, & quo flagella, & spinæ peruenire non poterant, ea ratione affligerent? O rabies diabolica! Quam præuidendo propheta in Christi persona ait; *Et dederunt in escam meam fel,*

Psal. 68. 22

Et in siti mea potauerunt me aceto. Istud pendente iam Christo in cruce circa finem vitæ ipsius: illud vero antequam crucifigeretur expletum fuit; Sed IESVS CVM GVSTASSE Æ NOLVIT BIBERE. Quare? Quia fel designat peccata, pœnasq; eis debitas, iuxta illud Moſis. *De vinea Sodomorum vinea eorum, & de suburbanis Gomorrhæua eorum, vna fellis.* Scimus autem Sodomam & Gomorrhā peccata pœnasq; eorum denotare. Voluit ergo Iesus gustare de felle, quia voluit pœnas grauissimas temporales sustinere: sed bibere illud noluit, quia & peccato caruit, & pœnas inferni non toleravit, quas impius Calvinus ei impingit.

*Perstringi-
tur cruce
affixio.*

Cæterum quidnam præterea actum fuerit

rit antequam Christus cruci affigeretur ta-
cent Euangelistæ, ideo & nos sicamus, vo-
bisque ad meditandum referuimus amplam
sanæ materiam. Ampliorem vero etiam de
iis, quæ in ipsa cruci affixione contigerunt:
Nam & hæc breuiter expediunt sacri Scri-
ptores. Joannes enim cum dixisset venisse
eos in GOLGOTA subdit, VBI CRU-
CIFIXERVNT EVM, ET CVM EO
ALIOS DVOS HINC ET HINC,
MEDIVM AVTEM JESVM. Nec cæ-
teri plus habent. Lucas tantum dexteræ, &
sinistræ meminit, at hæc etiam in dicto Joan.
comprehenduntur, Marcus vero addit, ET
IMPLETA EST SCRIPTVRA QVÆ
DICIT, ET CVM INIQVIS REPV-
TATVS EST. Breuissimè quædam tum
certa: tum ex iis quæ in quæstionem cadere
solent, probabiliora attingamus. Itaque
spoliatum fuisse vestibus certum est ex Euā-
gelio: nudum vero pependisse credibilis:
tum vt plenè impleretur illud, operuit confu-
sio faciem meam: tum vt erubescencias no-
stras malas quidem à medio tolleret, bonas
vero doceret: tum vt nobis statum innocē-
tiæ restitueret. Deinde extensum fuisse Chri-
stum nimium certum est ex Dauide dicen-
te, Foderunt manus meas, & pedes meos dinu-
merauerunt omnia ossa mea: humi vero ex-
tensionem istam, ac totam cruci affixionem

Ccc per-

1. Certum
vestibus spo-
liatum.
2. Probabi-
le nudum
pendisse,
tribus de
causis.
Psa. 68. 8.
3. Certum
extensum
nimium.
Psal. 21. 17.

4. Prob. huius
mi id factū
propter tria
Ioan. 8, 28.

peractam fuisse, vero similis est, quam contrarium, tum quod hæc crucifigendi ratio commodior: tum quod conformior sit illi dicto Christi. *Cum exaltaueritis filiū hominis,* quandoquidem exaltatus est, vna cum cruce: tum quod Dauid dicat in persona Iesu, *Et dispersa,* id est loco mota; *sunt omnia ossa mea.* Luxata videlicet ex illa ingenti concussione, quando crux foramini imponebatur. Denique certum est tum ex traditione, tum ex illo Dauidis versiculo, Christum clavis cruci fuisse affixum. Ferro enim non fane fodiuntur manus: credibilis vero est corona iterum redimitum fuisse, vt & crudelitati Iudzorū fieret satis, & caput coronatum titulo regio superposito responderet, de quo iam agamus.

Psal. 21. 15.

5. Certum
clavis affi-
xum.

Ibid. 5. 17.

6. Prob. coronam habuisse.

Titulus.

SCRIPSIT AVTEM ET TITVLVM PILATVS, ET POSVIT SVPER CRUCEM EIVS, ait Ioan. Matth. vero CAUSAM vocat, quia causam mortis eius in se continebat. Supercriptionem autem hanc integram Ioan. ponit, quatuor constantem verbis iis videlicet, IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM: quorum primū nomen proprium, secundum patriam, duo reliqua causam crucifixionis declarabant. ET ERAT SCRIP TVM HEBRAICE, GRÆCE ET LATINE. Eodem quidē ordine, si versus spectes, ita vt Latina capiti esse proximiora

Quomodo
scriptus.

ximiora ideoq; honoratiora, vt quidam vo-
 lūt. At vero si literas intuearis omnes linguæ
 Hebraicæ ad instar à dextera ad sinistrâ scri-
 ptæ sunt, vt Romæ in templo S. Crucis in
 hoc ipso titulo vidimus. De quo magnifico
 fanè & mysteriis pleno nihil dico: longiori
 enim tempore, nec fesso tum concionatore,
 tum auditore ad id opus foret. Illud addo *Impeditur*
 quod Joan. nō tacuit, ægrè id tulisse Judæos, *à Iudæis.*
 idcirco dixerūt PILATO PONTIFICES,
 NOLI SCRIBERE REX IVDÆO-
 RVM, SED QVIA IPSE DIXIT REX
 SVM IVDÆORVM. Sed nihil effecerunt. *Sed frustra;*
 Nam RESPONDIT PILATVS, QVOD
 SCRIPSI, SCRIPSI. Non muto, non emē-
 do. Cur quæso? Primo, quia apud Romanos *1. Ex con-*
 decreta, ne in vno quidem verbo mutare li- *suetsime.*
 cuit: hoc autem loco decreti fuisse superius
 diximus. Secundo, quia offensus fuit Pilatus *2. Ob odiū.*
 Judæis, propterea hac ignominia eos affice-
 re voluit, quæ bene corda illorum penetra-
 uit. Tertio, quia verè Pilatus sentiebat *3. Ex senten-*
 Christum fuisse Regem Judæorum, suo *tia Pilati.*
 modo, quem non cognoscebat. Denique *4. Sic vo-*
 idque primario, quia Deus mutari tam ho- *lente Deo.*
 norificam superscriptionem noluit; ad aternam, tum confusionem Judæorum, qui
 Messiam & regem suum crucifixerunt: tum
 gloriam Christianorum, qui crucifixum pro
 rege agnouerunt, receperunt, adoraue-
 runt. Id ergo agamus dilectissimi, verbo,

caremoniis, opere, & veritate: nempe crucifixum imitando.

*Blasphemia
in Christi.
1. Iudaorū.*

Quid verò Judæi iamne tandem quieverunt, videntes in Christi crucifixione desiderio illorum fuisse factum satis? Minimè verò: nam cum iam non haberent quomodo manu in illum scuirent, gladio linguæ id effecere. Idcirco PRÆTEREVNTES BLSPHEMABANT EVM MOVENTES CAPITA SVA ET DICENTES: VAH QVI DESTRVIS TEMPLVM DEI ET IN TRIBVS DIEBV5 REÆDIFICAS: SALVVM FAC TEMETIPSV5 DESCENDENS DE CRVCE.

2. Ethnicorū.

Id ipsum & impij milites à scelestis Judæis instructi factitabant: Non tamen templum sed regnum affectatum illi ut Ethnici exprobrabant. Maximè autè omnium PRINCIPES SACERDOTVM CVM SCRIBIS ET SENIORIBVS ILLV DEBANT EI, tum hisce, tum similibus, tum peioribus verbis. Sed non est quod plura venenatæ & planè diabolicæ illorum linguæ spicula

*HONOR
quomodo
mortifican-
dis.*

recenseamus. Fructum tamen referemus hinc ex inenarrabili patientia Christi: tum eam demirando, tum imitando. Quid enim contra nostras impatientias quæ omnium penè maxime esse solent, in ijs rebus quæ honorem nostrum tangunt, hoc remedio potest

potest esse efficacius? Utamur ergo illo ferid, indefesse, & perseveranter.

Sed quærat fortasse quispiam cur dicta istorum blasphemias vocet scriptura? Et responsû in promptu accipiet, quia veræ blasphemix erant. Duo enim sunt blasphemiarum genera. Vnum cum quis Deo ascribit quod ipsius repugnat naturæ. Eiusmodi est mendacium, teste Apost. cum inquit, *Impossibile est mentiri Deum*: Alterum cum negat Deo quod illi competit: Quorum utrumque respectu Christi qui verus Deus est, isti nequam hodie actitabant. Mendacium enim illi impingunt cum asserunt eum mentitum fuisse in dicto de destructione templi post triduum. Quod tamen tam verum fuit in eo sensu, in quo Christus hæc sententiam protulerat, ut tunc id ageretur cum isti has fundebant blasphemias. Tum temporis enim Judæi & Ethnici permissu Christi, templum illud sanctissimum nempe mortale eius corpus destruebant, quod ipse post triduum immortale reddidit & reedificavit. Negant vero Christum ab illis se tormentis liberare potuisse, unde ille sunt eorum voces **ALIOS SALVOS FECIT SEIPSV M NON POTEST SALVVM FACERE,** quod tamen Christo tam factum fuit facile, quam ictus oculi. Non fecit autem id tunc, o Judæi quâdo vos voluistis, sed fecit quan-

Ccc 3 do

*Blasphemia
duo genera.*

Heb. 6. 18.

*1. Exercent
imponendo
mendaciû
Deo.*

*2. Negando
illi quod e-
ius erat.*

do ipse voluit, & multo excellentius fecit, nempe post triduum è sepulchro se proripiendo. Quis verò dubitat longè esse difficilius mortuum surgere, quam vitium de cruce descēdere? Vos verò quod hic dicitis ET CREDIMVS EI, post triduum ostendistis purum purum que istud fuisse mendacium. Non solum enim non credidistis, sed & milites mentiri docuistis, & vt id facerent, pecuniam copiosam eis dedistis. Non descēdit, ergo Christus de cruce, tum quod sciuit vos mentiri, tum quod longè quid excellentius meditabatur.

*Judai plus-
quā men-
daces.*

*Mat. 28. 12.
Christus
cur non de-
scendit.*

*De vestibus
Christi.*

Sed relictis istis blasphemijs & nebulonibus, ad considerandum testamentū Christi quod in monte Caluarix condidit accedamus. Id verò ad maiorem Christi gloriam & vestram vtilitatem noua quadam methodo, octo Christi verba tractando & nobis applicando faciemus. Sed prius expediamus literalem sensum illorum D. Joann. verborum, MILITES ERGO CVM CRUCIFIXISSENT EVM ACCEPERVNT VESTIMENTA EIVS ET FECERVNT QVATVOR PARTES. Totidem ergo fuisse milites qui illum crucifixerunt constat. At non tam est perspicuum quot vestibus indutus fuerit Jesus. Est tamē probabilissimū tres omnino eum habuisse: nempe tunicā qua ad carnem vtebatur, & quam illi beatissimam ipsius matrem conteuisse

*Tres ha-
buit.*

pien-

pietissimè creditur. De hac Joannes ERAT
 AVTEM TVNICA INCONSVTILIS DESVPER
 CONTEXTA PER TOTVM. Cui vestis talaris
 superimponeretur. Vesti vero huic pallium
 adhærebat: Milites igitur ex istis duabus po-
 stremis quatuor partes fecerunt. Nam de in-
 cōsutili DIXERVNT AD INVICEM NON SCIN-
 DAMVS EAM, SED SORTIAMVR DE ILLA
 CVIVS SIT. Hæc Joan. qui interfuit dum
 hæc agerentur. Et addit factum id esse, v T
 SCRIPTVRA IMPLERETVR DICENS PARTI-
 TI SVNT VESTIMENTA MEA SIBI, ET IN
 VESTEM MEAM MISERVNT SORTEM. Quid
 causæ? Literalis quidem erat, quia discip-
 sa dissilisset, vt talium est natura, proinde
 nullo fuisset vsui: Mystica vero & præcipua,
 quam Patres notant est integritas Ecclesiæ
 Christi; quam hæretici & schismatici peio-
 res istis carnificibus discindere conantur.
 Contra quos hoc nomine & olim sancti, &
 nos nunc iam mentamur: Vtinã aliquando ab
 ea cessent infania. Porro milites non solum
 supra vestem hæc inconsutilem: sed & super
 alias MISERVNT SORTES, vt ait Lucas, nem-
 pe quisnam ex illa diuisione primus eligere
 deberet, ne inter eos esset contentio: Hac
 igitur ratione cum Joan. & Dauide bene a-
 lij Euangelistæ conueniunt.

Jam ad testamentum & doctrinas, quas
 verbo Christus tradidit veniam. Et vero sal-

Ccc 4

uo me-

Psal. 21. 19.

*Inconsuti-
lis cur non
dissiditur.*

*Sortes sa-
per omnes.*

*Octo Scti-
ma Christi
Serba, octo
beatitudi-
nibus appli-*

Mat. 5. 1.
Luc. 6. 10.

uo meliori iudicio videtur Saluator noster easdem doctrinas, quas *aperiens os suum*, primas in monte Apostolis dederat, postea vero sub monte aliis repetierat, die hodierna clausurus os suum mortale tum verbo, tum opere ipso promulgasse, vt hac ratione præclare finis initio responderet. Attendite, memoria retinete, & exequi toto vitæ vestræ tempore satagite. Octo beatitudines (quas tamen populum docendo ad quatuor contraxit) recenset D. Matth. has nos octo vltimis Christi verbis hodie prolatis adaptare studebimus, sequemur autem ordinem beatitudinum, quia quo ordine verba hæc prolata fuerint non constat, cum nullus Euangelista ponat omnia: proinde & doctores diuersimode ea recolunt. Certum tamen est

PRIMUM
ad mulie-
res contri-
tionem, &
paupertatē
spiritus do-
cet.

primum ex istis verbum fuisse illud ad mulieres flentes, quod iam recensuimus. In quo scopus ipsius fuit docere, dolorem de interitu animarum. Propterea enim monet mulieres illas, vt super se, & super filios suos fleant, id est, vt peccata & sua, & filiorum defleant, tanquam rem, quæ sola verum est malum. Peccata vero plerumque prouenire ex nimio appetitu, & concupiscentia rerū temporalium, maximè vero diuitiarum est certum. Contra hoc ergo militat prima beatitudo, *Beati pauperes spiritu*. Qui enim in animi sui præparatione sincere est paratus

terrena

terrena relinquere, quod est esse pauperem spiritu iuxta communiorem interpretationem, is multos euadet laqueos diaboli, qui nos in interitum mergunt. Hæc paulo obscuriora, alia erunt clariora.

Porro primum in cruce prolatum verbū *SECUN-
DVM mi-
rem esse sç-
que ad di-
lectionem
inimici.*
creditur illud fuisse quod Lucas habet, PATER DIMITTE EIS NON ENIM SCIENT QUID FACIUNT: Cui pulchrè consonat secunda beatitudo, *Beati mites;* quæ enim mansuetudo & humilitas maior, vel esse, vel excogitari potest, quam non solum diligere inimicos in ipso etiam necis quando illi infertur articulo, sed etiam illis benefacere ac pro eis orare? Id igitur agamus charissimi, sicut nos & olim verbo sapius, & nunc rarissimo exemplo docuit Christus dominus. Quem postea multi martyres secuti sunt; Dauid verò præfigurauit tum Saulem; tum Absolonem hostes suos capitales amando.

Deinde CVM VIDISSET IESVS *TERTI-
VM solari
lugentes.*
MATREM ET DISCIPVLVM
STANTEM QVEM DILIGEBAT
DICIT MATRI SVÆ, ECCE FI-
LIUS TVVS; DEINDE DISCIPVLO,
ECCE MATER TVA. Qua in re nonne videtis quã clarè expleta fuerit tertia beatitudo: *Beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur?* Ecce enim dominus Iesus licet ipse
Ccc 5   esset

esset præ omnibus afflictissimus, tamen sui quasi oblitus consolatur eos qui ipsius affliguntur causa. Verbum verò Jesu effectus est subsequutus. Nam adiungitur, EX ILLA HORA ACCEPIT EAM DISCIPVLVS IN SVA M. Nempe vel in domum suam quam habuisse illum quidam volunt: vel in curam suam quod est verisimilius. Lugeamus igitur nos quoque tū pro peccatis nostris, tum compatiendo alijs & ipsi Christo, & cōsolabitur nos is qui piè mœrentes non consolari non potest.

QVARTVM *siti.* *re iustitiã.* POSTEA SCIENS IESVS, QVIA OMNIA JAM CONSUMMATA SVNT, VT CONSUMMARETVR SCRIPTVRA: DICIT SITIO. Consum-

Psal. 68, 22

taurimus, illa nimirū. *Et in siti mea potauerunt me aceto.* Nam subnectitur in Euang. VAS ERGO ERAT POSITVM ACETO PLENVM. Volunt plerique cruci confixis acetum propinari fuisse solitū, vt citius morerentur. At non fuisse hanc mentem Christi cum petebat potum certum est. Jam pridem enim fuisset mortuus, si mortem non impediuisset. Quid vero est subsequutum? Ait scriptura, ET CONTINVO CVRRENS VNVS EX EIS ACCEPIT SPONGIAM IMPLEVIT ACETO, ET IMPOSUIT ARVNDINI. Et arūdo igitur crassa erat, vt antea diximus, & crux alta, ad quam aruq-

arundine opus fuit. Spongiã itaq; Hyssopo
 CIRCUMPONENS id est circumligãs: tũ vt ea
 hæretet arũdini firmitus, tum ne acetũ efflu-
 eret, DABAT EI BIBERE. Hęc iste: at ego que-
 ro ex te, õ Jesu clementissime quidnã sitias?
 Si potũ, Cur modicum tantũ quid accipis?
 Num ideo parũ bibis quia acetũ erat? Sed ita
 mundus tractat etiã suos, licet ipsi id nolint
 intelligere, ideo totis faucibus hauriunt has
 turpes delicias & voluptates, putantes esse
 mel & saccharũ, cum sit purũ fel & acetum,
 Quod utiq; exitus probat. Vtinã aliquãdo
 tandem *saperent & intelligerent, & nouissima*
provident, qui nũc sic potatũ stertũt, euigi-
laturi aliquãdo cum suo magno malo. Cete-
rum puto te, õ bonẽ Jesu, aliud quid sitiuisse.
 Quidnã est istud? Nihil video cogitatu apti⁹
 quã quod in prima tua concione quarto lo-
 co poluisti dicens, *Beati qui esuriunt, & sitiũt*
iustitiam. Hęc esuries, hęc sitis tua fuit, pro-
 pter hanc in crucẽ ascendisti, & tanta passus
 fuisti, nempe vt iustitiã diuinã faceres satis
 quod abundanter, & copiosẽ præstitisti, Sit
 nomen tuũ benedictũ in sæcula. Effice beni-
 gnissime, vt & nos exẽplo tui sitiamus eandẽ
 iustitiã: tum omnes reddẽdo vnicuiq; quod
 suũ est: tũ ij qui iudices à te sint cõstituti purẽ
 sincerẽ, sine personarũ acceptione, sine mu-
 neribus, sine fastu, eam ministrantes.

*MYNDVS
 ACETVM
 propinat.*

Deu. 32. 29.

*QVIN-
 TVM mi-
 sericordiã
 exercere.*

Aliud Christi Jesu verbum sequitur ad la-
 tronem videlicet à dextris pendentem (vt
 asserit

asserit traditio & sancti) prolatum. Is enim ductus poenitentia pro suis peccatis, DICEBAT AD IESVM, DOMINE MEMENTO MEI CVM VENERIS IN REGNVM TVVM. ET DICIT EI IESVS, AMEN AMEN DICO TIBI, HODIE MECVM ERIS IN PARADISO. O verbum suaue, o verbum in scriptura pro homine in tali termino constituto inauditum! Dixit autem verbum hoc Christus Iesus tum aliis de causis: tum vt satisfaceret illi quinto suo dicto, *Beati misericordes, quonia ipsi misericordiam consequentur.*

Id fecit latro.

At quid inquis iste alicui misericordiam contulit, qui & latrocinio ideoque immiseri cordis victum quarebat: & vt alij dicunt Evangelista Christum blasphemavit a principio? Non iste, sed is qui a sinistris erat Christum blasphemavit. Quod autem LATRONES in plurali blasphemasse legantur, id per figuram ponendi vnum numerum pro alio in scriptura vsitatam (cuius etiam paulo ante tibi exemplum dedi) dicitur. Misericordiam vero duplicem ego in hoc latrone considero. Alteram improprie dictam respectu sui ipsius, de qua sapiens; *Miserere anime tuae placens Deo*, quod illum fecisse iam audisti. Alteram respectu proximi qua propria est huic beatitudini, & quam erga Christum duplici nomine exercet, nempe: tum

Tum sui ipsius.

Eccl. 30. 24.

Tum Christi respectu dupliciter.

compa-

compatiendo illi: tum famam & honorem eius acriter defendendo. An propugnatio innocentis inter opera misericordie non reponetur? Porro vtrumque præstat latro iste in illis increpationis plenis ad socium qui Christum blasphemabat verbis, NEQVE TV DEVM TIMES QVOD IN EADEM DAMNATIONE ES, ET NOS QVIDEM IVSTE NAM DIGNA FACTIS RECIPIMVS; HIC VERO NIHIL MALI GESSIT. Quid hac cõpassione pulchrius? Quid Misericordia ista excellentius? Propterea à liberalissimo, & in verbis fidelissimo Christo Jesu, qui vt audistis pollicitus est dicens, *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur*, latro iste dignum professionis, & compassionis, & miserationis suæ mercedem recepit, nempe paradysum, vt ex ore Christi resonuit. Imitemur hunc sanctum latronem dilectissimi, tum in aliis misericordie operibus: tum in hoc ipso; defendendo videlicet, & famam & bonam æstimationem innocentum, pupillorum, viduarum, pauperum, imo quorumuis aliorum. Id enim si serio, & oculo simplici piè feceris, nã tu quoque eadem Jesu verba, HODIE MECVM ERIS IN PARADISO, aliquando audies. Faxit Iesus, vt ea audiamus omnes. Porro quod ad alias huius latronis virtutes attinet, & multas

Ideo à Christo misericordiam est consecutus.

DEFENDE alios vt defendaris;

& mirandas sanè, de iis & antea non semel iã egimus, & prosequi in posterum data occasione poterimus: nunc vero cœpta continuemus.

*Tenebra
quã densã.*

Exo. 10. 21.

Itaq; dum hæc geruntur A SEXTA HORA ab ipsa meridie, vt diximus TENEBRÆ densissimæ densiores, vt arbitror quã illæ erant Ægyptiacæ, quæ vt scribitur fuere, tam densæ vt palpari queant: & tamen hodiernarum figuram tantum gerebant. Et præterea illæ erant tantum, *super terram Ægypti*, neq; super totam. Nam *ubicunq; habitabant filij Israel lux erat*: hæc vero FACTÆ SVNT SVPER VNIVERSAM TERRAM, inquit Euangelium: quod & Dyonysius ille Areopagita, & quidã scriptores Ethnici asseuerant. Durarunt autē VSQVE AD HORAM NONAM, tribus videlicet horis, ET HORA NONA EXCLAMAVIT IESVS VOCE MAGNA DICENS, ELOI ELOI LAMMA SABACTHANI, QVOD EST INTERPRETATVM, DEVS DEVS MEVS, VT QVID DERELIQVISTIME. Qua occasione nouæ

*SEXTVM
Verbũ Iesu,
Deus meus;
Ec. fidu-
ciam & cor-
durũ docet.*

*OBSTI-
NATIO
neq; mira-
culis sicutur.*

oriuntur Judæorum blasphemix exprobratium Christo, quasi Eliam vocaret, & tamen nihil efficeret. Ite scelerati isti nihilo meliores tenebris illis facti sunt. Cauete dilectissimi obstinationē in peccato, cauete obsecro, ne idem vobis quod istis eueniat, vt ne miracula quidem à cœpta impietate, vel perfidia

dia vos valeant auocare. O tenebræ his extimis tenebris multo perniciosiores.

Audistis ergo aliud Christi verbū! Quod quonā modo sit intelligendum multi multa dicunt. Id certa fide Catholica credendum est, verba ista non esse tormenta inferni patientis, ideoque desperantis, vt blasphemē desperatus mentitur Calvinus: sed esse spem, & fiduciam suos docentis. Qui enim desperare potuit, is qui eo etiam cum hæc diceret tempore, & humanitatē Diuinitati coniunctam habuit, & beatus in anima fuit!

Quid ergo inquis verba ista sibi volūt? Duo modi respondendi cum primis placent. Alter Diui Augustini asserentis Christum Psalmum qui à verbis istis incipit, & passionem ipsius futuram mirè describit (vnde nos quoque in hac concione haud pauca attulimus testimonia) recitare ccepisse, vt Judæos suos ad eius diligentem considerationem indeque Messiaæ agnitionem commonefaceret. Verū quia posset adhuc quis vrgere, & interrogare quomodo verba ista quæ desperationem quasi quandam præ se ferre videntur, etiam à Davide de Christo intelligi queant? Idcirco modus alter respondendi est nihil hic esse desperationis, sed esse representationem Deo Patri angustiarum, quas Christus tum summas patiebatur, secundum partem præfertim inferiorem, in qua verè
à Deo

*Dictum hoc
blasphematur a Caluino.*

*Dupliciter
intelligitur,
1. Recitatius.*

2. Proprie.

*Factum id
propter nos
eum valde
sentimus,
Sed de sola-
mur.*

NOTA.

*Remedia
duo.*

*1. Ex dicto
isto.*

Psal. 21. 1.

à Deo fuit desolatus & derelictus, quia consolationes illas, quibus antea abundavit, tunc non sensit. Fecit autem id, & sustinuit Dominus nostri causa, nempe ut nos in similibus angustiis constituti habeamus praesens remedium. Quid enim putatis deesse viros, & feminas spirituales, qui tale quid patiantur? Sunt equidem praesertim qui spiritu blasphemiae, infidelitatis, desperationis, & ingentibus scrupulis agitantur? qui ita his nonnunquam coarctantur, ut putent se à Deo derelictos, & ex eius gratia omnino excidisse. His igitur benignissimus Jesus, qui ut toties dictum est, accepit in se infirmitates nostras (non potuit tamen ipse dubitare se in gratia esse, quod possumus nos, sed ex alio capite maiores, quam quisquam passus est angustias) ut nobis daret firmitates suas, dat remedium efficacissimum; tum in hoc facto suo: tum in sexta beatitudine cum inquit, *Beati mundo corde.* Explico audite diligenter. Est aliquis talis qualem iam descripsi, scrupulosus, tentatus, desolatus, ita ut addubitare de salute sua videatur, is duo iam insinuata accipiat remedia. Alterum ex hoc dicto Christi, cum quo identidem clamat, **DEVS MEVS, DEVS MEVS, VT QVID DERELIQVISTI ME?** Statimque ex aliis versiculis eiusdem Psalmi in spē seerigat, speretque se etiam si talia patiatur dere-

derelictum non iri : sicut Christus non est derelictus hæc proferendo. Hac enim ratione mirum sentiet auxilium ex alto & mutationem dexteræ excelsi.

Alterum verò remedium capiet ex dicta beatitudine. *Beati mundo corde.* In qua sicut Christus etiam dum hæc loqueretur suppremas tenuit partes, ita vult vt eum imitemur.

Itaq; cum talia pateris, examina diligenter, an mundum sit cor tuum. Immundum est inquis plenum desolationibus, angoribus, & anxietatibus quæ ex tērationibus & scrupulis proueniunt. At stultè hæc inquis; non enim ista maculant & coinquinant animam.

Quis enim Christo maiores sustinuit angustias? (nec refert quod ex alio fonte prouenerint) & tamen cor eius ipsa puritas & mūdities fuit. Vis scire quæ maculant animam?

Audi ipsum Jesum hac de re differentem. *De corde enim exeunt cogitationes malæ, homicidia,*

adulteria, fornicationes, furti, falsa testimonia, blasphemia, hæc sunt quæ coinquinant hominem.

Audis quid dicat Jesus? Juxta hæc igitur & his similia peccata mortifera examina cor tuum, & si liberum ab eis inueneris bono sis animo, & spem tuam in Deo reponere tuo.

Sed inquis, Ego nescio an tentationibus istis consensum non præbuerim. Scire ergo debes & exequaris velim, te in talibus euentis uiris doctis & pijs, multo vero magis superiori-

*2. Ex sext. beatitudi-
ne.*

NOTA.
*Pro spiri-
tualibus.*

Mat. 15. 19

SCRIPV-
LI tollendi.

*ASTVS
diaboli co-
gnoscendi.*

*LAXI-
TAS strin-
genda.*

*SEPTI-
MVM Ser-
bū: consum-
matum per
pacificatio-
nem esse
docet.*

*Col. 1. 10.
Id in tribus
consistit.*

rioribus si sub obedientia viuis, obedire oportere, & deponere conscientiam, quando illi eam deponendam censent. Alias vide ne grauis superbiæ à Deo arguaris, si tuum iudicium omnium iudicio præponere tenteris. Quam astutus est diabolus, qui istorū quidem quos depinxi conscientia ita stringit & inquietat: aliorum verò (quorum ferè sine numero est numerus) ad eò diducit & laxat, vt in crassissimis peccatis constituti, de salute sua securi viuant. O veteratorem. Vtrisque datum est hic in vtroque remediū. De scrupulosis iam dixi: Laxis autem ad aurem clamo, si filius Dei seruique ipsius mundum cor habentes, in tantis erant angustijs & multi sunt hucusque, quomodo tu qui immunditijs quæ in corde tuo latent, imò quæ etiam in opus ipsum prodeunt plenus es, tam securus viuis? Stringe te miser & à Satana ne patiaris te vltra deludi.

Penultimum Christi verbum in cruce fuit **CONSUMMATVM EST**. Quid consummatum? Primario consummata fuit redemptio nostra quam subsecuta est pacificatio. Itaque quod aperiens os suum docuit dicens; *Beati pacifici*, hoc iam claudens os suum facit *pacificans per sanguinem crucis siue quæ in cælis, siue quæ in terris sunt*, vt testatur Paulus. Nobis vero quid inculcat? Id ipsum nempe vt *Pacifici & consummati* simus,

mūs, quilibet secundum vocationem suam. Primo pacem cum Deo, cum angelis, cum sanctis, cum proximis, & cum nobismetipsis conseruando, non his solum diebus, sed etiā post Pascha, sed etiam toto vitæ nostræ tempore. Id enim viri consummati est officium, non solum proprium, sed etiā alienum procurare bonum & pacificationem sicut fecit Christus. Postremo vt in his progressum facere studeamus.

Postremum verbū Iesu in cruce est, PATER IN MANVS TVAS COMMENDO SPIRITVM MEVM. Vltima vero beatitudo quid habet? *Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam.* Adde ex eodē Christo alibi dicente, *vsq; in finem*, id est, donec tu quoque dicas, IN MANVS TVAS COMMENDO SPIRITVM MEVM. *Qui enim perseuerauerit hic saluus erit.* Nam qui tempore tentationis recedunt reprobantur, vt in parabola de semine habemus. Ne ergo reprobi simus, probi simus ad illum vique terminum. Nonne dignum est vt propter eum, qui tot, & tanta vsque ad extremum halitum nostræ salutis ergo pertulit tormenta, quanta audiuis, nos quoq; ipsius causa, & amore seruiamus illi in sanctitate, et iustitia omnibus diebus nostris? *Æquissimū sanē nec quicquā in mūdo est æquius.* Idigitur faciamus oro, obsecro, obtestor.

*OCT. 4.
VVM per:
seuerare.
Mat. 24.13*

Ibid.

*Vt Christus
pro nobis.*

Luc. 1.75.

*Moritur
Christus*

Ddd 2 Audi

Audi enim quid sequatur. ET HÆC quæ ultimò audiisti, DICENS EXPIRAVIT, ait vnus: alter vero CLAMANS VOCE MAGNA: Tertius autem INCLINATO CAPITE TRADIDIT SPIRITVM.

Voluntariè. Disputant nostri quomodo voluntariè potuerit animam, & tradiderit spiritum cum tempus iam mortis aduentasset? Et varij varia dicunt vt fit in coniecturis. Aliqui asserunt eum anticipasse tempus mortis naturalis, propterea PILATVS MIRABATVR. SI JAM OBIISSET. Dixerim potius contrarium nempe illum retinuisse animam haud paruo tempore, quæ alias vi agoniz, & tormentorum multo ante etiam in ipso horto separanda erant. Idcirco clamat voce magna quod morientes facere non solent, vt scias potuisse illum etiam diutius retinere si voluisset. Voluit autem, & posuit eam quando ei collibitum fuit. Pilati vero admirationem non est quod miremur. Cum enim ipse non nosset, & teneritudinem complexionis Jesu, & quas ipse angustias sustinuerit in anima, mirum non est illum more communi de eo locutum esse.

Miracula post mortem facta, s. Veli scissio quod duo significat. Jam quæ post mortem subsequuta fuerint videamus. Sunt verò non pauca: Primum VELVM TEMPLI SCISSVM EST IN DVAS PARTES A SVMMO VSQVE DEORSVM. Aut exterius velum, vt vult Hieron.

Hieron. aut interius : aut vtrumque per sy-
 lepsi figuram numeri pro numero. In qua
 vcl discisione plurimi plurima notant my-
 steria. nobis sufficiat illud commune, per
 verbū Christi, **CONSUMMATVM EST** *Heb. 8.19.*
 vetera antiquata, ideoque reuelata fuisse in-
 teriora velaminis secreta, videlicet legis anti-
 quæ. Cui addere possumus quod sicut illud
 velamen Moysi de quo differit D. Paulus, ita *2. Cor. 3.11.*
 hoc velum disruptum transiisse & obnu-
 bilasse facies Iudæorum. *Vsque in hodiernum*
diem, ne veritatem aspicere queant. Porro *Ephr. ser. de*
 D. Ephrem, ait scisso velo columbam notū *pass. Dom.*
 Spiritus sancti indicium è templo illo euo-
 lasse. Hieronymus autem cum Eusebio, & *2. Spiritus*
 aliis dicūt, Angelos præfides dixisse transea- *sancti &*
 mus ex his sedibus, Neque Josephus dissen- *angelorum*
 tit, sed ad tempus Pentecostes id refert. Et *emigratio.*
 merito quidem id factū : quid enim in pro- *Hier. in 27.*
 phanato templo tam Spiritus sanctus, quā *cap. Matih.*
 angeli agerent? Deinde **TERRA MOTA** *3. Terram*
EST, ET PETRÆ SCISSÆ SVNT, *sua & pe-*
 quæ fissuræ sanè ingentes etiam nunc Hie- *traru scissio*
 rosolymis monstrantur. In testimonium Iu-
 dæorum quorum corda duriora petris, & sa-
 xis fuerunt. Imo & Christianorum qui nec-
 dum pœnitentiæ Sacramentū susceperunt:
 qui videant ne petræ istæ in die Iudicij eos
 condemnent. Ultra hæc, **MONVMEN-** *4. Monu-*
TA APERTA SVNT; denudata videli- *mentorum*
 Ddd 3 set *apertio.*

cet illa petrarum scisura & terræmotu. At
 quod subiungitur. ET MVLTA COR-
 PORA SANCTORVM, QVI DOR-
 MIERANT SVRREXERVNT. Non
 tunc, sed post resurrectionem Christi con-
 tigisse credendū est. Propterea additur, ET
 EXEVNTES DE MONVMENTIS
 POST RESVRRECTIONEM EIVS
 VENERVNT IN SANCTAM CIVI-
 TATEM. Nam Christus fuit *primitiæ dor-*
mientium, nempe eorū qui surrexerunt quiq;
 APPARVERVNT MVLTIS, dātes testi-
 monium quidnam Christus illis sua passione
 meruisset, imo omnibus. Vocat autem Hie-
 rusalem civitatē sanctam, quia sanctus san-
 ctorum Iesus nondum illam deseruerat.

Quid præterea? Magnum quid. Nam di-
 cit Evangelium, VIDENS CENTVRIO
 QVI EX ADVERSO STABAT, custo-
 diendo illū iussu Magistratus, QVIA SIC
 CLAMANS EXPIRASSET. En quomo-
 do Centurio ex clamore valido cognoscit il-
 lum miraculosè mori. Vnde & AIT VERE
 HIC HOMO FILIVS DEI ERAT.
 Quidni hunc primogenitum crucifixi ex
 Ethnicis esse dixerim? Quem & alij subse-
 cuti sunt ceteris miraculis moti. Ait enim al-
 ter Evangelista, ET QVI CVM EO E-
 RANT CVSTODIENTES JESVM VI-
 SO TERRÆMOTV, ET HIS QVÆ
 FIE-

*5. Mortuo-
rum resur-
rectio, sed
non tunc.*

1. Cor. 15. 20

*6. Ethnico-
rum con-
versio.*

FIEBANT TIMVERVNT VALDE
 DICENTES VERE FILIVS DEI E-
 RAT ISTE. Hæc de Ethnicis. De Judais
 vero dicitur. ET OMNIS TVRBA EO-
 RVM QVI SIMVL ADERANT AD
 SPECTACVLVM ISTVD. Qui utique
 magna ex parte Iudæi erant. ET VIDE-
 BANT QVÆ FIEBANT PERCVTI-
 ENTES PECTORA SVA, quod signum
 fuit pœnitentiæ ipso Iesu in publicano teste,
 REVERTEBANTVR. Id vero post vlti-
 mû huius tragœdiæ actû euenisse puto, quæ
 sic D. Ioa. describit IVDÆI ERGO, QVIA
 PARASCEVE ERAT, VT NON RE-
 MANERENT IN CRVCE CORPO-
 RA SABBATO, ERAT ENIM MAG-
 NVS DIESILLE SABBATI ROGAVE-
 RVNT PILATVM, VT FRANGE-
 RENTVR EORVM CRVRA, ET
 TOLLERENTVR, id est, & sepelirentur
 iuxta legē Moyfi, de suspēso in patibulo cru-
 cis dicētis, *Non permanebit cadaver eius in lig-*
no, sed in eadem die sepelietur. VENERVNT
 ERGO MILITES, ET PRIMI QVIDEM
 FREGERVNT CRVRA, ET ALTE-
 RIVS, QVI CRVCIFIXVS EST CVM
 EO AD IESVM AVTEM CVM VENIS-
 SENT, ET VIDERVNT EVM JAM
 MORTVVM NON FREGRVNT EIVS
 CRVRA, SED VNVS MILITVM LANCEA

*7. Iudeorū
 respiciētia.*

*Latronibus
 crura fran-
 guntur.*

Deu. 21. 22.

*Christo dex-
trum latus
aperitur.
Duo hic
miracula.*

*Confirma-
tur cum
Ioannis.*

*Exo. 12. 46.
Tum pro-
phetarum
auctoritate
Dom. 8. post
Epiph.
conic. 2.
Zach. 12. 10*

LATVS EIVS APERVIT. Dextrum, vt communiter creditur, cuspis autem lanceæ etiam cor ipsum penetrauit. ET CONTINVO EXIUIT SANGVIS ET AQUA: miraculosè, & mysticè. Miraculosè quidem non solum ex parte rei; vnde enim aqua circa corporis mortui? Sed etiam ratione modi. Fluebat enim vtrumque non permixtum, sed separatim, ita vt ab omnibus duoriui viderentur; alter sanguinis; aquæ alter. Propterea ne cui id impossibile videretur addit Joannes loquens de seipso. ET QUI VIDIT TESTIMONIUM PERHIBVIT, ET VERVM EST TESTIMONIUM EIVS, ET ILLE SCIT, QVIA VERA DICIT VT ET VOS CREDATIS. Et ad comprobandum vtrumque adfert duo scripturæ testimonia. Primum de non frangendis cruribus illud Moyse, OS NON COMMINVETIS DE EO quod historicè quidem de agno Paschali, literaliter vero de Christo dicitur, vt alias demonstrauimus. Secundum pro lateris transuerberatione illud. VIDEVNT IN QVEM CONFIXERVNT: sensum more suo non verba Prophetæ reddendo. Sensus vero est: vt posteriora verba de hoc actu intelligantur: primum vero VIDEVNT de extremo iudicio. Tunc enim increduli Judæi videbunt quid egerint, & plangent, vt & Pro-
phera

pheta ibidem prædicit, & Joan. in Apocalyp. *Apoc. 1. 7.*
attestatur.

Mysterium autem hic à sanctis notatum *Gen. 2. 21.*
magnum est. Nempe quod sicut ex costa *Mysterium*
dormientis primi Adami Eua sponsa ipsius *Ecclesia*
formata fuit: ita ex latere mortui ad tem- *fundate.*
pus secundi Adam, Ecclesia sponsa eius *Ratio.*
constituta fuit. Membra vero huius sponsæ effi- *Tit. 3. 5.*
ciuntur *per lauacrum regenerationis, & reno-*
uationis cuius hic typum vides euidentem.
Aqua enim est materia Baptismi. Sanguis
vero Christi, aquæ ad abluenda peccata vim
totam tribuit. Nonne videtis quam pulchrè
quadrent omnia? Vultis & effectum ibidem *Primitia.*
videre? Aspiciate quæso utrosque, de quibus
iam iam differuimus, Iudæos inquã, & Eth-
nicos, ex miraculis conuersos, & Jesum fi-
lium Dei profitentes sub cruce stantes, & a-
gnoscite quomodo nouus Adam eodè tem-
poris momento, sponsam sibi parare incipit
ex hoc duplici hominum genere, in quod *Modus.*
tunc orbis vniuersus diuidebatur. Ecquis
nouit, an hac aqua, & sanguine ex latere
Christi manante primitiæ istæ quæ in cruci-
fixum credere incipiebant miraculosè ba-
ptizata non fuerint? cum non desint aucto-
res qui hoc ipso fluente dextrum latronem
baptizatum autument? Multo autem est
difficilius ad latus, quam deorsum aquam &
sanguinem fluere, proinde illic nouo mira-
culo

culo opus fuit, hic non. Formæ vero & verborum vim suppleuit verbū diuinum quod & præsens aderat corpori illi licet mortuo, hypostaticè vnitum, & ad hæc adstrictum non fuit: sed certitudo hic nos fugit, propterea probabiliter tantum ista dicuntur.

*Transitio
cum reie-
ctione.*

Verum enim uero tempus est, vt absolutis omnibus quæ ante, in, & post crucifixionem Christi Domini contigerunt, finem tandem prolixo huic sermone imponamus. Id vero quæ faciemus? Num dolorem de peccatis & contritionem, compassionem quoque, admirationem, & charitatis ardorem, ex mentibus vestris elicere studebimus? æquissimum id quidem foret, at in adeo protracta concione molestum, ne dicā impossibile. Quare hæc aliis, quæ Christo duce daturi sumus concionibus relinquētes, primario scopo, nempe literæ explanatione, cum doctrinis paucis, & breuib⁹ pro virili nostra parte absolutis; ad alterum propositū quod in imitatione Christi consistit accedamus. Etsi vero in decursu orationis aliqua hac in parte dicta fuerint: dignum tamen mihi visum est, compēdio alia eiusmodi adiungere. Compendio in quā, non enim rem dilatandi, sed tantum puncta, & materiam quādam hæc meditādi, & quod caput est opere exequendi dare vobis decreuimus.

*Scopus di-
gendorum.*

Vnde vero ea ordiemur? Vbi priora finiuimus. Iam iam & diximus, & diduximus, quo-

quomodo post mortem ex latere Christi Iesu sanguis & aqua profluxerint quidue designarint. At præter dicta aqua ista denotat etiam dona Spiritus sancti. Quo teste? Ipso Christo qui clamabat dicens; *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Quo cum fructu? Addit, *Flumina de ventre eius fluent aquæ vivæ: Quare? Quia prius flumina aquæ profluxerunt ex latere Iesu. Quid vero hoc significat? Respondet Ioan. Hoc autem dixit de spiritu quem accepturi erant credentes in eum. Ut vero hanc aquam gratiarum Spiritus sancti hauriamus ex latere Iesu, indigemus vrna, funiculo appensa. Puteus enim iste altus est. Vrna est imitatio virtutum Christi, funiculus cui hæc vrna appēditur, est meditatio passionis eius. In ea enim imprimis omnes eius reluent virtutes. Sed quis infinitum exhauriet? Quis omnes eius virtutes enumerabit? Nemo sanè: proinde neq; nos exhaurire, sed haurire volumus. Et ne nimium vos obruamus secundum duplices quæ in Christo reperiebantur virtutes, solūmodo bis quinq; contēplabimur, iuxta illa quinq; puncta quæ nobis tradidit Paulus cū dixit, *ut possitis cōprehēdere cum omnib. sanctis, quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundū: en quatuor; quintū vero addit, scire etiam supereminentem scientiæ charitatē Christi:* Porro duo illi virtutū Iesu ordines sunt isti. Vnus altior, earum nimirū quas ab æterno*

Aqua præterea designat dona Spiritus S. Ioan. 7. 37.

Hæc hauriuntur.

Vrna imit. virtutum Christi appensa funiculo meditation. passionis eius.

Per quinq; puncta Pauli. Ephes. 3. 18.

Sunt autē duplices le. su virtutes.

Mat. 5. 8.

habuit, & secum è caelo tulit; alter illarum quas in mundo didicit, de quarū vna inquit Apost. *Et quidem cum esset filius, didicit ex iis, quæ passus est obedientiam.*

PRIMVS
ordo cōtinet
1. Latitudi-
nem sapi-
entia.
Cant. 8. 5.

*In præfat.
de cruce.*

2. Longitu-
dinem iusti-
tia.

3. Sublimi-
tatem mi-
sericordia.
Psal 144. 2.

Itaq; secundum hanc distinctionem datam: ex primo quidē ordine Meditabimur & speculabimur primum latitudinem sapientia, quæ mirificè in multis hic resplendet, tum in horto; sicut enim olim in horto à serpente, *corrupta est mater nostra, violata est genitrix nostra*; ita nunc in horto sudat sanguinem noua genitrix nostra, vt nos ab antiqua illa corruptione sanaret: tum in cruce: qua de re sic canit Ecclesia: [vt vnde mors orièbatur, inde vita resurgeret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur per Christum Dominum nostrum] tum in aliis quæ dabit vobis Iesus & agnoscere, & sequi. Deinde longitudinem iustitia. Longa enim fuit nimis. Quæ enim vno momento incarnationis expedire potuit, durauit triginta, & aliquot annis. Cur quæso? vt & variis modis Patri æterno de rigore iustitiæ fieret satis, & nobis amorem huius virtutis eiusque obseruationem obnixè commendaret. Sequitur sublimitas misericordiæ quæ iuxta Dauidem est *super omnia opera eius*, id est superat omnia opera eius. Verè sublimè, erga nos exercuit, & exeruit misericordiam, misericors & miserator Iesus, quando totum

totum id quod iustitia cōmeruit, sua nobis misericorditer & liberaliter donavit, Est præterea profundum veritatis, ad quam manifestandam, se in mundum venisse ipse testatus est Pilato, vt ex ore eius paulo ante audiuistis. Hæc vero tam in profundo iacebat, vt à nemine ita vt nunc cognosceretur. Deniq; considerabimus supereminentem charitatē, quam in prolata sententia ipse Paul. commemorat, & de qua nos in alia cōcione pluribus agemus. Omnes vero has quas recensuimus virtutes (præter primam) vno vericulo complexus est David dicens; *Misericordia & veritas obuiauerunt sibi, iustitia & pax, quæ charitatis est effectus osculate sunt.*

4. Profundum Veritatis.

5. Supereminentiam charitatis.

Thema.

Psal 84. 11.

Ex virtutibus autem alterius generis cōtemplabimur. Principio latitudinem temperantiæ, qua Christus nostras intemperantias temperauit. Proinde nos quoque illuminantes, superfluitates nostras in cibo, potu, somno, verbis, iocis, vestitu, ac aliis corporis, & facultatum commoditatibus moderabimur & mortificabimus. Postea longitudinem obedientiæ, de qua iam Apostol. loquentem audiuiistis. Quam ne Jesus desereret, deseruit vitam. Id ipsum nos facere necesse est: tum intellectum nostrum captiuādo in obsequium fidei Catholicæ, tum & Christo, & eidem sponsæ ipsius in omnibus quæ præcipit obsecundando. Meditabimur præ-

SECUN-
DVS ordo
cōplectitur.
1. Latitudinem temperantiæ.

2. Longitudinem obedientiæ.

3. *Sublimitatem patientiam.*
Iac. 1. 4. præterea sublimitatem patientiæ, quæ nucleus est fortitudinis, & opus perfectum habet, teste Scriptura. Cuius in actu hodierno innumera sunt exempla, quæ ita ad nos per imitationem trahemus, ut in ea quotidie proficere studeamus. Sequitur profundum humilitatis. De qua Paulus, *Humiliauit semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Quam & nos tum heri, tum hodie multis commendauimus. Denique considerabimus supereminentem scientiam longanimitatis & perseverantiæ, de qua idem Apostolus, *In omni patientia, & longanimitate.* Hoc ipsum enim est ex præcipuis quod nos Christus hodie docuit, nempe ut sciamus, quoniã per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei, proinde tam longas (vnde longanimitas est dicta) quam longa est vita nostra eas sustineamus.

Conclusio per exhortationem. Hac igitur bis quinque ad honorem quinque plagarum Iesu, & alias ipsius virtutes pone ante te, tanquam speculum, & in iis contemplare teipsum, & quicquid tibi deesse animaduertes (deest autem plurimũ) id ex historia hodierna vna imitationis demissa per funiculum nocturnæ, & diurnæ meditationis passionis Christi haurias, & diligenter, & efficaciter. Jacto quæ in prioribus quinque bono fundamento, posteriores tanto sint nobis magis familiares, quãto natura nostra

nostra deprauata eis plus indiget. Id enim faciētes, fructuum qui ex passione, & morte Saluatoris nostri fluunt vberimi ac planē innumeri, efficiemur participes, per eundem Christum Iesum, qui cum Patre in vnitāte Spiritus sancti viuit, & regnat Deus in sēculum sēculi, Amen.

CONCIO II.

Contritio.

Ecce Rex vester.

MAGNVS ille inter Ethnicos non Eth-
nicē viuens Iob Patriarcha maximis, Iob 3. 1.
quæ vos non latent constrictus, & oppressus, Iob maledā-
tribulationibus, & doloribus cit. & im-
aperiens os suū, possibilia
quæ protulit verbis, petit. maledixit diei suo
& locutus est. *Pereat dies in qua natus sum,*
& nox in qua dictum est conceptus est homo.
Dies ille vertatur in tenebras, aliaque his simi-
lia non pauca. Quid hoc sibi vult quæso? ho-
minē quem Moyles (vt cōmuniō fert opi-
nio) pop. Israelitico, tanquam speculum pa-
tiētīę proposuit in ea impatientīę, & insipiē-
tię cuiusdam verba prorupisse? Impatientia
n. in maledictione, insipientia vero in eo ap-
paret, quod optet id euenire quod factu erat
impossi-